

LIT, f. sing. 1) Hopp om hjälp, beskydd o.s.v., som man sätter till person eller sak. *Häfva, sätta sin l. till någon ell. något. Sätta sin l. till Gud. Han sätter all sin l. till rättvisan af sin sak.* — Syn. Förträstan, Förlitande, Hopp, Tillförsigt. — 2) Förtroende. *Sätta l. till hvad någon lovfat.*

LITA, v. n. 1: Impf. äfv. *Let. 1)* (ursprungl.) Se. *Allas ögon lita till dig. Herre. För öfrigt i denne bem. numera obrukligt. — 2) *Lita på: a) Sätta sitt hopp och sin förträstan till. L. på Gud, på rättvisan af sin sak.* — Syn. Förträsta sig. *Stola, Bygga på.* — c) (om tyngder) Stödja sig på. *Hela tyngden l-r mest på denna bjelke. L. än, till, se Antila, Tillita.**

LITANIA, — i'a, f. 1: (grek. *Litaniea*, bön) 1) a) (hos katolikerna) Kyrkobön till Guds, den heliga jungfruns och helgörens åra, i det man anropar dem, den ena efter den andra. — b) (hos protestanterna) Allmän kyrkobön, som på bönadar, eller vid tillfället av allmän nöd, vervalvis läses af presten och sjunges af församlingen. *Sjunga l-n.* — 3) (fig. fam.) Lång berättelse, ramsa af klagande innehåll.

LITEN, a. 2. neutr. — et. (def. sing. *Lille*, *Lilla*; pl. *Små*; kompar. *Mindre*, *Smärre*; superl. *Minst*, *Smärt*; se dessa ord) Säges om allt hvad som i sitt slag jämförsevis är ringa, obetydligt, både i fysisk och andlig mening. *L. bro. L-l torg. L-t hus. L. karl, menniska. L-t djur. L-t antal. L. armé. L. tid. L. bokstaf. L. åkommata. L-t sel. L. harm, förtret. L. förmögenhet. L. till växten. L. inkomst. L. själ, smäktig, föräktig. — Säges stundom elliptiskt, i samma mening som: barn, gosse: t. ex.: Jag var annu l. då det hände. Brukas äfv. substantivt i samma mening, t. ex.: Hon har fått sig en l., fått ett barn.* — Syn. Klen, Ringa, Stackig, Kort, Obetydlig. — *Litet*, s. n. indef. Något ringa, obetydligt; föga. *Nöjd med l. Något l. Helt l. Ganska l. L. eller intet. Hvarken l. eller mycket. Få för l. Bekosta s. l. som möjligt. L. och godt. Gif mig l. vin, l. vatten, l. penningar, något vin, &c.*

LITENHET, f. 3. Egenskapen att vara liten (jfr. d. o.). — Syn. Ringhet, Obetydighet, Stackighet, Korthet.

LITET, adv. 1) Figa, ringa, obetydligt. Har i denne bem. tonen. *Äta, dricka l., vara mättlig i mat och drick. Sofva l. Om det regnar aldrig så l. Om han går aldrig så l., blir han trött. Det tör nog hända, ehuru l. jag än tror det. Jag vet det lika l. som du.* *Hen kommer lika l. i morgon som i dag.* — 2) Något obetydligt, någon mån, liten smula. *Har i deuna bem. aldrig tonen. Drick l. Låt mig soffa l. Jag vill tala l. med honom. L. mer eller mindre. L. blek. L. skräggig.*

Anm. En och annan har böjat skriva Lite för både s. n. och adv. *Litet.* Detta är dock en oriktighet, som icke bör vinna efterföljd, ehu det är i överensstämmelse med det världslosare uttalet. Man skulle då af samma skäl äfven skriva mycke i st. f. mycket.

LITOGRAF, litograf, m. 3. (från grek.) Stentryckare. [Lithograph.]

LITOGRIFI, litografi, f. 3. 1) Stentryckarkonst. — 2) Aftryck af en stenträffning, stentryck. [Lithographi.]

LITOGRAFIERA, litå---, v. a. 1. Rita på sten; göra aftryck deraf. [Lithographi.]

LITOGRISK, litå--, a. 2. Som har afseende på stentryck. [Lithographisk.]

LITOKROMI, litåkräm', f. 3. (från grek.) 1) Konsten att med oljefärger måla på sten, för att aftrycka det målade på duk. — 2) Stentryck, belagt med färger, så att det liknar oljefärgsmålning. [Lithochromi.]

LITS, lits, m. 5. Infattning af snören, smala galonar eller broderi kring knapphål.

LITSA, f. 4. (skepp.) Benämning på hvarje af de träringar med hvilka ett stagsegel är fästad eller far på ett stag eller en lejdare.

LITTERA, littra, f. sing. (lat.) Bokstaf. Under l. A.

LITTERAT, --åt, a. 1. Som har akademisk bildning; studerad.

LITTERATER, --tyr, f. 3. Inbegreppet af hela mänskohägts ell. ett folks, ett lands, ett tidesvarfs skrift eller tryck utkomna alster i vitterhet eller vetenskap. *Sveriges l. Medeltidens l.* Säges äfv. för särskilda grenar af vitterhet eller vetenskap, t. ex.: *Sveriges sköna l. Matematisk, astronomisk l.*

LITTERATUR-HISTORIA, ---ör---, f. 3. Historia om litteraturens öden, antingen i allmänhet eller särskilt för ett visst folk, en viss tid eller en viss gren af litteraturen.

LITTERATUR-TIDNING, ---turti'dning, l. 2. Tidning, som sysseställer sig endast med litterära ämnen.

LITTERATOR, --tö'r, m. 3. Författare, skrifftällare, som ger ut litterära arbeten.

LITTERÄR, --är, a. 2. Som har afseende på litteraturen i allmänhet eller på kunskapsförfärvande och utbreddande. *L. tidning. L-t arbete. L-a hemödanden. L. strid, granskning.* — Syn. Boklig, Vitter, Vetenskaplig.

LITURGI, liturji, f. 3. (af grek. *Litai*, böner) Kyrkoordning.

LITURGISK, liturrisk, a. 2. Som har afseende på liturgien.

LIVRÉ, n. 5. (fr. *Livrade*) Betjentdrägt. — Skrufs fordon *Liberi, Liveri, Livri.*

LIVRÉBETJENT, livrébetjänt, m. 3. Betjent, klädd i livré.

LJUD, n. 3. 1) Den dallring i luften, som uppkommer, då en kropp anslås. *L-ets fortplantning, fortgång genom luften.* — 2) Intrynket deraf på hörselverktygen. *L-et af en klocka. L-ets styrka eller svaghet. L-ets bestämda höjd eller djup kallas en Ton. Låran om l-et. Gispa l. ifrån sig, låta höra ett ljud. Ban gaf ej ett l. ifrån sig, var aldeles iflös. Taga l-et af någon, tala, sjunga, skrika o. s. v. så högt, att han ej höres. Åska l., anhålla om, bjuda tytsnad, då man vill tala.*

LJUDA, v. n. 3. (Ind. pres. sing. *Ljuder*. Impf. *Ljöd*. Sup. *Ljudit*. Böjes i poesi äfven efter i konjug.) *Gisva ljud. Bönklockan, trumpeten l-der.* — 2) (gram.) Uttales. Ord, som l. lika. Den bokstaven l-der ej. — *L-nde*, part. pres. (Bibl. fig.) *En l. malm och en klingande bjellra, sken utan verklighet, bedräglig yta.*

LJUDANDE, n. 4. Verkningen, då något ljuder. *En klockas l.*

LJUDBOTTNEN, m. 2. pl. — bottnar. Se Resonanshotten.

LJUDELIG, a. 2. Högt ljudande. *Med l. röst utropa.*

LJUDHÅL, n. 3. Utskuret hål på en tesonsbotten.

LJUDPINNE, m. 2. pl. — pinnar. Se Stäm-pinne.

LJUDSPRICKA, f. 1. Se Rästspringa.

LJUDSKIFTE, n. 4. (gram.) Förändring af en vokal eller stavelse i ett ord, som likväl bibehåller sin grundform.

LJUDSTRÅLE, m. 2. pl. — strålar. (sys.) En rak linje, som är vinkelrät emot en ljudvägs yta.

LJUDTECKEN, n. 3. (gram.) Skriftecken, hvarmed ett bokstalsljud betecknas.

LJUDVIGT, f. 3. Se Tonvigt.

LJUDVÄG, f. 4. (sys.) Väg af luft, som bildar sig vid hvarje svängning af en anslagen kropp.

LJUF, a. 2. Som gör ett ganska behagligt intryc på det ytter eller inre sinnet. En högre grad af Angenäm, Behaglig. Brukas ej gerna i fråga om smaksinnet. *En l. anhörlig. Ett l-t länge. L musik. L-va toner. L-lukt. L-va vindar. En l. sömn. L-va drömmar. Ett l-t åktenhet. I l-t och ledt, i glädje och sorg.* — Syn. Se Behaglig.

LJUFHET, f. 3. Egenskapen att vara ljuf.

LJUFLIG, a. 2. Se *Ljuf*, hvaraf *Ljuflig* är blott en förhöjning i uttrycket. Brukas icke gerna i fråga om synsinnet, men väl (i motsats till *Ljuf*) om smaken. *Ananas har en l. smak. L. musik. Nåktergalens l-a sång. En l. röst. L. lukt. L-t vädér. L-a ord. En l. sömn. — Syn. Se Behaglig.*

LJUFLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara ljuflig.

LJUFLIGT, adv. På ett ljufligt sätt. *Nåktergalens sjunger l.*

LJUFT, adv. På ett ljust sätt. *Hon log så l. Sofvia, drömma l.*

LJUGA, v. a. o. n. 5. (Impf. *Lög* ell. *Ljög*, äfv. *Ljugde*. Sup. *Ljutig*. Part. pass. *Ljugen*) 1) Med vett och vilja slåga, skrifa, uppgeva det som osant är. *L. fräckt, skamlöst. Det har han l-git. L. som en häst, som en borstbindare o. s. v., öfverdrifvet. L. för någon.* (Pop.) *Åh ljug!* det är icke möjligt. *L. på någon, se Beljuga. L. på sig ett brott, fälskeligen uppgeva sig vara dertill skyldig. L. ihop, se Hopljuga. L. sig fram, in, igenom, till, ut, genom lögna bana sig väg fram, &c. L. sig ifrån något, genom lögna befria sig ifrån.* — 2) (aktivt) *Lätsa. L. vänskap.* — 3. n. oböjl. (pop.) *Det skall bli l.* det skall bli ingenting af.

LJUGARE, m. 3. Se *Lögnare*. Ingår för öfrigt i sammansättningen Storljugare.

LJUM, a. 2. 1) Som kännes blott helt litet varmt. *L. mjölk. L-t vatten. En l. vint.* — Syn. Se *Varm*. — 2) (fig.) Foga varm, soga liflig, eldig, innerlig. *En l. vän.* — *L. vänskap.*

LJUMHET, f. 3. Egenskapen att vara ljum; längsta grad af värme. Brukas både egentl. och fig. *Lustens l. En af hans vänskap.*

LJUMMA, v. a. 1. Göra ljum. *L. mjölk.*

LJUMSKE, m. 2. pl. — skar. Den del af mänskohägten, som har sitt läge mellan underliget och öfva delen af läret.

LJUMSKEBRÄCK, n. 3. Bräck, som har sitt läge i ljumsken.

LJUMSKEBÖLD, m. 3. Böld, som har sitt läge i ljumsken.

LJUMKT, adv. Helt litet varmt. *Det blåser l.*

LJUNG, m. sing. Ett växtsläkte af sam. Midt-blommiga. *Erica. Allmän L.* en art deraf, med II.

röda blommor, allmän på mager skogsmark. *E. vulgaris.* — *Ss. L-blomma, -hed, -mark, -mo.*

LJUNGA, v. u. 1. 1) *Blixtra.* Brukas endast i högre stil och poesi. *Det l-de starkt.* — 2) (fig.) Fara med blixtons hastighet. *L. främ, förbi.* *Re'n solen fram på fästet l-r.* *Kometer, som l. fram genom rynden.* — 3) *V. a. (i högre stil o. poesi) Slunga med blixtons fart. Den hand, som hämdens åska l-r.* (Fig.) *L. straffdomar, anklagelser emot någon, med vredgadt, brinande nit framföra dem.* — *L-n-de*, part. pres. *L. väldtalighet, i högsta grad eldig och kraftfull.*

LJUNGANDE, n. 4. *Blixtrande.* Kan brukas äfv. i fig. mening.

LJUNGELD, m. 2. Se *Blixt*.

LJUNGJORD, f. sing. Ett slags mager mylla, som bildas, den ljung växer.

LJUNGPINNAR, m. 2. pl. (bot.) Se *Taggpuk*.

LJUNGPIPARE, m. 3. Fågel af Vadareæ, 11½ tum lång; grå och gulprickig. *Charadrius apicarius.*

LJUNGSPOLE, m. 2. pl. — spolar. Se *Ljungspipare*.

LJUS, a. 2. 1) Som har mycket eget ljus, eller återkastar mycket ljus. *En l. himlakropp. Ett l-t sken. L-a färger. L-till färger. L-till hår.* (Pop. o. fam.) *Stå i l-an läga, brinna med klar läga.* — 2) Klart upplyst. *L-a moln, skyar. Ett l-t rum.* *Det är ej l-t nog i rummet.* *Det blef l-t i lusten.* *Det är l-a dagen, det är l-t, solet är uppe, det är dager.* *På l-ta dagen.* — *Syn. Klar.* — 3) (fig.) Som har tydliga, klara begrepp. *Ett l-t hufvud, förstånd.* *En l. idé,* som sprider ljus över något ämne i en angelägenhet. — 4) I sammansättningar med färger betyder *L* en klarare, mer i hvitt fallande färgeton, t. ex.: *Ljusbild, -brun, -grå, -grön, -gul, -röd*, m. fl.

LJUS, a. 3. I. (utan plur.) 1) (i allm.) Det ovägbara ämne, som gör kropparna synliga, d. v. s. det medel, hvarigenom vi kunna med ögonen varslebliva (se) föremålen. *L-el utgår förränligast ifrån solen och stjernorna, men alstras däven genom alla slags förbränningar.* *L-ens, gam. genit. (Bibl.) *L-ens ell. l-ets fader, Gud.* *En l-ens engel, en god engel;* (fig. fam.) en utmärkt god eller vacker mänsk. — *Syn. Ljusämne, Lyse.* — 2) (särskilt) Detta ämne, då det utgår ifrån någon viss kropp. *Solen, mänens l.* det ljusämne, som ifrån dessa himlakroppar kommer till våra ögon. — Bildar sammansättningarna Sol-, Dags-, Eidsljus. — 3) (i bibeln) *a) Lysande himmelskropp. Gud skapade tu stora l.* — *b) Synförmåga.* *Hans ögons l.* — 4) *Belysning.* *Detta rum har för litet l.* — 5) (mål.) *Se Dager, 2. L och skugga. Se, ställa något i dess rätta l.* *se Dager, 2. Falskt l., se Falsk dager* (under *Dager*). — 6) (fig.) *a) Upplysning.* *Få, gitva l. i en sak.* *Komma i l-el, bli svårt uppdragad, offentliggjord.* *Framdraya i l-el, uppdragad, offentliggöra.* *Vdn af l-el, af upplysningen.* *L-ets fiender.* *Förnuftets l.* den andliga upplysning, förnuftet gifver. — *b) Person, som äger öfverlägnsen själbildning och sprider upplysning bland andra.* *Han var ett l. för sin tid.* — *II. (med plur.) 1) Konstgjord, af vissa bränbara ämnen (talg, vax, spermaceti, stearin, o. s. v.)**

bestående kropp, som medelst förbränning frambringar en klar och jemn belysning. *Stöpa, forma l.* Tända, taga af, putsa, släcka ett l. *L-en vore dnu ej lända.* (Fig.) Föra en bakom l-et, med afsigt gifva någon en oriktig föreställning af en sak. — Bildar sammansättningarna *Talg-, Vax-, Spermaceti-, Stearin-, Kyrkolujs, m.fl.* — 2) Skenet, belysningen, som uppkommer af ett sådant ljus. *Det syntes öfverallt l.* i fönstren. *Flera l-syntes i mörkret.* Arbeta vid l., vid ljussken. *Stå i l-et för någon,* skydda någon, så att han är i skuggan, ej i fulla belysningen; äfv. (fig.) hindra upplysning, att komma till ens förstånd. (Fig.) *Stå sig sjelf i l-et,* hindra sin egen upplysning. — *Syn.* Ljussken. — *Ss.* *Ljusglans.*

LJUSALE, c. 3. (nord. myt.) Benämning på det slags Alfer, som voro ljusa till utseende, goda och välgärande.

LJUSARM, m. 2. Ljusstake i form af en arm, och fastad vid en vägg.

LJUSASTAKE, se *Ljusstake.*

LJUSBIT, m. 2. Bit af ett ljus (II, 1).

LJUSBLÅ, -BRUN, se under *Ljus, adj. 4.*

LJUSBORD, n. 3. Särskilt inrättadt bord, som begagnas vid ljusstöpning, att deri hänga ljusen efter dopningen i ljustjärnan.

LJUSBRAND, m. 3. pl. — *bränder.* Aflaget stycke af veken på ett brinnande ljus.

LJUSBRÄDE, n. 4. Enkom inrättadt bräde att vid ljusstöpning hänga de doprade ljusen uti.

LJUSDUNKEL, n. sing. (mål.) Fördelning af ljus och skugga.

LJUSE, m. 2. Se *Fiskljuse.*

LJUSFABRIK, — ik, m. 3. Fabrik, der ljus tillverkas.

LJUSFABRIKÖR, ---ör, m. 3. En, som drifver ljusfabrik.

LJUSFLOD, m. 3. Säges i poetisk stil om en massa af ljus, som utflödar ifrån något ställe.

LJUSFORM, m. 2. Form, hvaruti ljus stöpas.

LJUSGARN, n. sing. Garn, som användes till ljusvekar.

LJUSGRÅ, -GRÖN, -GUL, se under *Ljus, adj. 4.*

LJUSHAF, n. 3. Säges i poetisk stil om ett starkt och synligt strålande, vidt flödande ljus, t. ex. i lustrymden på en klar solskensdag.

LJUSHANDEL, m. sing. Handel med ljus (II, 1). — *Ljushandlare*, m. 3. -handlarska, f. 4.

LJUSHET, f. 3. Egenskapen att vara ljus.

LJUSHÄRIG, a. 2. Som har ljus hår.

LJUSKNEKT, m. 2. (t. *Lichtknecht*). Litet redskap af bleck, messing o. s. v., hvaruppå brinnande ljusstumpar sättas, att de ej må brinna ned i pipan på ljusstaken.

LJUSKRETS, m. 2. Krets af ljus (I, 2).

LJUSKRONA, f. 1. Husgerådssak af metall, släpat glas eller bronseradt trä, med flera armar och pipor att sätta ljus uti, och hängande ned ifrån taket af ett rum.

LJUSLAF, m. 2. pl. — *lastrar.* Ett slags laf, som växer på för vinden öppna ställen, rik på gult färgämne. *Parmelia vitellina.*

LJUSLETT, a. 1. Ljus till färjen.

LJUSLIGEN, adv. Se *Klart, Tydlig.*

LJUSLÄGA, f. 1. Lågan af ett brinnande ljus.

LJUSMASSA, f. 1. Säges nästan i samma mening som *Ljushaf*, men även i prosastisk, mest i vetenskaplig stil.

LJUSMETEOR, jūsmeteōr, m. 3. (fys.) Lyande luftmeteor.

LJUSMÄTARE, m. 3. Se *Fotometer.*

LJUSNA, v. n. o. impers. 1. 1) Blifa ljus. — 2) Blifa dag. *Det l-r.* — *Ljusnande*, n. 4.

LJUSNING, f. 2. Frambrytande ljus, gryende dag; ställe, der det ljusnar på en mulen himmel.

LJUSOS, n. sing. Os af brinnande ljus.

LJUSPENNINAR, m. 2. pl. Pennningar, som bestäs någon, att derför hålla sig med ljus.

LJUSPIPA, f. 1. Den cylindriska, uppstående delen af en ljusstake, en ljusarm o. s. v., hvaruti ljus (II, 1) sättas.

LJUSPLÄT, m. 2. Ljusstake med platt och ganska vid botten samt helt kort pipa.

LJUSPUNKT, m. 5. Punkt, som visar sig ljus i jemförelse med mörka, omgivande delar. Brukas ofta figurligt.

LJUSPUTSARE, m. 3. En, som putsar ljusen, t. ex. vid ökläreringar, o. s. v.

LJUSRÖD, sc under *Ljus*, adj. 4.

LJUSSAX, f. 2. Redskap, hvarmed den brinnande veken på ett ljus aftages, då den blir för lång, eller hvarmed brinnande ljus släcks.

LJUSSAXBRICKA, f. 1. Bricka, hvärvpå man läter ljussaxar ligga till hands att begagnas.

LJUSSIDA, f. 1. Sida af ett föremål, som är ljus i jemförelse med de andra. Brukas äfven figurligt.

LJUSSKARN, n. 3. Se *Ljusbrand.*

LJUSSKEN, n. 5. Sken af brinnande ljus; äfv. af ljus i allmänhet.

LJUSSKYGG, a. 2. 1) Rädd för ljus, varé sig dags- eller eldsljus. — 2) (fig.) Rädd för andlig upplysning.

LJUSSKÄRM, m. 2. Skärm, som till skydd för ögonen sättes framför ett brinnande ljus.

LJUSSLÄCKARE, m. 5. Redskap af jern eller messing, som sättes om ett brinnande ljus, på det ställe, der man vill att det skall släckas, hvilket sker förförlat en uppstånd hut, som nedfaller, då ljuset hunnit brinna ned till detta ställe.

LJUSSLÄCKAREMOSSA, f. 1. En mossväxt på murar och sandiga gångstigar. Encalypta exsertioria.

LJUSSPETT, n. 3. Spett, hvarpå ljusstickor, hängas, vid ljusstöpning.

LJUSSTAKE, m. 2. pl. — *stakar.* Redskap, vanligtvis af metall, med fot och en eller flera pipor, hvaruti ljus sättas, då man vill bränna dem. (Bot.) *Salomons L.* se *Stillefrö.*

LJUSSTICKA, f. 1. Sticka, hvärvpå vid ljusstöpning vekar hängas, för dopning i ljustjärnan.

LJUSSTRIMMA, f. 1. 1) Ljus, som visar sig i form af en strimma. — 2) (fys.) *L-mor* kallas även vissa ljusmeteorer, som stundom hösttiden ses frambryla i en mycket stupande riktning emot jorden.

LJUSTRÄLE, m. 2. pl. — *strålar.* (fys.) Hvarje linie, som på något ställe är vinkelrät emot en ljusvägs yta.

LJUSTRÖM, m. 2. pl. — *strömmar.* Se *Ljusflod.*

LJUSTMUMP, m. 2. Se *Ljusbit.*

LJUSTOPARE, m. 3. 1) Arbetare, som användes vid ljusstöpning. — 2) Se *Ljusfabrikör.*

LJUSTOPERSKA, f. 1. Qvinna, som stöper ljus.

LJUSTOPERI, n. 3. 1) Se *Ljusstöpning.* — 2) Ställe, der ljus stöpas.

LJUSSTÖPING, f. 2. Tillverkning af ljus genom stöpning.

LJUSTALG, m. sing. Talg uti ljus, eller nedrunnen vid förbränning af ljus.

LJUSTER, jūsstér, n. 3. (af gamla verbet *Ljusta*, slå) Ett fleruddigt fiskspjut, hvarmed vid eldstödjande fisken hugges.

LJUSTERJERN, n. 3. Se *Ljuster.*

LJUSTJUE, m. 2. pl. — *ljufvar.* 1) En, som själ ljus. — 2) Nedfallet skarn på ett brinnande ljus, och som utan nyttja smälter bort talgen på en sida af ljuset.

LJUSTJÄRNA, f. 1. Stor, hög och smal halja af trä eller metall, hvaruti, vid ljusstöpning, den smälta talgen hålls varm genom kokhet vatten, och hvaruti ljusvekan går efter annan doppas, tills de fått nödig tjocklek.

LJUSTRA, v. n. 4. (af gamla verbet *Ljusta*, slå) Fiska nattetid med ljuster, vid eld af brinnande torvved.

LJUSTRANDE, n. 4. o. **LJUSTRING**, f. 2. Det slags fiske, då man ljustrar.

LJUSVEKE, m. 2. pl. — *vekar.* Af ljusgarn hopsnodd veke, som utgör sjelfva kärnan i ljus (II, 4).

LJUSVÄG, f. 1. (fys.) Väg, bildad af ljusämnet, då det utbreder sig.

LJUSÄMNE, n. sing. (fys.) Se *Ljus*, n. I, 1.

LJUTA, v. a. 3. (Impf. *Ljöt.* Sup. *Ljutil*) *L-doden*, lagterm, som betyder: dö till följe af ytter röld.

LO, m. o. n. 4. 1) Rödfjur af Kattsläget med hårtofsar vid öronen, vanliga färger rödgrå eller brungrå med några få svartgrå fläckar. Felis Lynx. Artförändringar deraf äro *Varglo*, *Kattlo*, *Karakal*, m. fl. (Fam.) *Havfa ögon som en l.*, havfa ganska skarp syn. — *Ss. Lojagt,-skinn, -spår, -unge.*

LO, m. sing. II. Se *Lugg.*

LO, m. sing. III. (t. *Lohe*) Garvarbark.

LOB (o slutet), m. 3. (bot.) Flik på ett blad eller annan växtdel.

LOBÄS, n. 3. Ett slags fänge för varglon.

LOCK, m. 2. I. Hår, som går i spiral. *Lägga hår i l-ar.* *Håret ligger, faller i l-ar.* [Läck.]

LOCK, n. 3. II. (af *Lycka*, tillsluta) 1) Täckande överbetal på hvarjehanda saker, antingen los, eller på en sida dervid fastgjord. *L-et på en dosa, en kista, en gryta, ett forteplano.* *Slå igen l-et till dosan.* *Taga l-et af grytan.* *L-et på ett bösslås*, den del af eldstådet, som faller över långpannan. — Har en mängd sammansättningar, såsom *Dos*, *Bytt*, *Kist*, *Gryt*, *Ficklock*, m. fl. — 2) (nat. hist.) Täckande del på vissa snäckor, som tillsluter snäckskalalets öppning, när djuret dragit sig alldelvis inom den. — 3) (Fam.) *L-för öronen*, tillfällig lombördhet. *Det slog l-för öronen vid smällen.* [Läck.]

LOCK, n. sing. III. 1) (jäg.) a) Vissa djurs lätte, då de locka. — b) Efterhårdadt lätte att narras djur. — 2) Lockande, lockelse. (Fam.) *Hvarken med l- eller pock*, hvarken med goda eller onda. *Halft med l-, halft med pock*, halft med goda, halft med onda. [Läck.]

LOCKA, v. a. 4. L 1) Säges egentl. om fäglar, då de med sina läten kalla andra till sig. *Honan l-r sina ungar.* — 2) (om menniskor)

Med rösten kalla till sig tama husdjur eller genom esterhärmat läten, utlägd mat o. s. v., narras fäglar eller andra djur att nalkas. *L-en hund, en höna.* *L-vaktar.* — 3) (fig.) Genom

nöjets retelse eller hvarjehanda förespeglingsar förmå någon att begifva sig till ett ställe, förleda till hvad som är örätt. *L-någon in på en krog.*

L-någon att stjälä, till spel och dobbel. *L-i försät, i snara.* *L-ur en något, narras någon att yppa, hvad han borde hålla hemligt.* (Ordspr.) *God att l-, som efter vill hoppa*, den är icke svår att förleda, som sjelf har böjelse. — *L-df, bört, främ, frän, inn, ut, se Aflöcka, etc.* *L-ihöp, ned, tillbaka, upp.* — *L-ande*, part. akt. Brukas stundom nästan adjektivt, t. ex.: *L-röst, stämma.* [Läcka.]

LOCKA, v. a. 1. H. Lägga i lockar. *L-hår.* [Läcka.]

LOCKAND, f. 3. pl. — *änder.* Fångad and, som af jägare nyttjas att locka andra änder.

LOCKANDE, n. 4. 1) Lök, ljud, hvarigenom ett djur lockas. — 2) Se *Lockelse.*

LOCKBETE, n. 4. Se *Lockmat.*

LOCKDJUR, n. 5. Benämning på de djur, som tillhör trede ordningen af Spindelkräken, och likna spindlar, men ha längre ben.

LOCKE, m. 2. pl. *lockar.* Ett slags spindelkräk, med ofantligt långa ben i jemförelse med kroppens storlek. Phalangium Opilio. [Läcka.]

LOCKELSE f. 3. 1) Förlade ord, förespeglingsar, hvarigenom någon lockas. *Genom andras l-er dragas i fördervet.* — 2) Hyad som lockar, förleder. *Nöjet l-r. Nöjet och njutningen är för mången oemotståndliga l-r.* — *Syn.* *Retelege, Lockbete, Lockmat.*

LOCKFÄGEL, m. 2. pl. — *fäglar.* Fågel, som af jägare brukas att locka andra fäglar.

LOCKHÄRIG, a. 2. Som har lockigt hår.

LOCKIG, a. 2. *L-t hår*, som faller i lockar. *L-t hufvud*, med lockigt hår.

LOCKIGHET, f. 3. Egenskapen att vara lockig.

LOCKMAT, m. sing. Hvarigenom slags ämnen, som begagnas att dermed locka djur, för att lättare fånga dem. — 2) Se *Lockelse.*

LOCKMEDEL, n. 5. Medel, hvarigenom någon lockas.

LOCKNING, f. 2. I. Se *Lockande*, 1.

LOCKNING, f. 2. II. Förättningen, hvarigenom hår lockas.

LOCKPIPA, f. 4. Pipa, hvarmed jägare lockar djur.

LOCKPOLYP, m. 5. (nat. hist.) Ett släkte af Stempolyperna, försedt med ett lock, hvarmed munnen kan tillslutas. *Vorticella opercularis.*

LOCKÄGG, n. 3. Ägg, som, då man ur ett rede i ett hönshus borttar de der värpta ägg, qvarlemnas, för att åter locka hönset att värpa.

LOCKTOD n. 5. Betyder ursprungl. *Bly*. (ford.) *Blykula*, att skjuta med. *L-och krut.* Deraf ännu: *Lodbössa*. — 2) Kägelformigt blystykke, fastslat vid lina (*Lodina*), att dermed mäta vattnets djup. År antingen *Handlod* (för grunda vatten) eller *Djuplod* (för djupare). — 3) *Se Vattenpass.* — 4) Klumpen på ett besman. — 5) Klump af jern, som håller verket i ett väggur i gång. — 6) *Se Dörrlod.* — 7) Jern, som uppglädgadt lägges inuti strykjern, för att hålla dem varma. — 8) *Se Viglod.* — 9) $\frac{1}{2}$ af ett skålpond. — 10) Smålt metall, som begagnas till lödning.

LODA, v. n. 1. (sjöt.) Med lodlinan undersöka vattnets djup. — *Lodande*, n. 4.

LODBALJA, f. 4. (skepp.) Träbalja med hål i botten, och i hylliken lodlinan uppskjutes efter hvarje lödning.

LODBAND, n. 5. Ett slags sidenband.

LODBESMAN, n. 3. Besman, som anger lodviger.

LODBLOCK, n. 3. (skepp.) Ett litet kipblock, som upphänges i vanten, för att dymedelst lätta inhäntingen af djuplodet.

LODBÖSSA, f. 4. Reflad bössa att skjuta kuler med.

LODDA, f. 4. Mjuksenig fisk, stor som en nors; användes som bete vid kabiljofångst. Ösmerus arcticus.

LODJA, läddja, f. 4. Ett slags mindre fartkost för rodd, med platt botten.

LODJUR, löjür, n. 3. Se *Lo*, I.

LODLINA, f. 4. Lina, fästad vid ett lod, hyvarmed vattnets djup undersökes.

LODLINIE, f. 3. Mot horisontalplanet lodrät linie.

LODNING, f. 2. Undersökning af vattnets djup medelst lodlina.

LODPIL, m. 2. Så kallades fördom ett slags tyngre pilar, som begagnades till fyrvär.

LODRÄT, a. 2. Säges om en linie, som står på en vägrät (se d. o.) linie så, att hon icke lutar hvarken åt ena eller andra sidan. *L. linie*. — *Syn.* Perpendikular, Vertikal.

LODRÄTHET, f. 3. Egenskapen att vara lodrät. — *Syn.* Perpendikularitet.

LODRÄTT, adv. I lodrät riktning. *En linie, som går l. emot en annan*. — *Syn.* Perpendikulärt.

LODSKOTT, n. 3. (sjöt.) Den genom en lodning inbämdade hännedomen om vattnets djup och bottvens beskaffenhet.

LODSNÖRE, n. 4. Snöret på ett vattenpass eller på ett dörrlod.

LOF, löv, m. 2. pl. *lofvar*, I. (sjöt., t. *Layf*) Det vägstycke, som ett fartyg under kryssning på endera bogen tillryggalägger. *Göra en l.* *Göra l-var*, se *Lovvera*; (fig. sam.) stryka omkring; åfv. ragla som en drucken. *Taga l-ven af ett fartyg*, genom lofvering komma högre upp i vinden än det-samma. (Fig. sam.) *Taga l-ven af någon*, få överhand öfver honom, öfvergå honom. *Hafva l-ven af ett fartyg*, vara högre i vinden än det-samma. — *Skrifves åfv. Lov*. — *Syn.* Slag.

LOF, läv, n. sing. II. (af *Lofva*, II) Tillstånd. *Gifva*, begära, hafva, fä l. att göra något, till något. *Med min fars l. Färg jag l. att gä ut?* Om jag får l., allmänt brukligt höflighetsuttryck, t. ex.: *Om jag får l. att säga min tanke, så...* Fä l. betyder åfv.: nödgas, måste, t. ex.: *Ni får l. antingen ni vill eller ej. Jag får väl l. att betala*. — *Syn.* Se *Tillstånd*. — 2) Ledighet ifrån arbete. Se *Alven Skollof*. *Taga sig l. Begära*, fä l. ifrån skolan. [Läf.]

LOF, läv, n. sing. III. (af *Lofva*, III) Beröm, pris. *Gud var l!* *Gudi l!* *Gud ske l!* Gud var prisad! — *Syn.* Se *Beröm*. [Läf.]

LOFF! läff, int. (sjöt.) Kommandoord till rovgångarne att föra rorpinnen åt läsidan, så att fartget losvar.

LOFGIFVA, v. a. (böjes som *Gifva*) Gifva los, tillstånd. — *Lofgivande*, n. 4. o. *Lofgivning*, f. 2.

LOFGIFVEN, a. 2. neutr. — et. (gentil. part. pass. af *Lofgivva*) Loslig, tillåten. År det l-t att röka här?

LOFGIRIG, löv-, a. 2. (sjöt.) Säges om ett fartyg, som är benäget att losva. — *Lofgirighet*, f. 3.

LOFHÄLLARE, löv--, m. 5. (sjöt.) Far-

tyg, som vid kryssning alltid har fördelen af vinden.

LOFLIG, lävligg, a. 2. 1) Hvartill man har los, tillåten. *Drifva ett l-t handverk*. *I l. afsig*. — *Syn.* Se *Tillåtlig*. — 2) Se *Valloflog*. [Läflig.]

LOFLIGHET, f. 5. Egenskapen att vara loslig.

LOFLIGT, adv. På ett losligt, tillåtligt sätt.

LOFNING, lövninng, f. 2. (sjöt.) Segling mera bidevind.

LOFOFFER, lävvfr, n. 3. Offer, som anställdes, för att lofva och prisa godmen.

LOFORD, lävord, n. 3. Beröm, berömmende, vitsord. *Hafva godt l. om sig*. *Han har fått många l. för sitt välförhållande. Man måste ge honom det l-et, att...* — *Syn.* Se *Beröm*.

LOFQVÄDE, n. 4. Poetiskt stycke, skrifvet till en persons beröm.

LOFSIDA, löv-, f. 4. Den siden på ett krysande fartyg, som är i lovart.

LOFSJUNGA, lävv-, v. a. 3. (böjes som *Sjunga*) Med sång och vers prisa. — *Lofsjun-gande*, n. 4.

LOFSKRIFT, f. 3. Skrift, författad till en persons beröm.

LOFSÅNG, m. 3. 1) Sång till Guds åra vid den offentliga gudstjensten. — 2) Sång, hvarigenom en menniska prisas.

LOFSÄGA, v. a. 2. (böjes som *Säga*) Se *Prisa*. Brukas icke gerna i impf., preter. o. part. pass.

LOFT, läft, n. 5. (gam.) öfre väningen af ett hus.

LOFTAL, lävtål, n. 3. 1) Tal, som offe-ligt hålls till en persons beröm. — 2) Prisande ord, yttrand, utlätelser. *Hälla l. öfver*, prisa. — *Syn.* Eloge, Panegyrik.

LOFTALARE, m. 3. 1) En, som håller loft (hem. 4) öfver någon. I denna mening mindre bruklig. — 2) (vanligtvis i föraktl. hem.) En, som öfverdrifvit berömmar någon. — *Syn.* Panegyrist.

LOFTPUNS, läftipnns, m. 2. (tekn.) Puns för att drifva upp konturerna af en teckning, eller i allmänhet längre fortgående linier.

LOFVA, (slutet o), v. a. 4. I. (sjöt.) Segla mera bidevind. — *Skrifves åfv. Lova*. — *Lovvande*, n. 4.

LOFVA, läv, v. a. 4. II. (af. sam. 5. Impf. *Lofse*: sup. *Loft*) 1) Gifva läfte om. *L. en nägot*. *Modren har l-t henne en klädning*. *L. någon evig vänskap*. *Jag har l-t en vän att...* *L. mer än man kan hålla*. (Ordspr.) *L. är godt, men hålla är bättre*. *L. bört, ut, se Borilosva, Utlofva*. — 2) Gifva hopp om. *En yngling, som l-r mycket*. *Den titeln l-r ingenting. Det l-r mycket godt*. *L. sig något, göra sig hopp om, förvänta sig något*, t. ex.: *Han l-r sig intet, mycket godt af den resan*. — 3) (sam.) *Det vill jag l., det l-r jag*, det försäkrar jag, t. ex.: *Han är hvass, det vill jag l.* — *Lovvande*, n. 4. [Läfva.]

Anm. *Lofva* kommer af gamla ordet *Lofve*, flat hand, och betyde egentl.: Räcka handen till bekräftelse af något; således åfv.: gå i bergen. Från denna sednare hem. qvarstår ännu uttrycket: *Det vill jag losva*.

LOFVA, läv, v. a. 4. III. Prisa, berömma. *Ever Herran!* — *Syn.* Se *Berömma*. — *Lovvande*, n. 4. [Läfva.]

LOFVÄRT, lövart, adv. (sjöt.) Betecknar den sida eller det håll, hvarifrån vinden kommer, *Vara*

i l. — *Skrifves åfv. Lovart*. — *Ss. L-sbras-sär, -snock*, m. fl.

LOFVE, löve, se *Handlofve*.

LOFVEN, lävv, m. sing. obj. Löte. *Tro och l.* (Ordspr.) *L. är god, men hållen dr bättre*, det är bättre att hålla än lofva. [Läven.]

LOFVERA, lovera, v. n. 4. (t. *Lavire*) Se *Kryssa*, 4. — *Skrifves åfv. Lovera*. — *Lofverande*, n. 4. o. *Lofvering*, f. 2.

LOFVINDIG, löv-vindigg, a. 2. (sjöt.) Säges om ett fartyg, som ej gerna vill lofva.

LOGARFVA, v. a. 4. Garvia med bark. — *Logarfande*, n. 4. o. *Logarfning*, f. 2.

LOGARFWARE, m. 5. Eu, som idkar logarfveri (bem. 2.).

LOGARFVERI, n. 3. 4) (i vidsträckt mening) Allt slags läderberedning medelst garfyarebark. Derunder inbegripas då även Juftgarfveri, Klippingsberedning, Karduanasmakeri och Saffiansfabrikation. — 2) (i inskränkt och mera vanlig betydelse) Garfning af ox-, ko-, häst-, kalf- och fårhudar.

LOGARITM, lägaritim, m. 3. (från grek.) Så kallas i geometriett ett tal i en aritmetisk progression, som svarar emot ett tal i en geometrisk. [Logarithm.]

LOGARITMISK, a. 2. Som tillhör eller har aseende på logaritmer.

LOGE, löge, m. 2. pl. *logar*. Byggnad, der skuren sår förvaras och åtförskas. — *Ss. Logbyggnad, -dörr, -tak, -vägg*, m. m. *LOGE*, läsch, m. 5. (fr.) 1) Litet afdeladt rum, i rad med flera andra, för åskådare i en teatersalong. — 2) (hos Frimurare) a) Församlingssal, församlingsort. — b) Särskilt afdelning af orden, med en gemensam församlingsort. — c) Sammankomst af en sådan afdelnings medlemmar.

LOGEMÄSSA, m. 3. (fr.) 4) Boning; qvarter. — 2) (fört.) Besädad samlingsplats för de belägrande, vid en fastnings stormning, åfv. försäkring på glacé'n, sedan man derifrån fördrevit fienden.

LOGERA, läschera, v. a. 4. Herbergera, inhysa. — V. n. *Hafva herberge*, qvarter, bo på ett ställe under resa. — *Logerande*, n. 4. o. *Logering*, f. 2.

LOGG, lögg, m. sing. Se *Lugg*.

LOGG, lägg, m. sing. Apparat, medelst hyllken ett fartygs hastighet eller fart genom vattnet undersökes.

LOGGA, lägga, v. n. 4. (sjöt.) Medelst loggen uträna, huru många knop ett fartyg gör i timmen.

LOGGBOK, läggbok, f. 3. pl. — böcker. (sjöt.) Se *Skeppsfjurnal*.

LOGGBRADE, n. 4. (sjöt.) Se *Pinnkompass*.

LOGGERT, se *Lugger*.

LOGG-GLAS, n. 5. Sandur, som begagnas vid loggning.

LOGGIG, (slutet o) so *Luggig*.

LOGGLINA, lägglina, f. 4. (sjöt.) Lina, lästad vid öfra hörnet af Loggspanen.

LOGGSLITEN (slutet o), se *Luggsliten*.

LOGGSPÄN, läggspän, m. o. f. 3. Se *Skadda*.

LOGGOLF, lög-gå-lyv, n. 3. Det golflagda rummet i mitten af en loge, der tröskningen sker.

LOGIK, lojik, f. 5. (af grek. *Logos*, ord, tal) Lära om lagarna för tankandet. Förrutslära.

LOGIKUS, löjkuss, m. sing. ell. **LOGIKER**, löjik' t. m. 3. En, som är kunnig i logiken. [—eus.]

LOGISK, löjissk, a. 2. Till logiken hörande eller dermed öfverensstämmende.

LOGISKT, löjisskt, adv. På ett med logiken öfverensstämmende sätt. Förrutslärt. Resonera l.

LOGISTIK, lägistik, f. sing. (krigsk.) Beräkning af tiden och rummet vid taktiska rörelser.

LOGOGRIFF, lägägrif', m. 3. (från grek.) Bokstafsgråta, beständende deri, att bokstafsvärne i ett ord omflyttas så, att de bildar ett annat, af hvars beskrifning man bör gissa sig till det rätta ordet.

LOGRUM, lögrumm, n. 5. Afdelning för såden eller balmen i en loge, på sidan om loggsvet.

LOJ, läj, a. utan neutrum. (sam.) Trög, utan drift.

LOJAL, läjál, a. 2. (fr. *Loyal*) Redlig, rättsskaffens, laglydig; trogen.

LOJALITET, --ét, f. (fr. *Loyauté*) Rättsskaffenshet, redlighet, trofasthet, redbarhet;

LOJERA, läjéra, v. a. 4. (fr. *Aloyer*) Be- skicka guld och silver vid myntning. — *Lojerande*, n. 4. o. *Lojering*, f. 2. [Loyer.]

LOJHET, läjh, f. (fan.) Tröghet, lislöshet.

LOKA, läk, I. Se *Bogtrd*.

LOKA, f. 4. II. (sam.) Förening af personer till något visst ändamål; sällskap. Brukas i dålig eller föraktlig mening. *Vara, komma med i lokan*.

LOKAL, -äl, a. 2. (af lat. *Locus*, ställe, ort) Som tillhör eller har aseende på någon viss ort eller ställe. Ortlig. *L-a förhållanden*. *De l-a myndigheter*. — S. m. 3. 4) Ställe, ort, rum, i aseende på läge, beskrifenhet, o. s. v. — 2) Ett till något visst ändamål inrättadt rum; [Local.]

LOKAL-AUKTORITETER, lokál - - - , f. 3. pl. Myndigheter på en ort. [Local-auct - - -]

LOKALISERA, v. a. 4. Lämpa till någon viss ort, något visst land. — *Lokalisering*, n. 4. o. *Lokalisering*, f. 2. [Local - - -]

LOKALITET, --ét, f. 3. Ett ställes egna beskrifenhet. Ortlighet. [Loc - - -]

LOKALMINNE, lokál -- , n. 4. Minne, som väl kommer ihåg ställen och orter. [Local - - -]

LOKATT, lokátt, c. 2. Se *Karakal*.

LOKE, nom. prop. m. (nord. myt.) En af Asarna, motsvarande den Onda principen. Hette ursprungl. *Lodur* och är en sinnebild af Elden.

LOKOMOTIV, --ív, n. 3. o. 5. 4) Fortsäkning-maskin. — 2) (i inskränkt mening) Se *Ängvagn*. [Locomotiv.]

LOKTRÄ, lälla, f. 4. Se *Bogtrd*.

LOKUTION, -tschón, f. 3. (lat. *Locutio*) Talesätt.

LOLLA, lälla, f. 4. (pop. o. fam.) Dum och okunnig qvinna. Säges isynn. om flickor. — Sammansättningär deraf Bond-, Land-, Borgarlolla.

LOM, lomm, m. 2. pl. *lommar*. Simfågel, 2 fot 4 tum lång, med rygg, skuldror, vingar och sidor svarta, bröst, mage och öfriga nedra kropsdelar hvita. *Colymbus arcticus*.

LOMA, lommva, v. n. t. (sam.) Gå med tunga och långsamma steg, med släpande gång. *L. åf*, bortgå snopen, flat, blygselfull.

LOMBER, lämnbr', s. obj. (fr. *l'Hombre*) Ett slags kortspel på tre man hand, ursprungl. spanskt. Kallas, på fyra man hand, Kadrijj.

LOMHÖRD, lommhörd, a. 2. Som hör ore-digt, otydligt, till följe af susning i öronen eller såsom verkan af starkt buller. — *Lomhördhet*, f. 3.

LOMME (slutet o), m. 2. Den del af en åra, som är emellan relingen och handtaget.

LOMME (slutet o), n. sing. Örtslägtet *Thlaspi*,

LOMMEGRÄS, n. 5. Se örten *Thlaspi Bursa pastoris*.

LOMVIA, f. 4. Se *Sillgrissla*.

LONGITUD, längtlyd, f. 3. (lat. *Longitudo*) En ortens vinkelräta avstånd ifrån första meridianen; geografisk längd.

LONKE, se *Länke*.

LOPP, n. 5. 4) (utan plur.) a) Handlingen, då någon löper. Säges både om människor och djur, mindre i tal än i skriftspråket. *Hinner någon i l-et.* *Hjortens l.* — *Syn.* Spräng. — b) Fortgående, onaturlig rörelse åt ett viss håll, i en viss bana. *Vattnets l.* *Stjernornas l.* — c) (fig.) Fortskridande, fortgång. *Tidens årens, sekternas l.* *Lifsvets l.* Under l-et af processen. *Händelsernas, tankarnas l.* *Verldens l.*, händelsernas gång. Det är så verldens l., det plågar så gär. *Följa l-et af en sak, uppmarkamt givna akt på gången deras.* *Gisva, lemnna fritt l.* åt, ej återhålla, t. ex.: *Gisva fritt l.* åt sina tårar. — d) (fig.) Se *Lefnadslöpp*. *Väl fullända sitt l.* — 2) (med plur.) a) Fördjupning, ränna, hvori något löper. — b) Den cylindriska urborningen i ett skjutgevär. *Äfv. Kullopp.* — c) Så mycket hampa, som repslagaren på en gång tar på sländan eller om livet.

LOPPA, f. 4. (af *Löpa*) Allmänt bekant, hopande insekt med stickborst. *Pulex irritans*. — *Ss. Loppbett*.

LOPPA, v. a. 1. Söka efter och befria från loppor. *L. någon.* *L. sig.* — *Loppande*, n. 4. o. *Loppning*, f. 2.

LOPPFRÖ, n. 4. eller

LOPPFRÖGRÄS, LOPPGRÄS, n. 5. En ört, hvaraf infusion med kallt vatten nyttjas till apprettering af sidentyger, m. m. *Plantago psyllium*.

LOPPIG, a. 2. Full med loppor.

LOPPKNOTT, n. 5. Tvåvingad, stingande insekt, ganska liten, men, der den finnes, en svår plåga för boskap, i anseende till dess oerhöra mängd. *Simulium reptans*.

LOPPMASK, m. 2. Se *Jordloppa*.

LORD, lärd, m. 3. Titel för högre adelsmän i England, ävensom för innehavare af vissa högre embeder.

LORGNERA, lärnjära, v. a. 4. (fr. *Lorgner*) Bekika.

LORGNETT, lärnjätt, m. 3. (fr. *Lorgnette*) Litet kikare.

LORT (o slutet), m. 2. (lägt ord) 1) Orenlighet, smuts, träck. (Ordspr.) *Ju mer man rör i l-en, dess värre luktar han, ju mer man forskar i en dålig sak, dess flera dåligheter kommer i dagen.* — 2) (fig.) a) Skräp. *Det är bara l.* — b) Dålig karl. *Det är en l.*

LORTA, v. a. 4. (i lägre språket) Smutsa. *L. ned, fullsmutsa.*

LORTIG, a. 2. (i lägre språket) Smutslig.

LORTIGHET, f. 5. (i lägre språket) Smutsighet.

LORTKARL, m. 2. (sam.) Dålig karl.

LORTLOLLA, f. 4. (sam.) Orenlig qvinna.

LORTPUSS, m. 2. (sam.) Vattenpuss med smutsblandadt vatten.

LORTVÄSKER, m. sing. (sam.) Orenlig; oren pojke.

LORTÄTARE, m. 5. (lägt) Se *Smulgrät*.

LOSAFIR, losafi, m. 5. Se *Dichroït*.

LOSLITEN, se *Luggsliten*.

LOSSA, obj. 1. Lös, lossad. Brukas i dagligt tal och sjömansspråket. *Bli, vara l.* *Kasta l. seglen.*

LOSSA, v. a. 4. 1) Göralös, upplösa; göra lösare, slakare, vidare. *L. något bundet, spändl, snörd.* *L. något ur sin sognin.* *L. något, som fastnat.* *L. något limmad, fasthakad.* *L. en knut.* (Neutral) *L. på något, göra det en smula löser.* *L. åf, se Aflossa.* — *Syn.* Lösa, Aflossa, Upplösa. — 2) Afskjuta. *L. en kanon, en bossa.* *L. ett skott.* — *Syn.* Se *Afskjuta*. — 3) Uttaga laddningen ur ett fartyg. *Har till objekt, både fartyget och själva lasten.* *L. ett fartyg, ett skepp.* *L. en laddning af sätt.* *L. barlast.* — *Syn.* *Aflasta, Aflossa.* — *Lossande*, n. 4.

LOSSARE, m. 5. Arbetskarl, som hjälper till att lossa fartyg.

LOSSNA, v. n. 4. Blifvalös, gålös, gå upp (i söm, fog, o. s. v.). *Tänderna l.* *Knuten har l-t.* *Spiken l-r.* *Snöringen l-r.* *L. ifrå'n,* gålös ifrån. — *Lossnande*, n. 4.

LOSSNING, f. 2. 1) (af *Lossa*) a) Handlingen, hyarigenom något göras löst. — b) Lastens uttagande ur ett fartyg. — 2) (af *Lossna*) Uppgående i fog, söm, limning, o. s. v.

LOSTA, låsstå, f. 1) En artig gräsväxt med flera arter. *Bromus.* — 2) En art af detta släkte, allmän i rág. *Kallas åfv. Råglosta, Faxe, Gasse, Gåshafre.* *Bromus secalinus.*

LOSTEN, löstén, m. 2. Se *Belemnit*.

LOTS, lötts, m. 2. (t. *Lothse*) 4) Person, som åtager sig att vägväxa fartyg vid den kust, der han är boende. — 2) Ett slags fisk, som ofta följer häjarna i de varma klimaten, för att förfara deras exkrementer. *Gasterosteus ductor.*

LOTSA, löttsa, v. a. o. n. 4. Betjena främmande fartyg som vägväxare i farvatnet vid en kust. *L. in, út, se Intotsa, Utlotsa.* — *Lotsande*, n. 4.

LOTSAFGIFT, f. 3. Se *Lotspenningar*.

LOTSBÅT, löttsbåt, m. 2. På eget sätt byggd båt, som lotsar begagna, för att lättare kunna väga sig ut i stormig sjö.

LOTSEFLAGG, f. 1. Flagg, som hissas på ett fartygs förtopp, för att derigenom tillkännagiva, att det behöver lots.

LOTSHEMMAN, n. 3. Kronohemman, anslaget till boställe åt en lots.

LOTSINRÄTTNING, f. 2. Offentlig inrättning för fartygs lotsande i ett visst farvattnen.

LOTSNING, f. 2. Vägvälsning för främmande fartyg genom lots.

LOTSPENNINGAR, m. 2. pl. Avgift för lotsning.

LOTSVERK, n. 5. Se *Lotsinrättning*.

LOTT, m. 5. 4) Särskilt överenskommen föremål, som användes vid lottnings, för att dymedelst avgöra något emellan flera särskilda personer eller grupper. *L-erna, hvar till användes numererade papperslappar, lades i en pung, ur hvilka hvar och en drog en l.* *Draga l.* *Kasta l. om något,* genom tärningkast åtgöra något vid lottnings. *L-en har fallit på honom,* han har fått den avgörande lotten. — 2) Del af något, som genom lottnings skiftas eller blifvit skiftad emellan flera.

Skifsta lösegendom i l-en. *Gården har fallit på hans l.* *Få något utom l. och byte,* utom hvad som faller på ens lott. *Hvar och en fick på sin l.* *1000 ldr.* — *Syn.* Del, Andel, Antpart. — 3) (fig.) Hyad som af ödet blifvit någon förelagd. *Det är hans l. att lida.* *Lidande är hans l.* *Vara nöjd med sin l.* — *Syn.* Skickelse, Öde. — 4) Se *Lottsedel*.

LOTTA, v. n. 4. Låta slumpen genom lott afgöra något emellan flera personer. *L. om nå-*

LUDD, m. sing. (bot.) Långa, mjuka och tätå hår på växtdelar.

LUDDA SIG, v. r. Blifva luddig.

LUDDBORSTE, m. 2. pl. — borstar. Ett svampsläkte. *Coremium.*

LUDDIG, a. 2. Som har långa, mjuka och tätå hår. — *Luddighet*, f. 5.

LUDDLÖNN, f. 2. En art af trädslaget Lönn. *Acet dasycarpum.*

LUDDTÅTEL, m. sing. Grässlag med stor blomvippa, som växer på torr, sandig jordmän. *Hucus lanatus.*

LUDDTÄCKE, n. 4. Ett svampsläkte. *Trichoderma.*

LUDDVICKER, m. sing. Se *Rögvicker*.

LUDDÖRT, f. 3. Örtsläget *Filago*.

LUDEN, lüdann, a. 2, neutr. — et. Säges om en yta, som är betäckt med långa, mjuka och tätå hår. *L-et skinn, bröst.* *Den l-dne Esau.* *L. mössa,* af ludet skinn. — *Ludenhet*, f. 3.

LOTTNING, f. 2. Händelsen, tillfall, förrätningen, då man lotter om något. *Falelet skedde genom l.* *Låta något ankomma på l.*

LOTTSEDEL, m. 2. pl. — sedlar. Sedel, som vid ett nummerlotteri lemnas till en spelande, hvilken gjort insats på vissa deras uppgivna nummer, därför vinner, om någon eller några af dessa nummer vid dragningen utkomma, allt efter insatsens beskaffenhet.

LOTTÄGARE, m. 5. Se *Delägare*.

LOTUSBUSKE, m. 2. pl. — buskar. En i norra Afrika vildt växande buske med välsmakaende frukter, liknande små gula plommon. *Zizyphus Lotus.*

LOVA, LOVERA, m. fl. se *Lovfa, Lovvera*, m. fl.

LOYERA, LOYERING, se *Lojera, Lojering*.

LUBB, m. 2. Mjuksenig fisk af 2 till 5 fots längd, med brun rygg och gråa sidor, samt breda, gula tvärstreck. *Gadus Brosme.*

LUCERN, lusåra, m. sing. En i södra Europa allmän foderväxt. *Medicago sativa.*

LUCIFER, lüsif'r, m. sing. 4) Morgonstjernan. — 2) (i nyare kristliga myter) Djävulen.

LUCK, m. 3. Se *Luckört*.

LUCKA, f. 1. (af *Lycka*, tillsluta) 4) Stängsel af trä eller jern för smärre öppningar, såsom fönster, styckeportar, m. m. *L. för ett fönster, för rummet på ett fartyg.* *L. på en dörr,* stängsel för ett hål på en dörr, hyarigenom smärre föremål kunna in- och utlemmas, utan att öppna dörren. *L. på en slussport,* slängsel för deras anbringadt hål, hyarigenom en mindre myckenhet vatten kan genomsläppas, utan att öppna porten. *Se f. ö. Fönster-, Fall-, Dam-, Källarlucka, Byxlucka, m. fl.* — 2) (på fartyg) a) En med karm omgivnen, fyrkantig öppning i däcket, genom hvilken är nedgång till näst under varande däck eller till rummet. — b) Betäckningen över denna öppning. *Se f. ö. Akter-, Stor-, Quartlucka.* — 3) Öppning, mellanrum. *Artilleriet har gjort l-or i lederna.* — 4) Ställe i skrift, der texten saknas. *I detta manuskript dro många l-kor.* — *Syn.* Lukan.

LUCKER, a. 2. (t. *locker*) Lös. *L. jord.* — *Luckerhet*, f. 3.

LUCKRA, v. a. 1. Göra lucker. — *Luckande*, n. 4. o. *Luckring*, f. 2.

LUCKÖRT, f. 3. Örtsläget *Scutellaria*.

LUCULLISK, a. 2. Yppig, frässande. Ordet är bildadt efter *Lucullus*, en Romare, ryktbar för sitt yppiga lefnadssätt.

LUFTBALLONG, luftballong, m. 5. Se *Ballong*, 1.

LUFTBILD, m. 3. Se *Synbild*.

LUFTBLOMMA, f. 1. En parasitväxt, som hämtar sin mestna näring ur luften. *Aerides odoratum.*

LUFTBÄGARE, m. 3. Se *Giradol*, 3.
LUFTBÖSSA, f. 4. Bössa, som laddas med komprimerad luft.

LUFTDRAG, n. 3. Se *Drag*, 2.
LUFTELD, m. 2. Se *Eldmeteor*.

LUFTENOMEN, luftisenämén, n. 3. o. 5. Se *Meteor*.

LUFTFORM, m. sing. (vetensk.) Egenskap af luft. En kropp, som antager l., som upplöses i luftpartiklar, i gaser.

LUFTFORMIG, a. 2. (vetensk.) Som har egenskap af luft. L-kroppar. Kallas åfv. Gasformig.

LUFTFÄRD, c. 5. Färd i luften, t. ex. med en luftballong.

LUFTGÅNGAR, m. 2. pl. Se *Luftrörsvägar*.

LUFTHIMMEL, m. sing. Se *Luftkrets*.

LUFTHYRFLVEL, m. 2. pl. — hvirflar. Se *Väderhvirvel*.

LUFTHÅL, n. 3. 1) Litet hål, anbragt för väderväxling eller ytter luftens tillträde. — 2) Se *Luftrörsspricka*.

LUFTIG, a. 2. 4) Öppen för fria luften.

— 2) Säges om rum, der frisk luft har tillträde.

— 3) (mål.) Säges om figurer, hvilka föreställas antingen såsom allsgagna eller svälvande i luften. — *Luftighet*, f. 5.

LUFTKRETS, m. 2. Se *Atmosfer*.

LUFTKULA, f. 4. Se *Eolipil*.

LUFTMASSA, f. 4. Ganska stor myckenhet af luft.

LUFTMÄTARE, m. 3. Se *Aerometer*.

LUFTPELARE, m. 3. (fys.) Atmosferiska luften, med afseende på dess tryckning på en beständt yta.

LUFTPERSPEKTIV, luftspärspäckti, v. m. sing. (fys.) Låran om den färgton samt den grad af tydighet, som föremålen i förhållande till afståndet antaga. — [— specif.]

LUFTPUMP, m. 2. (fys.) Apparat, hvarigenom luften kan utsugas ur ihåliga metalikulor, så att de blifva fullkomligt lufttomma, äfvensom luften i ett starkt kärn kan derigenom sammanpressas till nära 2000 gånger mindre rymd än förrut.

LUFTRESA, f. 4. Se *Luftfärd*.

LUFTTRYMD, m. 3. 4) Se *Luftkrets*. — 2) Den oändliga rymden, hvari alla himlakropparne befinneras.

LUFTRÖR, n. 5. 1) (anat.) Ett långt, icke sammantryckbart rör, sammansatt af starka broskartade ringar, genom hvilket lungorna stå i förbindelse med munhålan och rösten frambringas, då den inandade luften åter derigenom utandas. Den egentligen rörformiga delen af Luftrören benämnes i dagligt tal Strupe. — 2) Rör för väderväxling.

LUFTRÖRSHVUFUD, n. 4. (anat.) Östra delen af lufröret. Kallas åfv. Struphufud.

LUFTRÖRSVÄGAR, m. 2. pl. (anat.) Små kanaler eller gångar, hvilka från nedra delen af lufröret utbreda sig djupt in i lungorna.

LUFTRÖRSSPINDEL, m. 2. pl. — spindlar. (nat. hist.) Spindelräk med greniga lufrör. L-dlar, andra ordningen af Spindelräken.

LUFTRÖRSSPRICKA, f. 4. (anat.) En smal öppning emellan brosken i lufrörsbufvudet, hvilken åstadkommer olika ljud af rösten, allt efter som den öppnas eller sammadrages.

LUFTSEGLARE, m. 3. En, som uppstiger i luftballong.

LUFTSEGLING, f. 2. Färd genom luften med tillhjelp af luftballong. — Ss. *Luftseglingkskonst*.

LUG

LUFTSKEN, n. 5. Se *Eldmeteor*.
LUFTSKEPP, n. 3. Föreslagen aerostatisk maskin i form af fartyg.

LUFTSLOTT, n. 3. (fig.) Inbillad, i hoppet motsedd, stor lycka utan all rimlig grund. *Bygga l.*, överlevema sig åt dylika inbillningar.

LUFTSPEGLING, f. 2. (fys.) De omväntabilder utaf allsgagna föremål, som, på havet eller stora solbelysta slätter, visa sig i lusten.

LUFTSPRUTANDE, a. 4. L. berg, se *Luftvolkan*.

LUFTSPRÄNG, n. 3. Konstigt språng högt upp i lusten. *Göra l.*

LUFTSTRECK, n. 3. Se *Klimat*.

LUFTSTRUPE, m. 2. pl. — strupar. Se *Luftrör*.

LUFTSTRÖM, m. 2. pl. — strömmar. Luftmassa, som flyter i samma riktning.

LUFTSYN, f. 3. Se *Meteor*.

LUFTSYRA, f. 1. Se *Holsyra*.

LUFTTECKEN, n. 5. Se *Meteor*.

LUFTTOM, a. 2. Utan luft. L-t rum, rum ell. rymd utan allt innehåll af materia. — *Lufttomhet*, f. 3.

LUFTTORKA, v. a. 4. Torka i fria luften eller genom luftens inverkan. — *Lufttorkande*, n. 4. o. *Lufttorkning*, f. 2.

LUFTTRYCK, n. 3. Se *Lufttryckning*.

LUFTTRYCKNING, f. 2. (fys.) Den atmosfäriska luftens tryckning emot jorden och derå varande ting; åfv. (i allm.) tryckning af en luftpelare.

LUFTTÄT, a. 2. För luften ogenomtränglig. En luftballong måste vara l.

LUFTVEXLING, f. 2. Se *Vädervexling*.

LUFTVOLKAN, --án, m. 5. Volkan, hvarur vissa gasarter med mycken väldsamhet utbryta.

LUFTVÄG, f. 4. (poet.) Väg af framströmmande luft, t. ex. vid blåsväder.

LUFVA, f. 1. (pop.) Simpel mössa af skinn. Brukas åfv. skämtsamt i st. f. Mössa i allmänhet.

LUFVA, v. a. 4. o. **LUFVAS**, v. d. 4. Se *Lugga*, *Luggas*. — *Lufvas* betyder i jägarspråket åfv.: Släss (om orrar, då de speia).

LUFVER, se *Luf*, II.

LUGG, m. 2. 4) (utan plur.) Håret på kläde, på en hatt, m. m. All l-en är bortnött på klädet.

Gisva l. åt kläde, genom kratsning åstadkomma lugg derpå. *Stryka med, efter, emot l-en*, med, efter, emot den riktning, hvori luggen ligger. — 2) Pannhå af menniskor och hästar. *Titta under l.*, blicka förstole. — 3) Hvarje särskilt hårdtag, då man luggar någon. *Han fick två dugtiga l-ar*. — Åfv. *Luf*.

LUGGA, v. a. 4. Hårdt draga någon i håret. L-åpp, lugga längre och eftertryckligt. — L-s,

v. d. **Lugga** hvarandra. — *Luggan de*, n. 4.

LUGGER, lugg', m. 2. Litet tremestadt fartyg, med ett rusegel på hvarje mast och en klyfave på bogssprötel.

LUGGIG, a. 2. Som har lugg. L-t kläde,

LUGGERATS, m. 2. Krats, hvarmed man ger lugg åt kläde.

LUGGNING, f. 2. 4) Handlingen, då man luggar. — 2) Se *Lugg*, 5.

LUGGSITEN, a. 2. neutr. — et. Hyra luggen mer eller mindre blifvit afsnött.

LUGN, lüng'n, a. 2. 4) (om luft och sjö)

Still, L. och klar luft. L-t väder. L. sjö. Det dr l-t, blåser ej. Se *Fisk*. — 2) (fig.) a) Fri

från oro, sinnesrörelser; sorgfri, bekymmersfri. Ellt l-t. *Lefva l-a dagar*. Ellt l-t sinne. —

Syn, Still, Saktmodig, Fredlig, Kall, Kallsning, Kallblodig. — b) Oqvad, ej utsatt för angrepp. *Vara i l. besittning af något*. — *Syn*, Oqvad, Ostörd, Fredlig. — c) (sam.) Lugnande, tryggande, skyddande. *Den kappan, penningesumman är l. att ha*.

LUGN, lüng'n, n. sing. 1) Stillhet i luft eller sjö. Det dr l-på haf och land. Stillta l, fullkomligt lugn. — 2) (fig.) a) Ro, stillhet, sorgfrihet. *Isefa i l. Sitta i l-et*, hafva lugna dagar. — b) Frihet ifrån sinnerörelse. *Med l. se döden i ögonen*. — *Syn*. Kold, Kallblodighet, Kallsinnighet.

LUGNA, lüngua, v. a. 4. Göra lugn. Säges både egentl. o. fig. *Herren l-de vattnet*. (Fig.) L. sinnen. — V. impers. Det l-r, blir lugnt, upphör att blåsa. — *Syn*. Stillna, Bedara. — L. sig, v. r. Blifva lugn. *Vädret l-r sig*. Sinnen l-a sig.

LUGNSVALL, u. 5. Svallsjö efter storm, i lugnt väder.

LUGNVATTEN, n. sing. Ställe i sjö, der det är lugnt, när det blåser.

LUGNVÄDER, n. sing. Lugnt väder.

LUKRATIV, -iv, a. 2. (lat. *Lucrativus*) Indrigt, vinstdrivande.

LUKT, lukt, m. 3. Betyder egentl. d. s. s. Luft.

1) Flyttiga delar, hvilka utdusta från kropparna, och göra intryc på menniskans luktlinne.

Få, känna l-en af något. *Gisva en stark, behaglig, elak l. ifrån sig*. Ellt åinne, som är utan l. — 2) (utan plur.) Det af menniskans fem. sinnen, bvarigenom hon. emottar sända intryc. *Hafva god, dålig l. Smaken och l-en*. *Hafva fin l.*, med lättet känna och urskilja luktande ämnen. — *Syn*. Luktsinne. — Ss. L-lös, -löshet.

LUKTA, v. n. o. e. 1. *Gisva lukt* (bem. 4) ifrån sig, hafva lukt. L-väl, illa. *Han l-r af vin, brännvin, luktvatten*. L-snusk. Det l-r bättre, än det smakar. Köttet börjar l., börjar bli ständt. Brukas ofta impersonelt, t. ex.: Det l-r så illa här. Det l-r ur hans mun. Här l-r krut. Här l-r brändt, som om något blifvit brändt. — 2) Medelst luktsinet emottaga intryc af flyttiga delar, som utdusta från kropparna: känna lukt. *Har det god lukt?* L, så får du känna. L-på en blomma, genom nisan insupad stolen af en biomma. (Fig. sam.) L-brändthorn, se *Horn*. (Pop. o. sam.) L-till, gissa, t. ex.: *Hvem kunde l. till det?* L-åpp, få väder af, uppsnoka.

LUKTBREF, n. 3. Försegladt papper, innehållande mysk o. d., som lägges emellan kläder, för att gebla dem god lukt och afhålla mal.

LUKTFLASKA, f. 4. Litet flaska, vanligtvis af slipadt glas, innehållande välvaktande olja eller essens. — 2) Flaska, innehållande lukt-salt.

LUKTGRÄS, n. 5. 4) Örten *Milium effusum* med äggrunda, hvitaktiga blommor. Kallas åfv. Luktskr.

— 2) *Elagräs*.

LUKTHIRS, m. 5. Se *Luktskr*, 4.

LUKTMOLLA, f. 1. sing. En art molla, med stark och angenäm lukt. *Chenopodium ambrosioides*.

LUKTNERV, m. 3. Hvardera af de tvenne nerver, som ifrån hjernen utgå till luktorganen.

LUKTORGAN, luktårgång, m. o. n. 3. Verktyg för luktinsinet.

LUKTPUDER, n. sing. Fordom brukligt välvaktande härpuder.

LUKTPULVER, n. 3. Välluktande ämne i pulverform.

LUKTPÄSE, m. 2. pl. — påsar. Liten påse, innehållande hvarjehandas välvaktande saker.

LUKTSALT, n. 5. Ett slags starkt luktande salt af kali eller kalk med salmiak, att lukta på vid tillfällen af vanmakt o. s. v.

LUKTSINNE, n. sing. Se *Lukt*, 2.

LUKTTUPPOR, f. 1. pl. Se *Kamillblomma*.

LUKTÖRNE, n. 4. Vildt växande ros med gula blommor och välvaktande blad. Rosa eglanteria. Kallas åfv. Neglantyr.

LUKVATTEN, n. 3. Eterisk, i alkohol upplost olja.

LUKTVIOL, -ol, f. 3. Ört med mörkblå blommor, som odlas i trädgårdar för sin angeläna lukt. Viola odorata. — flot.

LUKTÄRT, f. 3. En örт med välvaktande, i flera färger vexlande blommor och klängande rankor. Lathyrus odoratus.

ULL, (sam.) *Stå l.*, säges till eller om små barn, då de stå för sig själva.

ULL! **ULL!** int. (sam.) Så vackert! så vackert! så grant! så grant! — Säges i tal till små barn, då man visar dem något, som lyser i ögonen. Skrives åfv. *Lullull* (— ull).

ULLA, v. n. 4. (sam.) 1) Sjunga smått, såsom då man yggar barn i sömn. Aktivt säges åfv.: L-ett barn i sömn. — 2) Gå och l., för beständigt supa eller dricka, så att man aldrig är riktigt nykter.

ULLIG, a. 2. (sam.) Något berusad. — *Syn*. Se *Rusig*.

ULLULL, -ull o. lullull, s. n. (sam.) 4) Något som lyser i ögonen: grannlätt. — 2) (fig.) Verldsliga fördelar: makt, åra, rikedom, o. s. v.

LUMINOS, a. 2. (fr. *Lumineux*, af lat. *lumen*, ljus) Ljus, klar. En l. idé.

LUMMER, m. sing. (bot.) En familj af Ormbunkarna. Lycopodium. — 2) Se *Sqvallram*.

LUMMING, a. 2. Tätt beväxt med stora löf, såsom ek, lön, m. fl. — *Lummighet*, f. 5.

LUMP, m. sing. 4) Se *Lumpor*. 2) *Brukast mest i fabriksspråket*. — 2) Se *Lumpsocker*.

LUMBOD, f. 2. Handelsbod, der lumor uppköpas, för att säljas till pappersbruk.

LUMPEN, a. 2. neutr. — et. (af *Lumpor*; gentil.: klädd i lumor) Dålig, eländig, usel; högst obetydlig. En l. kart. L-el pack, folk. L-pennig, styfver, ringt pennig. L-sak, obetydlig sak, struntsak. L-twist, om en lumpen sak. — Syn. Futtig, ömklig, smäktig, Ringa.

LUMPENHET, f. 3. Egenskapen att vara lumpen. — Syn. Uselhet, Futtighet, Obetydlighet, ömklighet, Lappri.

LUMPHANDLARE, m. 3. -HANDLERSKA, f. 4. En, som har lumbod.

LUMPOR, f. 1. pl. 4) (gentil.) Gamla utnötta kläder. — 2) Gammalt, odugligt linne o. d., hvaraf beredes.

LUMPPAPPER, n. sing. Papper, beredt af lump.

LUMPSAMLARE, m. 3. -LERSKA, f. 4. En, som far omkring och köper upp lumor för pappersbruk.

LUMPSOCKER, n. sing. 4) Socker, beredt af lump. — 2) (vanligare) Benämning på de grösta sorterna af socker.

LUN, m. 3. Se *Lunnesägel*.

LUNA, f. sing. (lat.) Månen. I poesi.

LUNA, f. 4. (prov.) Grof stång af gran eller björk.

LUND, m. 2. o. 3. Skogbeväxt mark af obetydlig vidd. Kallas efter trädens beskaffenhet: Björk-, Eklund, o. s. v. — *Syn.* Skogsgran.

LUNDSNÄCKA, f. 1. Se *Skogsnäcka*.

LUNDVICKER, m. sing. Ett slags vicker, som ger två skördar om året och uppnår 2 till 3 alnars höjd. *Vicia dumetorum*.

LUNETT, lyut, m. 5. (fortif.) Litet fältverk med flankor och faser.

LUNGA, f. 4. 4) Benämning på hvardera af de tvåne tjocka, lösa delar i bröstkaviten (sammanväida af vatten- och blodkärl, nerver och körtlar, med cellulost ämne emellan och en mängd af lust fyllda små rum), hvilka sammanhänga ofvantill med luströret, och tjena i förening dermed till andedrägten, samt till frambringande af ljud, röst och tal. *Hava goda lungor*. Brukas i sing. äföv. för begge lungorna, t. ex.: *Inflammation i l-n.* *Medel, som är godt för l-n.* — 2) Dylkt andedrägsverktyg hos djuren. — *Ss.* Lungböld, -inflammation.

LUNGBLÖTDJUR, n. 5. (nat. hist.) Blötdjur, med en häligitet i kroppen, beklädd med ådror, hvilka sysätta blodet ur den inändade luften.

LUNGBRAND, m. sing. Inflammation i lungan.

LUNGLIK, m. 2. Hyardera af de till böger och venster utgående delarna utaf lungan.

LUNGMOSSA, n. 4. Ett slags matträtt, tillagad af hackad hjertslag af kalv med hvarjebands tillsats.

LUNGMOSSA, n. 4. Ett slags läf, fördom brukad emot lungot. *Lichen pulmonarius*.

LUNGPROF, n. 8. Prof. hyarmedelst utrönas, om ett barn varit dödfödt; m. m.

LUNGPUHLÄDER, f. 4. pl. — ådror. (anat.) Åder, som går ifrån högra hjertkammaren och förer blodet till lungorna.

LUNGROT, f. 3. pl. — rötter. En art Molla, hvars rot givs åt lungsiktiga får. *Chenopodium Bonus Henricus*. Kallas äföv. Mjölkrot.

LUNGSIKTIG, a. 2. Som har lungot. [— sig-
tig.]

LUNGSIKTIGHET, f. 3. 4) Anlag för lungot. — 2) Lungot i hindrigare grad. [— sigt —]

LUNGJSUK, f. 1. LUNGSJUKDOM, m. 2. Sjukdom, hvaraf lungan angripes.

LUNGJOT, m. sing. Allmänt bekant, tärande, dödlig, af feber, hista, andtäppa och astmagring åtrojt sjukdom i lungan.

LUNGSPINDEL, m. 2. pl. — spindlar. (nat. hist.) *L-dlar*, den ordning af Spindelkräken, hvilka är försedda med lungsäckar, som öppna sig utåt i luftåt.

LUNGVÄT, lung vävt, a. 2. (pop. o. fam.) Alldeles genovvävt. [Lugnvävt.]

LUNGÅDER, f. 4. pl. — ådror; (anat.) Åder, som uppträder blodet af lungorna och återför det till hjertat, för att spridás till den öfriga kroppen. Lungådrorna kallas även Vener.

LUNGORT, f. 3. Ortslächte af Straßbladsväxterna. Pulmonaria.

LUNK, lunnik, s. sing. n. i obestämd och m. i bestämd form. Hälj passgång. *Gå, rida i l.*, i smärt l. (Fig. fam.) *Hälla l-en*, hålla ut med nägot.

LUNKA, lunnka, v. n. 1. Gå i lunk. *L-ds*, äföv. (fam.) gå bort. *L-på*, gå, springa ifrare. — *Lunkande*, n. 2.

LUNNEFÄGEL, m. 2. pl. — fåglar. Simfågel i polarhavet, hvars dun anses lika goda med ejders. *Mormon arcticus*.

LUNS, m. 2. 4) Hjulpinne i en vagnsaxel. — 2) (fam.) a) Tjock, tung och ovig karl, pojke. — b) Se *Grobian*.

LUNSA, f. 1. (fam.) Tjock, tung och ovig quivona, flicka.

LUNSIG, a. 2. (fam.) Tjock, tung och ovig. — *Lunsigheit*, f. 3.

LUNSTICKA, f. 1. (prov.) Se *Hjulpinne*.

LUNTA, f. 1. 4) Antändningsmedel af hampa, kokad i en lut af aska och kalk, hvarmade gesvinda fören på kanoner antändas. *Brinnande l.* (Fig. fam.) *Passa på l-n*, passa nog på, vid något som skall göras. — 2) (fam.) Gammal oduglig bok. *Samla, köpa gamla l-tor*. *En hop l-tor*. Säges ofta skämtvis eller föraktligt om alla slags böcker, t. ex.: *Han har skrifvit stora l-tor derom*. *Han sitter jemt över sina l-tor*.

LUNTFÖDRAL, lunnfödrål, n. 3. o. 5. Se *Brännaresfödrål*.

LUNTILÅS, n. 5. (ford.) Hane med lunta på gevär.

LUNTSTAKE, m. 2. pl. — stakar. (artil.) Stake af trä, kring hvilken luntan lindas.

LUPP, m. 3. (bergsv.) Mindre smälta, som vid vallonsmälten på en gång göres, för att uträckas blott till en enda stång.

LUPPHÄLL, f. 2. (hammarsm.) Häll, hvaremot smältan släss, innan den føres under hammaren.

LUPPSTÅL, n. sing. Smältstål, som erbålls vid but- eller koksmide.

LUR, m. 2. I. (jag.) Fyrkantig, avsläng låda med galor och fallucka, att dermed fänga gräfling, råf. m. fl. *Stå, ligga på l.*, vara gömd på ett ställe, der man påpassar ett djur, för att döda eller fänga det; (fig.) ligga i bakhåll för fiender; längheten påpassa någon, i afsigt att överraska, på ett eller annat sätt göra honom skada, o. s. v.

Anm. Ordet torde rättast härhandaledas af *Luder*.

LUR, m. 2. II. Kort stunds sömn. *Tagna sig en l.* Har sammansättningarna *Middagslur*, *Tupplur*.

LUR, m. 2. III. (ford. *Luder*, *Ludur*; af *Lyda*, ljud). 4) Fordom i krig brukligt, stort, krökt bläsinsinstrument med starkt skrällande ljud. I medeltiden brukades de mindre och mera raka.

— 2) (nu) Välborn. *Blåsa, tuta i l.* — 2) *Hörlur*.

LURA, v. n. 1. I. (af *Lur*, I) Längheten speja efter tillfälle att fänga, döda, överraska, ertappa, eller på något sätt tillfoga annon skada. *L-på någon*. *L-på björn, varg, råf.* *L-på en fiende, en tjus*. *L-på något*, hemligen bespeja; äföv. halva nägot hemligen i sigte, t. ex.: *L-på ens märra, ögonkast*; *L-på en ledig syssta*; *L-på tillfälle*. *Gå och l.*, hafta några hemliga anslag. (Fam.) *L-på haris*, afbilda tillfälle att göra ett kap. — V. a. (fam.) *Bedraga*, narra. *L-en på något*, genom inställsamhet, lismande o. s. v. narra till sig något af en. *L-i en något*, narra en att förtära något. *L-ut*, listligent utsökska, t. ex.: *L-ut hemligheten, sanningen*. — *Syn.* *Bedraga*. — *Luran-de*, n. 4.

LURA, v. n. 1. II. (fam.) Sofva en liten stund. *Sitta och l.* *L-af*, se *Afsmöna*. *L-ut*, lura tillräckligt, sluta att lura.

LURBÖSSA, se *Ludarbössa*.

LURENDRÄGA, lürändräja, v. a. o. n. 1. (af *Lura* och *Draga*) Olofligen in- eller utföra förbudna varor, eller sådana, som väl är tillfåtna, men för hvilka icke laglig tull betalas. — *Syn.* *Smugla*. — *Lurendrägande*, n. 4. [— dreja.]

LURENDRÄGARE, lürändräjare, m. 5. En, som lurendrägar. — *Syn.* *Smuglare*. [— drejare.]

LURENDRÄGERI, — dräjeri, n. 3. Oloflig in- eller utförsel af förbudna varor, eller af tillfåtna, utan att för dem betala tull. — *Syn.* *Smugleri*. [— drejeri.]

LURF, m. sing. (fam.) Lurfvigt här.

LURFHÄRIG, a. 2. Som har lurfvigt hår.

LURFVIG, a. 2. L-t hår, långt och ringladt. *L-hund*, som har lurfvigt hår. — *Lurfvighet*, f. 3.

LURIFAX, lürifax, m. 2. (af *Lura* och *Fuchs*, råf) Se *Luf*. — *Syn.* *Se Skål*.

LURIG, a. 2. (fam.) Sömmig. — 2) Något rusig. — *Syn.* *Se Rusig*. — *Lurighet*, f. 3.

LURK, lürk, m. 2. (af *Lur*, ursprungligen: padda; fam.) Gros, tölpig och okunnig karl. Har sammansättningen *Bondlurk*. — *Syn.* *Grobian*, *Bängel*.

LUS, f. 3. pl. löss. Iosekt af Kryparynes ordning, som upphåller sig på menniskor och djur. *Pediculus*. Arter deraf är *Huvud-*, *Kläd-*, *Svin-* och *Lusskjelus*.

LUSA, v. a. 1. (lägt) 4) Se *Löiska*. — 2) *L-fäll*, néér, göra full med löss.

LUSAKTIG, a. 2. (lägt) 4) Sömnaktig, sölig. — *Lusaktighet*, f. 3. — *Lusaktigt*, adv.

LUSHUND, m. 2. (skällsord) Föraktlig stackare. — *Syn.* *Luskung*, *Lusrygg*.

LUSIG, a. 2. (lägt) 4) Full med löss. — 2) Sömnaktig, sölig. — *Lusighet*, f. 3.

LUSIGT, adv. (lägt) Sömnaktigt, söligt.

LUSKA, v. a. 1. 1) Se *Löiska*. — 2) (fig. pop.) *Tukta*, piska upp. — V. n. (prov.) *Springa*.

LUSKAM, m. 2. pl. — kammar. Kam, hvarmed löss borrtas ur hårret.

LUSKUNG, m. 2. (skällsord) Se *Lushund*.

LUSNÄSTE, n. 4. (lägt, föraktl.) Uselt näste (egentl. der man blir nerlusad).

LUSOFFER, m. sing. Lågt skällsord, förvrängdt af Lucifer.

LUSRYGG, m. 2. (lägt) Se *Lushund*.

LUSSALVA, f. 1. Ett slags salva att förfrivisa löss.

LUSSJUKA, f. 1. 4) Ovanlig mängd af löss på huden af menniskans kropp. — 2) En förskräcklig sjukdom, bestående i bölder på huden, ur hvilka en mängd insekter (acarii), liknande löss, utkomma. *Sulla dog i l.*

LÜSSI. 4) (pop.) Lucia. — 2) En allmänt bekant lek.

LUSSIDAG, lüssidág, m. 2. (pop.) *Lucias dag*.

LUSSIKORF, m. sing. Korf, som ester gammal sed spidsas på Lussidagen.

LUST, m. sing. 1) Se *Böjelse*, 1. *Häfva l-till nägot*. *Jag har l-t att göra ut*. *Han har ingen l-t att läsa*. *Har né l-t att dansa?* Nej, jag shall vänta, tills jag får l-t. *Betaya en l-t till nägot*. *L-en har förgått mig*. *L-en kom på mig att göra ut och jaga*. — *Syn.* *Böjelse*, *Häg*. — 2) Nöje, förnöje, glädje. *Det är hans l-t att jaga*. *I nöd och l-t*. *Det är en l-t att se*. *Ha sin l-t af att höra någon berömmas*. *Göra något med god l-t*, med hjertans l-t. (Fam.) *Yänla*, skall ni få se på god l-t, på något roligt. — 3) Begär, äträ, begärelse. *Du shall icke häfva l-t till din nästads hustru*. — *L-ar*, pl. Sinliga begär. *Onda l-t*. Man säger äföv. i samma mening *Kötsliga ell. sinliga l-ar*.

LUSTSKLEPP, m. 3. Skepp, som användes endast till lustresor.

LUSTSLOTT, m. 3. Slott, der ägaren vistas endast för nöje skull. *Kungr. l-t*, kungsgård, överleminad till någon kunglig persons förlagande, utan att statskassan deraf har någon inkomst.

LUSTSPEL, n. 3. Skädespel, som framhåller och förlöjligar de mänskliga därskaperna. — *Ss.* *L-sförfallare*, *-sdiktare*.

LUSTSTÄLLE, n. 4. Ställe, vanligen på landet, der man tillbringar den vackra årstiden.

LUSTTRÄDGÅRD, m. 2. Se *Lustpark*, 2.

LUSTVANDRA, v. n. 4. Vandra endast för sitt nöje och för att hämta frisk luft. — *Syn.* *Promenera*, *Spatsera*.

LUSTBAR, a. 2. (sam. o. skämtv.) Lustig, rolig. — *Syn.* *Se Rolig*. — *Lustbart*, adv.

LUSTBARHET, f. 3. 4) (i sing.) Egenskapen att vara lustbar. — 2) (med plur.) Enskilt eller offentlig tillställning för nöje skull. *En mångd l-er följe på förmålingen*.

LUSTELD, m. 2. Eld i fris luften, antänd för nöje skull, isynnerhet vid glädefester.

LUSTFART ell. LUSTFÄRD, c. 3. Färd, liten resa, utflykt, företagen endast för nöje skull.

LUSTFYRVERKERI, n. 3. Det slags fyrväkeri, som endast har för ändamål att förmåja ögat. Kallas så till skilnad ifrån Krigsfyrväkeri.

LUSTGAS, m. sing. (kem.) Gasformig kvätoxid, som fått detta namn deraf, att dess inandning försakar ett slags behagligt rus, som varar ett par minuter.

LUSTGÅRD, m. 2. Se *Lustpark*. (Bibl.) *L-en*, paradiset, Eden.

LUSTHUS, b. 3. Litet hus, vanligtvis i park eller trädgård, uppbygdt endast för att der tillbringa vackra sommardagar.

LUSTIG, a. 2. Muntrande, roande, rolig.

Säges både om sak och person. *En l-karl, människa*. (Fam.) *L-ture* ell. *l. broder*, *l. kropp* ell. *mudde*, munter sällskapsbroder. *En l-händelse, berättelse, historia*. *Ett l-leseverne*. *L-tlag*. — *Syn.* *Se Rolig*. — 2) Munter, glad. *Vinet har gjort honom l-L sinne*. *Göra sig l-hålla sig l*, roa sig. *Göra sig l-på ens kostnad*, göra åtöje af honom. — *Syn.* *Se Glad*. — 3) (sam.) Förunderlig, besynnerlig. *Det vore l-t, om jag ej skulle få dig att tiga*.

LUSTIGBRODER, m. sing. Se *Lustig broder* (under *Lustig*).

LUSTIGHET, f. 3. 4) (utan plur.) Egenskapen att vara lustig. — 2) (med plur.; fam. o. skämtv.) a) Se *Lustbarhet*, 2. — b) Lustigt ord, uppåt, o. s. v. *Säga en hop l-er*. — *Syn.* *Se Rolighet*.

LUSTIGHETSMAKARE, m. 3. (sam. skämtv.) Se *Rolighetsminister*.

LUSTIGT, adv. Gladit, muntert. *Lefva l-t*. — *Syn.* *Se Muntert*. — *Int. L!* friskt mod! muntert ill!

LUSTJAGT, f. 3. Jagt, tillställd endast för nöje skull.

LUSTKULA, f. 1. (fyrv.) Se *Bomb*, 2.

LUSTLÄGER, n. 3. Öfningsläger, för regentens eller någon främmande furstlig persons nöje.

LUSTPARK, m. 3. Park (se d. o.), inhägnad för promenader och nöjen i det gröna.

LUSTRESA, f. 4. Resa, som företages endast för nöje skull.

LUSTSTRIN, -rör, n. sing. Ett slags figurenradt tyg.

LÜSTSKEPP, n. 3. Skepp, som användes endast till lustresor.

LUSTSLOTT, m. 3. Slott, der ägaren vistas endast för nöje skull. *Kungr. l-t*, kungsgård, överleminad till någon kunglig persons förlagande, utan att statskassan deraf har någon inkomst.

LUSTSPEL, n. 3. Skädespel, som framhåller och förlöjligar de mänskliga därskaperna. — *Ss.* *L-sförfallare*, *-sdiktare*.

LUSTSTÄLLE, n. 4. Ställe, vanligen på landet, der man tillbringar den vackra årstiden.

LUSTTRÄDGÅRD, m. 2. Se *Lustpark*, 2.

LUSTVANDRA, v. n. 4. Vandra endast för att hämta frisk luft. — *Syn.* *Promenera*, *Spatsera*.

LUSTVANDRANDE, a. o. s. **LUSTVANDRARE**, s. c. En, som lustvandrar. — *Syn.* Promenad, menerande.

LUSTVANDRING, f. 2. Vandring endast för nöje skull. — *Syn.* Promenad, Spatsertur.

LUT, m. sing. Valten, koft på aska. — *Ss.* **Lutatig**, -artad. -haltig.

LUT, s. obj. *Stå, lägga på l.* se *Luta*, v. n. o. a.

LUTA, f. 4. I. Stränginstrument, en asart af de gamles kithara eller lyra, brukligt, innan gitarren uppkom. *Spela på l.*

LUTA, v. a. 4. II. Låta ligga i lut. *L. garn*, som shall färgas. *L. fisk*.

LUTA, v. n. 4. III. Icke stå lodrätt, d. v. s. bilda mot horisontalplanet en vinkel, mindre än 90 grader. *Tröddet, muren l-r. Huset l-r till fall.* *L. af älterdom.* (Fig.) *L. till fall, till undergång*, vara i attagande, nalkas sin undergång. — V. a. *Gifva något en ställning*, sätta det lutar. I samma mening säges ålv. *L. på.* *L. en tunna.* *L. kroppen.* *L. hufvudet emot handen.* *L. sitt öra intill nägon*, till ens mun, för att låta honom hyska. (Fig.) *Han har intet att l. sitt hufvud emot*, saknar allt skydd och värn, är utan ett hem. (Fig. sam.) *L. sina kloka hufvuden tillhopa*, rådplåga. — *L. sig*, v. r. *Gifva sin kropp en ställning*, så att den lutar. *L. sig, för att upppta något.* *L. sig emot väggen.* *L. sig ned.* *L. sig efter något*, för att upppta eller fatta det. — *L-n-de*, part. pres. Som lutar. *Det l. tornet i Pisa.* *En l. mur.* *L. af älterdom.* (Fig.) *Den l. älterdomen.* (Mek.) *L. plan*, som gör vinkel emot horisontalplanet. — *L-d*, part. pass. *Gå l.* i lutande ställning.

LUTANDE, n. 4. Se *Lutning*, I och II.

LUTASKA, f. sing. Aska, som användes till lut.

LUTBALJA, f. 4. Balja, hvari stockfisk lutas.

LUTDROPPAR, m. 2. pl. Ett slags droppar, tillreda af lut.

LUTERA, v. a. 4. (fr. *Luter*; kem.) Tilltappa med kitt; beslä eller överdraga kåri med ett eldhäftigt ämne. — *Luterande*, n. 4. o. *Lutering*, f. 2.

LUTFISK, m. sing. 1) Torkad stockfisk. — 2) Sådan fisk, uppblött i lutvattnet och tillredd till mat. *Koka, åta l.*

LUTHERAN, luterán, c. 3. Bekännare af Luthers lärা.

LUTHERANISM, ---'ssm, m. sing. Luthers lärা.

LUTHERSK, a. 2. Af Luther stiftad; åfv. som tillhör, har afseende på Luthers lärা. *L-a lärän.* *L-a troslöror.*

LUTKAR, n. 5. 1) Kar, hvari torkad stockfisk lutas. — 2) Kar, som begagnas vid rostad skiffers utlutting.

LUTLÄGGA, v. a. 2. (böjes som *Lägga*) *Lägga i lut*, för att blötas. — *Syn.* *Luta.* — *Lutläggande*, n. 4. o. *Lutläggnings*, f. 2.

LUTNING, f. 2. I. Beredning af torkad stockfisk på det sätt, att man läter den ligga en viss tid i lut, för att göra den tjenlig för matlagning.

LUTNING, f. 2. II. 1) (för v. n.) *Lutande* ställning. *Murens l.* (Fig.) *L. till undergång*, anfallande förfall, undergång. *Magnetståndens l.* se *Inklination*. — 2) (för v. a.) *Handlingen*, då man lutar något. *Hufvudets l.* *L. på en tunna.*

LUTNINGSVINKEL, m. 2. pl. — *vinklar*. Den vinkel, en lutande kropp bildar emot horisontalplanet.

LUTPROFVÄRE, m. 5. (tekn.) Instrument att prova styrkan af lut.

LUTSALT, n. 5. (kem.) Gammalet benämning på alkalier. *Vegetabiliskt l.* kali. *Mineraliskt l.* natron.

LUTSLRF, f. 2. pl. — *slevar*. Slef, hyarméder lutes.

LUTSUMP, m. 2. Se *Lutkar*, 2.

LUTSA, m. 2. Så, hvori stockfisk lutas.

LUTSPELARE, m. 5. — **LERSKA**, f. 4. En, som spelar på luta.

LUTSPELNING, f. 2. Spelning på luta.

LUTT, m. 3. (bergv.) Af bränder sammanslagna kanal för vädervection eller vattenledning.

LUTTER, a. obj. (t. *lauter*) Ren, blott, bara.

L. lögner, lätta. — *Syn.* Pur, Idel, Bara.

LUTTERBALJA, **LUTTERPANNA**, f. 1. Balja, panna, som användes vid luttring.

LUTTRA, v. a. 4. Rena vissa ämnen, såsom guld, silver, salpeter, svavel. *L. i eld.* — *Luttrande*, n. 4. o. *Luttring*, f. 2.

LUTTRARE, m. 5. En, som luttrar.

LUTTRINGSELD, m. 2. Eld, hyaruti ett ämne luttras.

LUXATION, --tschón, f. 5. (kir.) Vridning ur led.

LUXURIÖS, ---'s, a. 2. Yppig.

LY, v. n. 2. (pop.) Se *Lyssna*.

LYA, f. 4. Ett vildt djurs kula under jord eller berg.

LYCEUM, lyséumm, n. 5. pl. — eer. (grek. *Lykeion*) Högre undervisningsanstalt, svarande mot Gymnasium.

LYCKA, f. 4. I. Löpknut. *Knyta i l-or.*

LYCKA, f. 4. II. (prov.) Liten inhägnad åker eller ängsmark.

LYCKA, f. 4. III. 1) Allt hvad som händer och har inflytande på en eller flera människors väl, utan att bero af deras vilja. *Hafva god, dålig l.* *Ha l-n emot sig*, ej haft framgång i sina företag. *L-n har vändt sig*, međgången har försvandt sig i motgång, eller tvärtom. *Försöka sin l.* försöke, om man har framgång, tur; bemöda sig att vinna framgång i verlden. — *Syn.* Öde, Skickelse. — 2) God, gynnsam skickelse. *Det har håndt mig en stor l.* *Den l-n händer icke alla.* *Det var hans l.*, att han kom först. *Det var en l. för mig*, att det skedde. *Det är en stor l. att...* *Det var l.*, en Guds l., att icke eldsvåda uppkom. *Det är mer l.* än konst. *Till all l.*, genom en god skickelse. (Ordspr.) *L-räkar man*, lyckan kan träffa så väl den ene som den andre. — *Syn.* Lycklig händelse, Lyckträff, Lyckskott. — 3) God framgång, medgång. *L. och olycka.* *Hafva l.* *Hafva l. med sig.* *Hafva l. i spel.* Ha mer l än förfärd. *Väl böra sin l.* Han må tacka sin l, att... *Bringa l.*, föra l. med sig. *Önska en l. till något.* *L. på resan!* *L. till!* jag lyckönskar dertill; åfv. jag önskar lycka, t. ex.: *Ni har fått högsta vinsten!* *L. till!* *L. till god handel, godt nöje!* *Den, som har l.*, behöver ej förstånd. *L-n är ej hvars mans*, icke alla hafta lycka. (Ordspr.) Ju flera man, ju bättre l., ju flera följas, hjälpas åt, dess bättre går det. — *Syn.* Tur, Medgång. — 4) Fördel, förmån. *Jag anser för en l. att få göra hans bekantskap.* Jag har ej den l-n att vara bekant med honom. — 5) Tillstånd, läge, ställning, då man är i åtnjutande af det verldsliga goda, såsom rikedom, åra, anseende, o. s. v. *Alla söka l-n.* *L-n är ej allas lott.* Afundas andra deras l. *Intet*

störde deras l. *Vägen till l.*, sättet att vinna lycka i verlden. *Göra l.*, komma i ett tillstånd, då man är i åtnjutande af det verldsliga goda. *Först allt rätt njuta sin l.* *Han vet icke att vrdrera sin l.* — *Syn.* Sällhet, Lyksalighet. — 6) *L-ns gudinna* eller åfv. blott *L-n*, diktad godlighet, som föreställs rida över lycka och olycka. *L-ns gudinna eller Fortuna asbildades stände på ett hjul.* (Fig.) *L-ns hjul*, skickelsen af lycka eller olycka. *L-ns hjul sig vänder om*, lyckan vänder sig. *L-ns gästeör, hävor*, de verldsliga förmåner, Lyckans gudinna trös förlana. *L-ns stjerna*, (enl. astrologen) stjerna, som skänker god lycka. *Vara född under l-ns stjerna*, hafta god lycka. *Ett l. kärl.* — *Aadv.* I lykt rum, kär. *Koka l.*

LYCKTA, f. o. v., m. fl., se *Lykta*, &c.

LYCKTRÄFF, m. 2. Tillfälligt inträffande lycklig händelse. *Det skedde af en l.* *Det dr en l. att råka honom hemma.* — *Syn.* Lyckskott, Stumlycka.

LYCKÖNSKA, v. d. o. impers. 1) *Hafva, röna lycka*, framgång. Har till subjekt både person och sak. *Han l. i allt hvad han företar sig.* *Allt l. honom.* *Intet vill l. för honom.* *Det l-ades honom att vinna sin afsigt.* *Den gännen ville det ej l. honom.* — 2) (om sak) *Hafva god* eller dålig framgång. *Hans företag l-ades väl, illa.* *Få se, huru det l.* *Om han l. deri, såhåll han en rik kär.* — *Syn.* Utfalla, Såhåll ut. *Arta sig.*

LYCKLIG, a. 2. 1) (om person) a) Som har lycka, framgång. *Han är l. i allt hvad han föreläger sig.* *L. i spel.* — *Syn.* Lyckosum. — b) Som är i åtnjutande af lycka, sällhet. *L. den, som är oberoende af andras nycker.* *Han är l., som fått ett så stort arf.* Jag skulle skatta mig l., om jag det finge. — *Syn.* Säll, Afundsvär, Lycksalig. — c) (sam.) Berusad. — *Syn.* Se *Rusig*. — 2) (om sak) a) Som åtföljs af, medförs lycka. *L. resa.* *L-t företag.* *L-t åkterskap.* *Ett l-t kast.* Det skedde i en l. stund. — *Syn.* Lyckosam, Lyckobringande. — b) Fördelaktig, god i sitt slag. *Hafva ett l-t utseende, l-a embetsgävor, ett l-t minne.*

LYCKLIGEN, adv. Se *Lyckligt* och *Lyckligvis*.

LYCKLIGGÖRA, v. a. 2. (böjes som *Göra*) *Försätta i ett lyckligt tillstånd.* — *Lyckliggörande*, n. 4.

LYCKLIGT, adv. 1) Med lycka. *Spela l.* *L. bringa ett arbete till slut.* — *Syn.* Lyckosamt, Med tur. — 2) I åtnjutande af lycka. *Lefva l.* — *Syn.* Sålt.

LYCKLIGTVIS, adv. Till lycka. *L. blefelden uppdeckt, innan den hunnit utbredda sig.*

LYKOBEBÅDANDE, a. 4. Som bebådar lycka. *Ett l. ansigte.*

LYKOBRINGANDE, a. 4. Som bringar, medförs lycka.

LYKOSAM, a. 2. 1) Som har, röner lycka, framgång. *L. i spel.* — *Syn.* Lycklig. — 2) Som åtföljs af, medförs lycka. *En l. regering.* — *Syn.* Säll, Lycklig.

LYKOSAMT, adv. Se *Lyckligt*.

LYCKSALIG, a. 2. 1) Som har en angenäm njutning af sin varelse. — 2) *Se Salig*, 2. — 3) (sam.) Som har ett ljust rus. — *Syn.* Se *Rusig*.

LYCKSALIGHET, f. 3. 1) Angenäm njutning af sin varelse; varaktigt tillstånd af nöje utan afbrott af smärta. — 2) *Se Salighet*, 2. — 3) (sam.) *Ett ljust rus.*

LYCKSALIGHETSLÄRA, f. 4. Läran om sättet att vinna jordisk lyksalighet.

LYCKSALIGT, adv. På ett lyksaligt sätt, i åtnjutande af lyksalighet.

LYCKSAM, se *Lykosam*.

LYCKSKOTT, n. 5. Se *Lycktröff*.

LYCKSÖKARE, m. 5. En, som söker att göra lycka genom lycksökeri. — Man säger åfv. i fem. *Lycksökerska*.

LYCKSÖKERI, n. 5. Strafvande att göra lycka genom smekter och eftergifvenhet för andras fördomar och passioner.

LYCKT, a. 4. (egentl. part. pass.) af gamla verbet *Lycka*. Tillståten, stängd, täppt. *Inom l-a dörrar.* *Ett l. kärl.* — *Aadv.* I lykt rum, kär. *Koka l.*

LYCKTA, f. o. v., m. fl., se *Lykta*, &c.

LYCKTRÄFF, m. 2. Tillfälligt inträffande lycklig händelse. *Det skedde af en l.* *Det dr en l. att råka honom hemma.* — *Syn.* Lyckskott, Stumlycka.

LYCKÖNSKA, v. a. 4. Betyga någon sitt deltagande i anledning af någon fördel, lycka, som tillfallit honom. *I någon till runnen befördran.* *Jag l-r er dertill af allt hjerta.* — *Syn.* Gratulera, Felicitera. — *L. sig*, v. r. Skatta sig lycklig. *Jag l-r mig, att hafva träffat ett så godt val.* — *Syn.* Gratulerar sig, Prisa, skatta, anse, hålla sig lycklig.

LYCKÖNSKAN, f. sing. indef. eller

LYCKÖNSKNING, f. 2. 1) Betygande af sitt deltagande i ens lycka. *Göra en sin l.* Framföra sin l. — 2) Skrift, hvori någon lyckönskas. *Uppläsa sin l.* — *Syn.* Gratulation.

LYCKÖNSKNINGSBREF, -TAL, n. 3. -VERS, m. 5. Bref, tal, vers, innehållande en lyckönskan. — *Syn.* Gratulationsbref, &c.

LYDA, v. n. 2. (isl. *Hylda*, höra, lyssna) 1) Rätta sig efter, verkställa något, som befallas, föreskrivs, tillrådes. *L. husbonden*, då han befaller något. *L. husbondens befallning.* *L. överbheten*, sina föräldrar. *L. lagen; goda råd.* Den, som råd lyder, dr. vis. Åfv. siges fig.: *Büsten lyder sporen*, rättar sig efter dermed gifvet tecken: (Sjöt.) *L. roret* siges om ett fartyg, då det genast antager den riktning, man önskar gifva detsamma, medelst rorets vridning åt endera sidan. — *Syn.* Hörsamma, Höra, Efterkomma, Efterlefva. — 2) (om tal eller skrift) Vara af ett visst innehåll. *Så lydde hans tal*, hans ord, hans bref. *Swaret lyder sälunda.* *Huru lydde orden?* *Lagen lyder allt...* Som orden l., såsom ordagranna innehållet är. — 3) *L. till*, under, höra under (se *Höra*, II, 4). *Byn lyder icke till denna socken.* *Polen lyder under Ryssland.* Oppunda hårdräströder lyder under Svea Hofströdt. — *L. under* betyder åfv: Vara skyldig att efterlefva, t. ex.: *Vi lyda alle under lagen.* — *L-n-de*, part. pres. *Ett bref sät l.*, af detta innehåll. *Lika l. med originalen*, af lika innehåll dermed.

LYDAKTIG, a. 2. Böjd att lyda. *En l. gosse, häst.*

LYDAKTIGHET, f. 3. 1) Böjelse att lyda. — 2) *Se Lydnad.*

LYDBISKOP, m. 2. Biskop, som lyder under en erkebiskop.

LYDELSE, f. 3. Innehåll (af tal eller skrift). *Hans tal*, skrift hade följande l., var af följande innehåll. *En skrift af enahanda l.* Efter ordens l., såsom orden lyda.

LYDGODS, n. 5. Gods, som lyder under ett annat.

LYDIG, a. 2. Som utan motsägelse lyder,

Ett l-t barn. *L-a undersåter.* — *Syn.* Hörsam, Lydaktig.

LYDIGHET, f. 3. Egenkapen att vara lydig. *Barnets l.* — *Syn.* Hörsamhet, Lydaktighet.

LYDIGT, adv. Med lydnad. *L. uträta husbondens befälningar.* — *Syn.* Hörsammeligen, Lydaktigt.

LYDISK, a. 2. *L. sten*, svart kiselkiffer, som användes till probersten.

LYDKONUNG, m. 2. Konung, som lyder under en annan.

LYDKYRKA, f. 1. Kyrka, som hör under en annan hufvud- eller moderkyrka. — *Syn.* Annex, Kapell.

LYDNAD, m. sing. 1) Handlingen, då man lyder. *Med l. efterkomma ens befälningar.* *As l. för honom.* *L. för lagen.* — *Syn.* Hörsamhet, Lydaktighet, Lydighet. — 2) Undergivnenhet för ens väldé, regering. *Bringa upproriska undersåter till l.* *Hålla ett underhusvadt folk i l.* — 3) Väldé, makt att utvivinga, fördra undergivnenhet. *Stå under ens l.* *Bringa en nation under sin l.*

LYDRIKE, n. 4. Rike, som lyder under ett annat.

LYFTA, v. a. 1. o. 2. (isl. *Lyfta*, *Lopta*, af *Lopt*, lust, lust) 1) Medelst användande af kropps-krafter af redskap, maskin, föra något högre upp i lusten eller förflytta det ifrån ett ställe, föra det upp ifrån marken eller något underlag. *L. stolen, armen.* *L. händerna mot höjden.* *L. någon af hästen, ur vagnen, ur sadeln.* *L. dörren af hakarna.* *L. en sæk på ryggen.* Han förmår icke ensam l. stenen. *L. någon över en gärdesgård.* (Neutralt) *L. på halten*, föra den helt upp ifrån hufvudet och åter påsätta den; sfs. upplysta den ifrån något underliggande. *L. ankar, se Ankar.* — *L. af, bört, främ, pā, upp, ut, se Aflysta, &c.* *L. i n, ned, — Syn.* *Aflysta, Höja, Upphöja.* — 2) (om penningar o. d.) Upphära, uitaga. *Jag har hos honom en summa penningar att l.* *L. ett arf, arfsmedel.* — *V. n. (Jag.) Flyga upp.*

LYFTANDE, n. 4. Handlingen, då man lyfter.

LYFTARM, m. 2. Arm (på bjulstock, bokverksstamp, m. m.), hvarmed något lyftes. Kallas afv. Friskel.

LYFTJERN, n. 3. Jernredskap, som begagnas att lyfta något med.

LUFTMUSKEL, m. 5. pl. — *muskler.* (anat.) Muskler, som tjener till att lyfta någon del af kroppen.

LYFTNING, f. 2. 1) Se *Lyftande*. — 2) (i litteratur) Egenskapen att höja sig öfver det vanliga. *L. i språk.* *Man finner hos, honom ingen l.* — *Syn.* Högre flygt.

LYFTPANNA, f. 1. Panna, som ej är inmurad, utan kan lyftas af och på.

LYFTVALS, m. 2. (mek.) Vals, som tjener till att lyfta något.

LYKTA, v. a. 1. (af gam. verbet *Luka*, tillsluta). Göra slut på, bringa till slut. — *Syn.* Se *Sluta*, v. a. — *V. n. och L-s.* v. p. o. d. *Slutas, ändas.* *Det l-t (l-s) illa för honom.* — *Syn.* Se *Sluta*, v. n. — *Lyktande*, n. 4. [Lyckta.]

LYKTA, f. 1. (isl. *Lucktarn*). 1) Litet redskap, hvars väggar äro af något genomskinligt ämne (glas, horn, o. s. v.), och som nyttjas att derinuti sätta ljus eller lampa, för att med skeletet deraf lyfa sig i mörkret, antingen i fria luften eller på eldfarliga ställen. Har åtskilliga sammansättningar, såsom: Glas-, Horn-, Stall-, Skepps-

lykta m. fl. — 2) (jag.) Rund tröbotten, omgjiven med päspikad väf, hvilken utspannes med tunnband, och hvaruti saglar insätta till hemforsling eller lock. [Lycka.]

LYKTARM, m. 2. Från ett bus utskjutande jernarm, hvarpå en lykta hänger.

LYKTBÄRARE, m. 3. 1) En, som bär en lykta. — 2) En 2 tum lång, fjärrlik insekt i Brasilien, hyrs, panna är förlängd i en stor blåsa, hvilken lyser som en lykta. *Fulgora laternaria.*

LYKTGUBBE, m. 2. pl. — *gubbar.* 1) (skämtv.) Person, som i vissa städer, på mörka astnar, tillhandagår utevarande med att lysa dem med lykta. — 2) (naturl.) Liten, liksom hoppande, bläcklig lägga, som svävar över kärraktig mark och ställen, den djurlemlingar ruttna. Förmodas härröra af fosforbunden syrgas. De mindre kallas Irrbloss.

LYKTMASK, m. 2. Se *Lyktbärange*.

LYKTPÅLE, m. 2. pl. — *pålar.* På offentligt ställe upprest påle med lyktarm, hvarpå en lykta hänger.

LYKTTÄNDARE, m. 3. En, hvars sysselsättning är att tända gatlyktor i en stad.

LYKTTÄNDNING, f. 2. Gatlyktornas tändning i en stad.

LYMFATISK, a. 2. (fysiol.). *L-t kårl*, som förer lympha eller mjölkärt.

LYMMEL, m. 2. pl. *lymmor.* (t. *Lämmel*) Rå, oborstad, förläktig karl. Brukas som skymford, — *Syn.* Hundsvott, Kanalje, Fähund, Svinhund, Svinpeis, Rackare, Oxe, Belghund, Best, Bängel, Gynnare, Gunstig herre, Junker. — *Ss.* *Lymmelaktig, -äktighet.*

Anm. Ordet hette i äldre språket *Lämmel*, förmödigen af isl. *Hóma*, vara i daval, trög, sömnig.

LYMPHA, lympfa, f. sing. (lat.) Se *Mjölkärt*.

LYNGA, f. 1. Bugt, hyvari ett tåg uppskjutes. *Lägga ett tåg i l-or.*

LYNNE, n. 4. 1) (ursprungl.) Beskaffenhet. *Tidens l.* *Ett språks l.* — *Deral Skaplyone.* — *Syn.* *Beskaffenhet.* — 2) (särskilt) a) Naturlig sinnesbeskaffenhet. *Han har af naturen ett svårt lynne.* — *Syn.* Temperament, Sinne, Sinnesläg. — b) Den tillfälliga beskaffenheten af en människas sinne. *Vara vid godt, muntern, elakt, dåligt l.* *Han är i dag vid sitt elaka l.* *Sätta i godt, elakt l.* — *Deral sammansättningarna Gladlynt, Misslynt.* — *Syn.* Sinnesstämming. Stämning. — c) Glad sinnesstämming. *Han är i dag vid l.*

LYRA, f. 1. I. Kast med bollen vid bollkastning. *God, dålig l.* *Taga l.* taga bollen i lusten.

LYRA, f. 1. II. 1) Det äldsta stränginstrumentet hos Grekerna. — 2) (fig.) Skaldekonsten. — 3) (nat. hist.) Ett slags fisk. — 4) (astr.) En nordlig stjärnbild. — 5) (tekn.) a) Del på en överskärarsax. — b) Metallskifva, som är försedd med en öppning eller upphöjning af bestämd storlek, hvilken tjener till rättelse, då en under arbete varande pjes skall bringas till viss storlek eller skapnad.

LYRFLIKIG, a. 2. Se *Lytaggad*.

LYRFORMIG, a. 2. Som har formen af en grekisk lyra (hem. 1).

LYRIK, -ik, f. sing. Se *Lyrisk poesi*.

LYRIKER, lyrick'r, m. 3. Lyrisk skald.

LYRISK, a. 2. Som lämpar sig för musik och sång. *L. poesi*, det slag af skaldekonsten, hvilken genom skalden framställer sin egen känsla. *L. skald*, som sysselsätter sig med denna del af skaldekonsten.

LYRSPELARE, m. 3. — **LERSKA**, f. 1. En, som spelar på lyra.

LYRTAGGAD, a. 2. (bot.) *L-dl blad*; tvärs över på ömse sidor delt i fläckar, af hvilka de övre är större, de nedre mera åtskilda.

LYSA, v. n. 2. (af *Ljus*) 1) Gifta ljus ifrån sig, sprida, kasta ljus. *Solen lyser med eget ljus, månen med ett länadt.* *Ett ljus lyste i fönstret.* — *Syn.* Blänka, Brinna, Flamma, Glänsa, Glimma, Glindra, Glinta, Glitra — 2) Klart syns, gör starkt intryck på synen. *Dessa granna tyger l. i ögonen.* (Fig.) *Falskheten lyser ur hans ögon*, röjer der tydligt. *L. främ*, se *Framlysa*. *L. igénom*, synas klart tvärs igenom, t. ex.: *Dagen lyser igenom väggen på sina ställen.* — 3) (fig.) a) Utmärka sig. *Ett tiderhvarf, som lyser af stora bragder.* — b) På ett skyrsamt sätt söka visa något, hvareigenom man tror sig blixt utmärkt. *Han vill gerna l.* *L. med lärdomi.* — V. a. o. n. Med ljus, lykta belysa, visa vägen. *L. någon utför trappan.* *L. någon hem på gatan.* *Lys hit med ljuset, håll hit ljuset.* *L. en fn, ned, upp, ut, tillbaka.* *L. efter något, med ljus leta deraf.* *L. upp*, se *Upplysa*. — V. a. (i gamla språket) *Upplysa om, uppenbara.* *Tu skal ey före kearjom lin hug lya, ej för hvar och en yppa din tanke.* — V. n. o. impers. Från predikstolen offentligen förkunna, t. ex. ett äkteuskap. *L. för brudfolk.* *Det är ell. har redan lyst teå gånger.* *Det har lyst första gången för dem.* — I denna mening säges åfv. *Lysas*, t. ex.: *Det lysas för dem i söndags.* *det mäste lysas tre gånger.* — *L. åf, ester, se Aflysa, Esterlysa.* *Det är ell. har lyst efter honom, han har blifvit esterlyst.* *L. på*, se *Pålysa*. *L. upp*, från predikstolen tillkännagiva, att något blifvit upphittadt. *L. ut, se Utlysa;* åfv. lya, sista gången för brudfolk, t. ex.: *I dag lyser det ut för dem.* *Det är ell. har lyst ut för dem.* — *L-nde*, part. pres. *En l. kropp.* *L. färger.* — Brukas adjektivt i bem.: *Högst utmärkt*, t. ex.: *L. bedrifster, segrar.*

LYSARE, m. 3. (fyrv.) Tunn blysa, fyld med lagedol, och tjänende till att i eld framställa namn, dekorationser, arkitektoniska prydnader, m. m. *Römersk l.* läng blysa, laddad med svag gnisteld, ur hvilken, i korta mellanrum, lyskular uppkastas i höjd.

LYSBLOMSTER, n. 3. Se *Gullspira*.

LYSE, n. sing. (kem.) Övrigart ämne, som anser vara orsaken till ljusets verkan.

LYSELD, m. 2. Se *Irrbloss*.

LYSHÅL, n. 3. Hål på ytter sidan af en ugn, där man läter torrväddsticke ligga brinnande, för att upplysa ugnen under brödets gräddning.

LYSGAS, m. 3. Kolbunden vätgas, som begagnas till lysämne. Kallas vanligen Oljebildande gas.

LYSHÄLLNING, f. 2. Belysningen i en stad på gator och offentliga platser, medelst lyktor, lampor, o. s. v.

LYSING, m. 2. Se *Gullspira*.

LYSKNÄPPARE, m. 3. Insekt af Skalbaggarne, i Sydamerika, med ett ljus, likt lysmaskens, men vida starkare. Elater noctilucus.

LYSKULA, f. 1. (fyrv.) Större eller mindre quantitet af en, medelst vatten eller sprit, till en deg gjord och sammantröllad lägeldssats af åtskillig, vanligtvis rund form.

LYSMASK, m. 2. Insekt af Skalbaggarna, som lyser i mörkret. *Lampyris noctiluca*.

LYSNING, f. 2. 1) Handlingen, då man lyser med ljus. — 2) Se *Lyshällning*. — 3) Se *Ljus-*

ning.

— 4) Ett äkteuskaps offentliga förkunnande från predikstolen. *Tre l-ar fordras, innan vigsel må dga rum.* — 5) Se *Esterlysing*.

LYSNINGSPENNINGAR, m. 2. pl. Afslit till prest för lysning till äkteuskap.

LYSNINGSSEDE, m. 2. pl. — *sedlar.* Skriftligt afslit tilltäelse till lysning för brudfolk.

LYSSA, v. n. 2. Impf. *Lyddes.* Se *Lyssna*. *Stå och lyss vid dörrarna.* *Lyss på*, öppna öronen, för att höra efter något.

LYSSNA, v. n. 1. Öppa öronen, för att uppfånga något ljud. *L. till nätkerlags säng.* *L. till folks prat,* låna örat derat, sätta tro dertill. — *Lyssnande*, n. 4.

LYSSNARE, m. 3. En, som lyssnar, har den ovana att lyssna.

LYSSVRÅ, f. 2. Vrå, der man obemärkt kan lyssna.

LYSTA, v. n. o. impers. 2. (Brukas endast i sing. pres. indik. *Lyster* och någon gång i impf. *Lyste*) Hafva lust. Brukas sällan neutralt. *Jag l-ter se, vanligare: det l-ter mig all se; jag har lust att se.* *Han gör allt, hvad honom l-ter, hvad han vill.*

LYSTENHET, f. 3. Se *Lystnad*.

LYSTER, m. sing. (fr. *Lustre*) Glans. — *Adj.* 2. Glänsande.

LYSTMATE, n. 4. Fullkomlig mättnad på något, efter hvilket man varit lysten. Nutjtas både egentl. och fig. *Få sitt l. på något.*

LYSTNAD, m. 3. Häftigt begär efter något. *L. efter beröm.* En hafvande quinna l., efter någon viss mat. — Bildar sammansättningarna Åre-, Händ-, Vinningslystnad.

LYSTRA, v. n. f. (af *Ly ell. Lyss*) Se *Lyssna*. *L. till, på något.* *Hunden t-r till namnet Apollo*, är van att lockas med detta namn. *L. till roret*, se *Lyda ror* (under *Lyda*). — *Lystrande*, n. 4. o. *Lystring*, f. 2.

LYSTRING, m. sing. En sort sidentyg.

LYSTRINGS-GALLERI, ---ri, n. 3. eller **LYSTRINGSGÅNG**, m. 2. (fortif.) Gång vid en fastning, som utgår ifrån mord- eller omkrets-galleriet intill fältet, på det man i tid må kunna upptäcka och förstöra fiendens minor.

LYSTRINGS-KOMMANDO, ---kämmändo, n. 4. (mil.) Kommandoordet: *Gif akt!*

LYTE, n. 4. 1) Kroppsfel, kroppsksada. *Vara född med l. på ena armen.* *Han får l. af detta sår.* *Utan l. Lack och l.* — *Lack.* — 2) (fig.) Själsfel, andlig osfullkomlighet, brist. *Hvar har sitt l.* — *Ss. L-sfri.*

LYTESBOT, m. sing. Skadestånd, som enligt lag betalas till den, hvilken genom ens vällande blifvit lytt.

LYTT, a. f. Som har lyte. *Lam och l. Så nog l.*, så att han deraf blir lytt.

LÄCKE, m. fl. se *Lock, Locke, &c.*

LÄDA VID, se *Vidläda*.

LÄDA, f. 4. Fyrkantigt förvaringsredskap afträ, utan lock, ofta utgörande en del af någon möbel, i hvilken den är inpassad, för att efter behag utdragas eller inskjutas (Dragläda). *L. med jord att plantera grönsaker uti.* *L.*, hvari ett träd är planterat. *Ställa träd i l-or.* *Draga ut en l. ur en dragkista.* — Bildar åtskilliga

LÄNGNÄBB, m. 2. Fågelsläkte af Vadarne, med en mycket lång och bölig näbb. Limosa.

LÄNGNÄSA, f. 1. 1) (skämtv.) En, som har lång näsa. — 2) (i Lappland) Benämning på den egentliga myggen.

LÄNGNÄSIG, a. 2. (sam.) Som har lång näsa. Blå l., få lång näsa (se *Näsa*).

LÄNGPEPPAR, m. sing. Ett slags krydda, bestående i hela axet af Långpepparbusken, torrhardt omoget; mer aromatisk och mera skarp än svartpeppern.

LÄNGPEPPARBUSKE, m. 2. pl. — buskar. Buske af Pepparfamiljen, med ax, som givva lång-peppar. *Piper longum*.

LÄNGPÖLSKA, f. 1. Ett slags polska, då alla de dansande tagga i ring.

LÄNGRANDIG, a. 2. 1) Värd med långa ränder. *L-t tyg*. — 2) (fig. sam.) Träkig, ledsam. — *Långgrandighet*, f. 3. — *Långgrandigt*, adv.

LÄNGREF, f. 2. pl. — resvar. Fiskref af två till trehundrade alnars längd med på vissa afstånd vidförlade krokar, och som utläggas i sjö, för att fånga äl, gädda och lake. Kallas åf. Äl- och Gäddref.

LÄNGRESA, f. 1. Resa, som förtages till affärsens ort.

LÄNGROCK, m. 2. 1) Långt nedhängande rock. — 2) Ett slags spinrock.

LÄNGROFVA, f. 1. Ört med hög stjälk och gula blommor; ett svart ogräs i åkrar. *Bunias orientalis*.

LÄGRUND, a. 2. Alltågt rund, äggrund.

LÄNGS, se *Längs*.

LÄNGSALNINGAR, m. 2. pl. (skepp.) På ömse sidor om en mastopp fastbultade trästycken, å hvilka märsen hvilar.

LÄNGSAM, a. 2. 1) Som varar, räcker, fortfar längre. En l. sjukdom. *L-t regn, arbete*. — *Syn.* Långvarig. — 2) Som arbetar, rörer sig, verkar, sker långsamt, trögt. En l. arbetare. Han är l. i allt hvad han gör. *L. rörelse*. *Gå med l.-ma steg*. *L. åkning, segling*. *L. puls*; som slår långsamt. *L-t gift*, som sordrar lång tid, för att göra verkan. *L. till vrede*, som ej lätt vredgas. — 3) Ledsam, träkig. *L. dag, Höstgövdalarne dro l.-ma*.

LÄNGSAMHET, f. 3. Egenskapen att vara långsam. En sjukdoms l. *Arbete med mycken l.* — *Syn.* a) Långvarighet. — b) Tröghet.

LÄNGSAMT, adv. Med långsam rörelse, med långsamhet, trögt. *Maskinen rör sig l.* *Arbete l.* *Tiden går l. för oss*. *Mitt ur går för l.* drar sig efter.

LÄNGSCHAL, m. 2. 1) Ett slags lång, smal schal, som kestas om halsen, så att den hänger långt ned på begge sidorna fram till. — 2) (skämtv.) Banksedel på 100 Rdr.

LÄNGSIDA, f. 1. Den längre sidan af en figur, ett rum, ett hus, o. s. v.

LÄNGSINT, a. 1. Som icke lätt glömmer oförträffar, längre här agg, hat.

LÄNGSINTHET, f. 3. Egenskapen att vara långsint.

LÄNGSKEPP, n. 3. Fordom bruklig benämning på de större krigsskeppen.

LÄNGSKEPPS, adv. (sjöt.) Riktningen ifrån förr till aktern, eller längs med fartyget. *Beskjuta ett skepp l.*

LÄNGSKOTT, n. 3. pl. (skepp.) Tvenne bräd-vägar, som resas längskepps i rummet på ett fartyg, för att stötta en kornlast eller dylikt.

LÄNGSKRANGLIG, a. 2. (sam.) Lång och skranglig.

LÄNGSKYL, m. 2. Sädeskyl, som göres mycket långt.

LÄNGSKÄGG, n. 3. Säges spevis om en karl med långt skägg.

LÄNGSLUTT ell. LÄNGSLUTTANDE, a. 1. Säges om en sakta sluttande, långsträckt yta. En l. strand.

LÄNGSLÄPIG, a. 2. 1) Som har långt släp. *L. klädning*. — 2) (fig.) Utanjord. *Ett l-t tal*. — *Långsläpighet*, f. 3.

LÄNGSPETSIG, a. 2. Som har lång, smäninga afsmalnande spets. — *Långspetsighet*, f. 3.

LÄNGSPRUTA, f. 1. Se *Blindspruta*.

LÄNGSTAGSVIS, adv. (sjöt.) Säges, då ankaret väntas parallellt med storstaget.

LÄNGSTRÄCKT, a. 1. Som har lång utsträckning. *Ha en l. gång, taga långa steg, då man går*. (Fig.) *L. hal*, långvarigt.

LÄNGSYNT, a. 1. Som ser blott affärsna förenad tydligt. — *Långsynthet*, f. 3.

LÄNGSÄG, f. 2. Handsäg, hvarmed trå sägas på längden.

LÄNGSÄGARE, m. 3. En, som sägar med långsäg.

LÄNGSÖKT, a. 1. Sökt på långt håll, långväga sökt. (Fig.) *L. liknelse*, ej träffande, och hvars ovantilliga förfäder, att man lange sökt derafter.

LÄNGT, adv. (Kompar. *Längre*; superl. *Längst*) 1) (om rum) På långt afstånd; till ett långt afstånd ställe; lång väg; ett långt stycke. *är det långt härifrån?* *Husen ligga l. ifrån hvarandra*; *Gå, springa l.* *Stå l. bakom*. *Bössan skjuter l.* *Han är l. borta härifrån*. *Han har gått l. förut*. *Så l. jag kunde se dem*. *Det är l. dit*. — 2) (om tid) Lång tid, längre. *L. ladel på året*. *Det är ännu l. till påsk*. *Vi ha ej l. till jul*. *Det går, drar l. ut på tiden*. *Vi ha ej l. efter regn*. *Göra l. emellan sina besök*, ej göra dem ofta. *L. fram på vintern, på dagen*. *L. föredella*, för längre sedan. *L. före den tiden*. *L. förfut beredd*. *Icke hafva l. igen*, vara nära döden; (om hvadvande) vara nära sin förlossning. *Gå, draja l. ut, omkring*, draja långt ut. *L. tillbaka*, långt sedan. *Minnas l. tillbaka*, hyvad som för lång tid sedan tilldragit sig. — 3) Be-tecknar framsteg i en sak. *Huru l. har du hunnit i ditt arbete?* *Han har gått l. i sitt yrke*. *Så l. var jag kommen i min herättelse*. — 4) Mycket, vida. *L. större, vackrare*. *L. utdraget stil*. *Det är l. under hans världighet*. *L. över tiden*. *L. över min förväntan*. *Vara l. skild ifrån all afund*. *Han är l. ifrån rik*, det fattas mycket, att han är rik. *L. ifrån att vara rik*, *är han snarare fattig*, han är inga-lunda rik, snarare fattig. *L. derifrån!* deri fattas mycket. *Jag är l. ifrån att tro det*, jag trox det visst icke, för ingen del. *Vare l. ifrån mig att tro det*, det vill jag visst icke tro. *På l. när*, långt ifrån, t. ex.: *Han är på l. när icke ell. icke på l. när så rik*, långt ifrån så rik; deri fattas mycket.

LÄNGTÄRM, m. 2. En af tarmarna i magen.

LÄNGTOBAK, m. sing. Spunnen tobak till tuggning, isynn, rulltobak.

LÄNGTOKT, m. 2. Ett slags sällskaps-spel. Kallas åf. Stortok.

LÄNGTRÄDIG, a. 2. 1) Som har långa fibrer, trådar. *L. textur*. — 2) (fig.) Ledsam, träkig. — *Långträdighet*, f. 3.

LÄNGTÄGOR, f. 1. pl. De långa tågorna i lin.

LÄNGVARIG, a. 2. Som varar, fortfar, ihåller långt. *L-t arbete*. *L. blåst, storm*. *L-t krig*.

LÄNGVARIGHET, f. 3. Egenskapen att vara, räcka, fortvara långt. *Krigets l.*

LÄNGVÄGA, a. objö. Långt ifrån kommen; affärsens: långt ifrån sökt, hämtad. *L. främmande, slägtingar, slägtkap, skål*. *L. resa, till långt, affärsens ort*. — Adv. Långt ifrån. *L. ell. l. ifrån kommen*.

LÄNGVÄD, m. sing. Ved, som är 3 alnar lång, grof, oklufsen.

LÄNGVÄGG, f. 2. Långre vägg af ett hus, ett rum.

LÄNGVÄNTAN, f. sing. indef. (sam.) Långvänt vänstan.

LÄNGÄKARE, m. 3. Åkare, som kör med långhägra.

LÄNGÖRA, n. 4. pl. — öron. (sam. skämtv.)

1) Person med långa örön. — 2) Skämtsamtäckning på åsnan. — 3) (fig.) Dummer Jöns. — 4) Ett slags: Flädermus med ganska långa örön, som af djuret kunna sammanrullas till likhet med ett gumshorn. *Pleocetus*.

LÄNGÖRAD, LÄNGÖRIG, a. 2. 1) Som har långt örön. — 2) (fig. sam.) Dum.

LÄNKASSA, f. 1. Penningkassa, hvars ändamål är att deraf försträcka lån emot säkerhet och ränta.

LÄNTAGA, v. a. 3. (böjes som *Taga*) Emot-taga, undfå till läns. — *Syn.* Se *Läna*, 1. a.

— *Läntagande*, n. 4. o. *Läntagnings*, f. 2.

LÄNTÄGARE, m. 3. — *GERSKA*, f. 1. En, som emottager något till läns.

LÄR, m. 2. I. 1) Afplankadt förvaringsrum för såd, salt o. s. v., i salu- eller spannmälsbod, m. m. — Bildar sammansättningarna *Spannmäls-, Mjöl-, Bröd-, Saltlär*, m. fl. — *Syn.* *Binge*. — 2) Af bröder bopslaget förvaringsredskap, med brödbeträckning, som tillspikes, och hvarje-handa saker forslas. *Packa porslin i l-ar*.

LÄR, n. 5. II. 1) Den del af benet på menniska eller djur, som är emellan höften eller bogen och knäleden. — 2) Motsvarande del af ett slägtad kreatur. — *Har sammansättningen Får-lär*. — *Ss. L-fistel, -kött, -muskel*.

LÄRBEN, n. 3. Beipipan i läret.

LÄRDING, m. sing. Fyträddigt sjömansgarn.

LÄRFODER, n. 3. Underbyxor, af lärst, sticktyg o. s. v., till värme för lären. — *Syn.* Kal-songer.

LÄRHARNESK, n. 5. Den del af en krigsrustning, som betäckte läret.

LÄRING, m. 2. (skupp.) Fartygssidans rundning ifrån akterkant af storröste till akterstäven.

LÄRINGSBÄT, m. 2. (skupp.) Bät, som hänger vid läringen.

LÄRINGSVIS, adv. (sjöt.) *L. ell. på läringen* säges ett ställe vara, då det synes midt emellan tvären och akterut.

LÄRPIPA, f. 1. Se *Lärben*.

LÄRSKENA, f. 1. Se *Lärharnesk*.

LÄRSTEKE, f. 2. Stek af lärstycke på slag-tad kreatur.

LÄRSTYCKE, n. 4. 1) Stycke af läret på ett slägtad kreatur. — 2) Det stycke af benkläder, som betäcker läret.

LÄRULL, f. sing. Ull af läret på ett får.

LÄRVECK, n. 5. Den del af menniskokrop-pens framsida, som har sitt läge vid lärets östra ledgång.

LÄS, n. 3. 1) Redskap, vanligtvis af jern,

med en eller flera kolfvar, som skjutas fram och tillbaka en nyckel, och hvilket tjenar till att stänga ett rum, en husgerådssek, hvari något för-varas, o. s. v. Se åf. *Hänglås*. *Enkell-l.*, med en fjäder, som trycker på kolsven. *Franskt l.*, med tillhållning (se d. o.). *Sätta l. på en dörr*. *Sätta l. för något*. *Sätta l. och nyckel*. *Sätta l. i l.*, se *Läsa*, 1. *Dörren håller l.*, går ej upp af sig sjelf, då den är låst. *Dörren gick i l.*, föll igen och stängdes af sig sjelf medelst kolvlen i låset, så att den ikke kan öppnas. (Fig. sam.) *Det går icke i l.*, går, lyckas icke. *Hafva under l. och nyckel*, i förvar, stängdt med, lås och nyckel. — Ingår i sammansättningarna *Dör-, Skäp-, Låd-, Kist-, Hänglås*, m. fl. — 2) En inrättning, som merendels anbringas på sidan af en gevär- eller bössipa, för att åstadkomma eld, hvilken antänder fängkrutet och sedan genom fänghålet på ögonblicket fortplantas till gevärts laddning. — Ingår i sammansättningarna: *Gevär-, Böss-, Karbin-, Pistol-lås*. — *Ss. Låsskruv*.

LÄSA, v. a. 1. Se *Läsa*, 1.

LÄSBLECK, n. 5. 1) Den flata yttersidan af stommen på ett läs; ålv. bleck, hvari nyckelhålet till ett läs är anbragt. — 2) Sjelfva stommen af ett gevärslås, vid hvilken de öfriga delarna äro fästade; och som medelst skruvar fasthålls vid gevärts stock.

LÄSFJÄDER, m. 2. pl. — *fjädrar*. Fjäder, som trycker på kolsven i ett läs.

LÄSGRÄS, n. 5. Ett slags Ormbunkce. *Bo-trichium Lunaria*.

LÄSGÅNG, m. 2. Mekanismen i ett läs. *Ändra, förderfa l-en*. *L-en är i olag*.

LÄSKISTA, f. 4. Den jern- eller messings-stomme, som omsluter de inre delarna af ett läs.

LÄSKOLF, m. 2. pl. — *kolfvar*. Kolsven i ett läs, som går fram och tillbaka, och hvarmedelst stängning åstadkommes.

LÄSKRAN, m. 2. Vredet på en lästapp.

LÄSPLAT, m. 2. Se *Läsbleck*.

LÄSRÈGEL, m. 2. pl. — *reglar*. Se *Läskolf*.

LÄSS, v. d. (pop.) Brukas blott i pres. ind. *Läss o. impf. Läddes*. Se *Lätsa*.

LÄSSMED, m. 5. Handverkare, som tillverkar alla slags läs. — *Ss. L-sarbete, -sgesäll, -shandtverk, -smedstare*.

LÄSSPIK, m. 2. Spik med platt hufvud, som begagnas till dörrläs.

LÄSTAPP, m. 2. Tapp af tråd eller metall, fästad nedtill vid bottnen af en liggande tunna eller fat, och som medelst en kran efter behag kan öppnas för attappning eller tillslutas.

LÄSTEN, läs-tén, m. 2. Se *Läskolf*.

LÄT, m. 2. 1) (utan plur.) a) Se *Läte*. — b) Se *Klagolä*. — c) (fig. sam.) Tonen, hvarpå en framställning sker. *Jag hör på l-en, att han icke är nöjd*. — 2) (med plur.) Melodi för vallhorn. Kallas vanligast Hornlät.

LÄTA, v. n. 3. I. (Impf. *Lät*, i talspråket åf. *Let*. Imper. *Lät*. Sup. *Lätiti*). 1) Gilva ljud, ljudna. *Det instrumentet läter som en luta*. *Klockan läter, som hon vore sprucken*. *Det läter fullt, thältigt, vackert, val, illa*. *L. illa* betyder ålv.: yttra missöje, knota, knorra. (Fig.) *Skål, som läter, skenbart skål*. — 2) (sam. om tal och skrift) Vara af ett visst innehåll. *Så här läter hans forklaring*. *Det läter stort*, säges om tal eller skrift, som förräder högmod.

Det läter något, säges, då man får underrättelse om något mycket lyckligt, stort, förmånligt, som handt någon; s. v. om stormodiga utlåtelser o. s. v. **Head man säger om honom, läter ganska illa**, är högst oförmanligt för honom. Brukas i denna mening ofta impersonelt, t. ex.: **Det läter godt, val för honom, innehållit af hvad man talat om honom är till hans fördel.** *Huru läter det för oss?* **illa.** **Det läter, som jag skulle vinna processen, att döma af folket-s-tal, af vederbörandes yttranden, har jag hopp att v. p.** **Det läter på honom, på hans tal, som vore han &c., hans tal ger anledning förmåda, att...**

LÄTA, v. a. 5. II. (Impl. *Lät*. Imper. *Lät*. Sup. *Lätit*.) 1) Låta gå ifrån sig, lemma, förkora. **L. sitt vatten.** *L. sitt lif.* Fordon: **L. blod,** förkora blod: s. v. öppna ädern, liksom man nu i samma mening säger **L. åder.** — Härav Öfverläta, Afläta, Utläta, Förläta, Esterläta, Underläta. — 2) Upphöra. Numera endast i sammanställningarna **L. åf, igén, hyltik båda halva samma betydelse.** — 3) Underläta. I talesättet: **Göra och l.**, t. ex.: **Han gör och läter efter behag; det dr godt att veta, hvad man bör göra och l.** — 4) Tillsluta, stänga. Numera endast i det liktydiga uttrycket: **L. igén — L. upp, öppna.** — 5) Brukas isynnerhet som oegentligt hjälperb, och betyder då: a) Tilläta, tillstådja, medgivs att något sker, ej sätta sig emot. **Läter barnen komma till mig och förmener dem icke.** **L. någon gå, komma, sätta sig, tala.** **L. någon göra som han vill.** **Lät mig omfama dig.** **L. se sig.** **L. fänga sig.** **Lät ej detta hindra er.** **Lädom oss ell. lät oss gå, sluta,** o. s. v., må vi gå, &c. **Lät så vara, må så vara.** **L. säga sig, taga skål.** **L. bli, l. vara, åthälla sig ifrån, lemma orörd, i fred, t. ex.: Lät bli öppna; lät bli mig ell. lät mig vara; lät bli att förtära mig.** **L. blisva** dervid, se **Blisva.** **L. sig göra,** vara görligt, möjligt, t. ex.: **Det läter sig icke göra.** **Om sig så göra läter.** **Det läter sig begripa, att..., det är begripligt, att... Jag har lättat mig berättta, att... man här berättat mig, att... — b)** Föranstalta, göra, att något sker. **L. göra sig en klädning.** **L. bygga ett hus.** **L. arrestera någon.** **L. veta,** gifva tillkänna, underrätta, t. ex.: **Han har lättat mig veta sin vilja;** **jag skall läta honom veta, huru ni beter er.** **Författaren läter sin hjelte säga, att..., framställer honom sägande...** **L. djuren tala,** föreställa dem talande (i någon litterär skrift, t. ex. i fabler).

LÄTANDE, n. 4. **Görande och l.** se **Görande.**

LÄTAS, v. d. (pop.) Brukligt endast i infinitiv. Se **Lätsa.**

LÄTSA, lätsa, v. n. 4. I ord, gerning, miner ell. åtbröder gifva sig utseende af något viss tillstånd, läge, af någon viss sinnesstämning, känsla, föreställning, vilja, o. s. v. **L. vara sjuk.** **Han l-r vara fattig, ond.** **Han l- ej förstå det.** **L. som om ell. som man ej hör.** **Jag skall l., som jag ej såg honom.** (Fam.) **L. om ingenting,** ställa sig, som om ingenting hade handt, som om man ingenting visste; icke låta sig bekoma. — **Syn.** **Ställa sig.** — **L-d,** part. pass. **L. vänskap, hjertlighet.** — **Syn.** **Tillgjord,** Föreställ, Falsk, Konstlad, Föreglyfen.

LÄ, n. sing. oböjl. (sjöt.) 1) Det håll, hvarat vinden blåser. **Hålla i l.**, bibehålla sitt läge till ett fartyg eller annat föremål, så att man ständigt grä i lovat om detsamma. (Neutralt) **Hålla i l.**

om, falla af med fartyget, så att man kommer i lä om något föremål. **Vara i l. om,** vara längre från vinden, än det föremål, hvareom fråga är. — 2) Den sidan af fartyget, som af vinden hålls nedtryckt eller lutande. Härav benämningarna **Läbord, Läbrassar, Läboliner, Länock,** m. fl. — 3) Ställe, der man har skydd för vinden. **LÄCK**, a. oböjl. Otät, så att vatten eller annat flytande ämne kommer in eller ut. **Fartyget, tunnan är l.**

LÄCKA, f. 1. Ställe, der farkost eller kärlekäcker; hål, öppning derpå, hvarigenom vatten och skrifves afv. **Läka.** — **Syn.** **Rinna.** — **Läckande**, n. 4. o. **Läckning**, f. 2.

LÄCKAGE, (läckásch) n. sing. Förlust, afgang genom läckning. Ordet brukas i handels- och affärsspråket.

LÄCKER, a. 2. 4) (om sak) Ganska välsmaklig. **L. mat, mättid.** — **Syn.** Delikat, Deliciös, Finmakande, Utsökt. — 2) (om person) a) Som icke tycker om annat än det, hvilket har sin och utsökt smak. — b) (fig. i allm.) Som endast tycker om det, hvilket är utsökt. **Vara l. i fråga om musik.** Man säger afv. i samma mening: **L-töra.**

LÄCKERBIT, m. 2. (fam.) Bit, stycke af något läckert.

LÄCKERHET, f. 3. 4) (utan plur.) Egen-skapen att vara läcker (i begge bem, både om sak och person) — 2) (med plur.) Hyad som är läckert. **Tycka om l-er.** — **Syn.** Läckerbit, Delize.

LÄCKERMUN, m. 2. pl. — **munnar.** (fam.) En som tycker om läckerheter. — **Syn.** Läcker-tand.

LÄCKERT, adv. På ett läckert sätt. **Smaka l.** **LÄCKERTAND**, f. sing. (fam.) Se **Läcker-mun.**

LÄCKT, LÄCKTARE, m. fl. se **Läkt, Läktare,** m. fl.

LÄDER, n. sing. Genom gärning beredd djurs-hud eller skinn, **Seg, mjuk som l.** (Fig. pop.) **Ge en på lädret,** tukta, piska ell. lexa upp en. — **Ss.** **L-arbetare, -arbele, -artad, -beredare, -beredning, -garveri, -hanel, -handlare, -lik, -rem, -remsa, -sdeks.**

LÄDERBAND, n. 5. Bokband af läder.

LÄDERBOD, f. 2. Handelsbod, der läder af alla slag hålls till salu.

LÄDERFIL, m. 2. Pötersticke med buffel-bud på.

LÄDERFLASKA, f. 1. Ett slags flaska af läder, som brukas i vissa länder till förvaring af

åtskilliga flytande ämnem, t. ex. vin, olja.

LÄDERHUD, f. sing. (anat.) Den del af men-

niskans hud, som närmast omkländer musklerna eller köttet.

LÄDERKANON, --- öpn, m. 3. (ford.) Kanon af starkt sammarrulladt, fast ihopsydt, inuti med ett trå eller kopparrör fodrat läder.

LÄDERLAPP, m. 2. Benämning på **Stora Flädermusen.** Vespertilio noctula.

LÄDERSKÖLDPADD, f. 1. En art Sköld-padda, som har sköldarna öfverdragna med en tjock hud, i stället för sköldpadsplåtar. Sphagis coriacea.

LÄGE, n. 4. (af *Ligga*) 1) Den plats, ett före-mål har i förhållande till andra kroppar. **Huse-**

har ett vackert l. **Stadens l.** är förmåligt för handel. **Hemmanets l.** är sundt. — **Syn.** **Plats, Belägenhet.** — 2) (fig.) Tillstånd. **Hans lage är bedrägligt.** — **Syn.** **Se Tillstånd.**

LÄGEL, lägl, m. 2. pl. **Läglar.** (t. *Lägel*) Laggkärl i form af en tunna, men vidare och lägre.

LÄGENHET, f. 3. 4) Tillfälle, som uppar sig för något, som skall utträts, eller för afresa, afsandning till en ort med vagn, fartyg, o. s. v. **Så snart jag finner l., skall jag göra det.** **Skrif mig till med första l.** (sör brevets afsändning). **Med första l. skall jag fara dit över,** med första fartyg eller vagn, som åfger. **L. för fraktgods till Köpenhamn.** — 2) Tjenst, be-ställning, sysla. Brukas isynnerhet om pasto-rater. **Denne prest har fått en god l.** — 3) Hus, våning, gård att hyra, arrendera. **Söka en l. att hyra.** **Han har hyrt en ganska begvän l.** — 3) Säges afv. om de särskilda rum och ut-hus, som tillhörta ett hus, en våning. **De l-er, som tillhörå våningen, böra i kontraktet noga upptagas.** — 4) Kronans l-er, dess tillhörande gods, gårder, hemman, fiskevatten, m. m. **En egendoms l-er,** alla dess tillhörigheter i åker, ång, skog, fiske, rättigheter, m. m. — 5) För-mögenhetskyr. **Hovfa råd och l. att bidraga till ett allmännyttigt företags utförande.** **Gisva efter råd och l.**

LÄGER, n. 5. (af *Ligga*) 1) Det, hvarpå man hvilar under sömn eller sjukdom. **Han kastade sig på sitt l.** **Jag väler mitt l. med mina tårar.** — **Syn.** **Bädd.** — 2) Ställe, der krigshär, trupp, en karavan, ett nomadfolk har sina tält uppställda och vistas. **Ett förskansat l.** **Slå l.,** uppsätta tält, der man ämnar uppehålla sig. **Ligga i l.** der uppehålla sig. **Sticka ut l.** utstaka plats för tälten och deras ordning. **Bryta upp l.** nedtaga tälten och åtfåga. — Bildar sammansättningarna: **Fält-, Krigs-, Borg-, Öfningsläger,** m. fl. — 3) (i äldre språket) Graf (för döda). — **Syn.** **Lägerstad.** **Lägerställe.** — 4) (jäg.) Ställe, der ett djur vanligen har sitt tillhåll. Säges blott om vissa slags djur, såsom elg, björn, varg, vildsvin, råvare. — **Ss.** **Lägerplats.** — 5) (i sing; sjöt.) Den belägenhet, hvori ett fartyg är, då det kommer ifråga för nära.

LÄGERGATA, f. 4. Gata mellan tälten i ett läger (hem. 2).

LÄGERHALM, m. sing. Halm till båddarna i ett läger (hem. 2).

LÄGERKARTA, f. 4. Karta för lägerställens vältande.

LÄGERMÖSSA, f. 1. Se **Släpmössa.**

LÄGERSMAN, m. 3. pl. — **män.** (lagt.) Den, som lägrat en qvinne.

LÄGERSMÅL, n. 5. (lagt.) 1) En qvinnas läg-rande. — 2) Rättegångsmål, som angår en qvin-nas lägande.

LÄGERSTAD, m. 3. pl. — **städér.** 1) Ställe, der någon har sitt läger (hem. 1). — 2) Begravningsställe.

LÄGERSTÄLLE, n. 4. 1) Se **Lägerstad.** — 2) Ställe, der ett läger (hem. 2) är sätget.

LÄGERVALL, m. sing. (sjöt.) Kust, vid hvilken ett fartyg har läger (hem. 5). **Vara i l., vara för nära län land;** (fig. fam.) vara i förfall, t. ex.: **Handeln dr i l.** **råka i l.**

LÄGG, m. 2. I. Ursprungl.: ben. 4) (hos metiniskor) Benpipan i framarmen; afv. sken-be-net. — 2) Benpipan hos vissa djur. — 2) Stycket emellan tvæne ledet på ett halmstrå, o. s. v. — 5) Se **Ankarlägg.**

LÄGG, n. 5. II. Hvaraf af föremål, som läggs på hvarandra i rader, t. ex. stenarne i en mur.

LÄGGA, v. a. 2. (Impl. *Lade*. Sup. *Lagt.* Part. pass. *Lagd*.) Förflytta i liggande läge. **L. handskarne på bordet.** **L. ved på elden.** **L. ett plåster på säret.** **L. händerna på någon.** **L. handen på värjan,** sätta fastet deraf med handen. **L. något i solen,** så att solkenet faller derpå. **L. något i ordning.** **L. ett band emellan bladen i en bok.** **L. en sten emot hjulet.** **L. någon på ryggen,** på magen, så att han blir-vär liggande med ryggen, magen ned. **L. en börd på axeln.** **L. stenar på hvarandra.** **L. en skärsta under en bordsten.** **L. ett barn, lägga det i vägga eller säng till sün, sedan det blifvit afklädd.** **L. en höna,** låta henne ligga på ägg till utläckning. **L. ägg, värpa ägg på något visst ställe,** för att det läts dem utläckas, t. ex.: **Sköldpadden l-er sina ägg i sanden.** **L. gata,** stenlägga en gata. **L. golf,** belägga bottnen i ett rum o. s. v. med plankor. **L. tak,** belägga ett tak med något, t. ex. tegel, skiffer, plåtar. **L. grundstenen till en byggnad,** lägga första stenen till en byggnads grundval. **L. grunden till en byggnad,** göra grundvalen dertill; (fig.) **L. grunden till något,** se **Grundlägga.** 2. **L. en byggnad väl, illa,** gifva den ett godt, däligt läge. **L. i veck,** lägga ett tyg så, att det faller i veck. **L. i bojar,** se **Boja.** **L. snaror, nät.** **L. försät,** tillställa, förställta, försätta. **L. hand på någon,** förläva väldsamheter emot honom. **L. hand vid,** se **Hand.** (Fig.) **L. i dagen, å dagar,** för en dag, se **Adagialägga.** **L. till rygga,** se **Tillryggulägga.** **L. besättning i en ort,** ditföra en trupp, som der qvarstanner till ställets försvar. **L. hinder i vägen sör,** sätta hindra. **L. sina penningar i en egendom,** ett företag, använda dem till inköp af en egendom, till ett företags utlösande. **L. afgifter på en sak,** stadga, fordera afgifter dersör, t. ex.: **L. afgifter på handeln.** (Sjöt.) **L. ett skepp på sidan,** förläning o. s. v. **L. ett skepp för ankar,** sätta ankar, för att göra fartyget qvarliggande på ett ställe. — **L. åf, ån, bört,** se **Aflägga,** &c. — **L. efter sig,** låta ligga eller glömma qvar efter sig. — **L. emellan,** främ, förr ell. före, igén, se **Mellanlägga,** &c. — **L. ihop,** se **Sammanlägga.** **L. ihop ögonen på en afsliden,** tillsluta dem. **L. ihop kläder,** lägga till sammans, impacka dem. **L. ihop en fallknif,** vika in dess bledd. **L. ihop en bok,** tillsluta den. **L. ihop penningar,** samla penningar. **Han l-er ihop största delen af sin inkomst,** besparar den. — **L. in, ned, om, omkring,** se **Inlägga,** &c. — **L. på,** sammans, se **Pålägga.** **Sammanlägga.** **L. på hjertal,** orska, bedräfva sig i anledning af något. **L. en något på hjertal.** **L. på minnet,** se **Minne.** — **L. till,** se **Tilllägga.** **L. till åker,** till ång, förvandla till å, till å; beså med såd, med hörfrö. **L. gevärer till ögat,** föra det till ögat och sigta. — **L. tillbaka,** undan, se **Tillbakalägga.** **Undanlägga.** — **L. under,** se **Underlägga.** **L. ett hemman under ett annat,** sammanslä det dermed under ett och samma bruk. **L. ett gods under kronan,** förena det med kronans gods. **L. under sig,** se **Underlägga sig.** **L. under sig,** Underkuva. — **L. upp,** se **Upplägga.** **L. upp bank,** böja att hålla bank. **L. upp en bok,** på sin bekostnad utgiwa den af trycket. **L. upp en klädning,** lägga den i dubbelt veck, så att den blir kortare. (Sjöt.) **L. upp ett skepp,** attackla det. — **L. ut,** se **Utlägga.** — **V. n. 4)** (om sjör,

o. s. v.) Tillstysa. *Sjön har lagt.* — 2) (sam.) *L. af*, springa, löpa bort. *L. i n.*, ingiva ansökan om något, t. ex. *L. in till regeringen och begära understöd.* *L. in att blixa borgare,* geva in ansökan om burskaps erhållande. *L. i n.* betyder åfvs.: ingiva cessionsansökan; man säger i somma mening åfvs.: *L. in och cedera.* (Sjöt.) *L. bi*, se *Bi.* *L. om bord*, såges om tvonne fartyg, då de stöta emot hvarandra. *L. i land*, se *Land.* *L. ifrån land*, från bryggan, se *L. ut.* *L. in i hamn*, inlöpa med fartyg i h. *L. till*, föra fartyg intill land, t. ex.: *L. vid en kust*, vid en hamn, en holme. *L. till bryggan*, föra fartyget derintill. *L. ut*, utlopa ur en hamn, ifrån brygga. *L. ut på redden*. *L. ut till sjös.* — *L. sig*, v. r. 1) Försätta sig i liggande läge. *L. sig på en soffa*, på golvet. *Hunden lade sig för dörren*. *L. sig på magen*, med magen ned. — 2) Begiva sig till sängs, gå till hvila, till sömns. *L. sig att sovva*. *L. sig sjuk*, gå till sängs och låtsa vara sjuk. *Vi l. oss kl. 10 på aftnarne.* — 3) (sam.) Falla. *Han snarvade och lade sig rak läng i smutsen.* En fluga kom och lade sig i soppan. — 4) Intaga viss ställning i sätt, emot fienden. *L. sig i ett befästadi läger.* *L. sig för en fästning.* — 5) Nedfalla i lutande ställning. *Söden har lagt sig efter regnet.* — 6) Nedfalla och utbredda sig tätt öfver en yta. *Der har lagt sig snö, dam.* — 7) (om eggan på eggern o. d.) Vika sig åt sidan. — 8) (om sjö o. s. v.) Tillstysa. *Sjön har lagt sig.* Ån lägger sig i natt. Säges åfv. om själva isen, t. ex.: *Isen lägger sig der sednare.* — 9) (fig.) Säkta sig, åftaga. Blåsten, vinden, stormen har lagt sig. *Boljorna l. sig efter hand.* *Sjön, vägen lägger sig.* Svullnaden, värken har lagt sig. Hans vrede lade sig snäringom vid detta tilltal. — 10) *L. sig* brukas för öfrigt i en mängd telesätt, figurliga uttryck och samsättningar med partiklar, t. ex.: *L. sig i bakhåll*, taga sin plats på ett ställe, där man kan överraska en fiende. *L. sig vinnings om*, se *Vinulägga sig.* *L. sig efter kroppen*, sluta sig tätt efter kroppens former. *L. sig emellan*, medla emellan tvonne tvistande. *L. sig emot*, sätta sig emot, söka hindra, motverka; *L. sig i något*, blanda sig i, befatta sig med, t. ex.: *L. sig i en sak*, en twist. *Jag lägger mig inte deri.* *L. sig i det*, som inte angår en. *L. sig i n med*, intåta sig i förtroligt umgänge med, t. ex.: *L. sig in med pack.* *L. sig inne*, hålla sig inne på sina rum, ej gå ut. *L. sig om bord med*, se *Bord.* 2. *L. sig på*, vinnlägga, beflita sig om, egsa sig åt, t. ex.: *L. sig på studier*, på vetenskaperna, på lagfarenheten, på advokatur, på handel. *L. sig på spel*, på skålmslycken. *L. sig på att schackra*, börja att befatta sig med schackrande. Det lägger sig på bröstet, angriper bröstet. *Flussen lade sig på bröstet*, flyttade sig dit. (Pam.) *L. sig i ti*, förvärsya, förskaffa sig, köpa, försig med; börja att nyttja; åfv. tillgripa, stjala; åfv. (skämtv.) få, t. ex.: *L. sig till en ny rock*; han har lagt sig till bottforer, tulubb; den gynnarn lade sig till mitt ur, men blef snart gripen; *L. sig till snufva*. *L. sig ut för*, media för, söka verka till ens förmän, antaga sig ens sak. *L. sig vidlyftigt ut*, intåta sig i stora, vidlyftiga föreläg. — Part. pass. *Lagd* brukas adjektivt i bem. af: Skapad, danad, t. ex.: *Han är l. att bli fet.*

LÄGGANDE, n. 4. Handlingen, hyarigenom något lägges.

LÄGGARE, m. 3. En, som lägger. Mest i samsättningar, såsom: *Tak-, Sten-, Gatlägare*, m. fl.

LÄGGMILA, f. 1. Kolmila, der veden är lagd horisontellt.

LÄGGINING, f. 2. Se *Läggande.*

LÄGGNÄT, n. 5. Nät, som utläggges i sjön och vittjas efter någon tid, vanligtvis följande morgon.

LÄGLIG, a. 2. Passande, tjenlig, lämplig. Säges om tid, tillfälle, o. s. v. *Vid l-t tillfälle*, när jag får l. tid, när det faller sig l-t, skall jag göra det. *Passa på en l. stund*, ell l-t ögonblick, för att framföra sin bedrägan. *Det faller honom ej l-t i dag.* *Han har ej l-t att taga emot vissiter.*

LÄGLIGHET, f. 3. Godt, passande, bekvämt, tjenligt, lämpligt tillfälle. *Vid första l. skall jag komma.*

LÄGLIGT, adv. På läglig tid, vid tjenligt, passande tillfälle. *Komma l.*

LÄGRA, v. a. 4. (lag.) Göra hafvande. — *L. sig*, v. r. Slä läger.

LÄGRANDE, n. 4. (lag.) En qvinnas härförande. — 2) Händelsen, då en krigshär lägrat sig i denna hem, foga nyttjadt.

LÄGRE, a. kompar. af *Läg.*

LÄGRING, f. 2. (lagl.) Se *Lägrande*, 4.

LÄGST, a. superl. af *Läg.*

LÄKA, v. n. 2. I. Se *Läcka*.

LÄKA, v. a. 2. II. *Göra hel*, hela. Säges om sår o. d. *L. ett sår*. — V. n. o. *L-s*, v. d. Blifva hel, helas. *Säret vill icke läka.* Det läktes af sig sjelft. — *L. igén*, ihop, se *Igenläka*, *Hopläka*. — *L-ende*; part. akt. Brukas nästan adjektivt i vissa uttryck, t. ex.: *L. kraft*.

LÄKANDE, n. 4. I. Se *Läckande*.

LÄKANDE, n. 4. II. Helande. *Ett sörs l.*

LÄKARE, m. 5. Eu, som studerat läkekonsten och utövar den. — *Syn.* Doktor, Eskulap.

LÄKAREARVODE, n. 4. Arvode, som tilldelas läkare för dess vård om en sjuk.

LÄKAREBEVIS, n. 5. Bevis, af läkare utgiven, angående en persons helstillsästånd.

LÄKAREBOK, f. 5. pl. — böcker. Bok, som handlar om sjukdomar och deras botande.

LÄKAREKONST, f. sing. Se *Läkarearvode*.

LÄKARELÖN, f. 5. Se *Läkarearvode*.

LÄKAREVETENSKAP, f. 5. Den vetenskap, som handlar om sjukdomar och deras botande.

LÄKAREVÅRD, f. sing. Den helsovård, en likare egars sjuk person, som sätlat honom.

LÄKEBLAD, n. 6. En art af örtsläget Groblad, som brukas att läka sår. *Plantago major.*

LÄKEDOM, m. 2. Se *Botemedel*.

LÄKEDOMSKRAFT, f. 5. Kraft, förmåga att läka. *Ett medels l.*

LÄKEKONST, f. sing. Konsten att bota alla slags sjukdomar. — *Syn.* Medicin.

LÄKEKRÄFT, f. 5. Se *Läkedomskraft*.

LÄKEMEDEL, n. 5. Se *Botemedel*.

LÄKEMETOD, -- ód, m. 5. Den metod, en läkare följer vid sjukas behandling.

LÄKETUNGA, f. 4. Örten *Ophioglossum vulgatum*.

LÄKEÖRT, f. 5. Ört, som har läkedomskraft.

LÄKKÖTT, n. 5. (sam.) *Ha godt*, elakt l. kött, så beskaffadt, att sår lätt, med syrlighet läka.

LÄKNING, f. 2. I. Se *Läckning*.

LÄKNING, f. 2. II. Se *Läkande*.

LÄKPLÄSTER, n. 5. Plåster, som har läkande kraft.

LÄKT, läkt, m. 5. o. *LÄKTE*, läkte, n. 4. I. Fyrkant huggen eller sågad ribba af 5 tums bredd och 2 tums tjocklek eller något mindre. [Läckt, Lekte.]

LÄKTARE, läktare, m. 3. (af lat. *Lectorium*, *Lectrum*) 4) (ursprungl.) Upphöjd plats i kyrkor, hvarifrån dagens evangelium och kungörelser fördom upplästes för det till gudstjenest församlade folket. — 2) (nu) a) Utbyggnad högt uppöfver golvet, för åhörare, i kyrkor och större samlingsrum. — b) Uppslagen hög ställning för åskådare, vid vissa högtidliga tillfällen, t. ex. kröningar. [Läcktare, Lektare.]

LÄKTSPIK, läcktspik, m. 2. Ett slags spik, som begagnas vid läkter. *Enkel l.*, 5 tum lång. *Dubbel l.*, 4 tum lång.

LÄKTVERK, n. 5. Läktör, på vissa avstånd ifrån hvarandra fastspikade på en lätt trädställning, till stängsel, eller till bågar och stöd för lövverk i trädgårdar o. d.

LÄKTYXA, f. 4. Särskilt slags yxa, som brukas för trädstommars klyfning till läktör.

LÄM, lämm, m. 2. 1) (prov.) Lucka. — 2) (jag.) Stockfåll för björn. Jfr. *Stock*.

LÄMNA, se *Lemna*.

LÄMPA, v. a. 1. 1) Afpassa. Brukas ej i fysisk mening. *L. sina anstalter efter omsändigheterna*. Hans studier dro l-de efter hans sänd. *L. sina utgifter efter inkomsterna*. L. orden efter tankarna. *L. sitt tal efter åhörarnes fätningsförmåga*. — *Syn.* Rätta, Afpassa. — 2) Anse, yttra, förklara, att något passar in på person eller sak. *Denna vers kan man l. på honom.* Han har ej l-de detta ord på sig. *Detta ställe i lagen kan ej l-s hit.* — *Syn.* Detta ställe i lagen kan ej l-s hit. — *Syn.* Rätta, Afpassa. — 3) Anse, yttra, förklara, att något passar in på person eller sak. *Denna vers kan man l. på honom.* Han har ej l-de detta ord på sig. *Detta ställe i lagen kan ej l-s hit.* — *Syn.* Detta ställe i lagen kan ej l-s hit. — *Syn.* Rätta, Afpassa. — 4) Sammanhörande byggnader, som ligga i en sträcka utmed hvarandra, t. ex.: Tegelbrukslänga, Ladulänga. — 2) (skepp.) Stropp, hvilken släss omkring något, som skall upphissas. — *Här sammansättningarna:* Ankars-, Rå-, Fat-, Båt-, Tunnlänga.

LÄNGD, f. 5. 1) (utan plur.) a) En linies, ytas eller kropps utsträckning längs efter ifrån ena ändan till den andra. *Huset har 20 alnars l.* *L-en of en trädgård.* *Tjugu famnar i l-en.* *Sjön sträcker sig en mil i l-en.* Skränd, omkring något efter ett, på l-en. *Såga trå efter l-en.* — b) Betydlig utsträckning. *Vägens l.* gjorde det omöjligt för oss att hinna fram på dagen. — c) Afstånd. *L-en emellan tvenne ställen.* — d) En menniskas höjd; åfv. höjden af något stående. *Goliaths l. var 6 alnar och en tvärhand.* Trädets l. — e) Lång varaktighet, lång tid. *L-en af en viss tidrymd.* *I tidens l.* ester en lång tid af år. *I l-en*, under lång tid, t. ex.: *Det bär sig ej i l-en.* *Draga ut på l-en*, uppskjuta, fördöra. — f) *Se Longitud.*

LÄMLIG, a. 2. Som är lämpad efter behov och omständigheter. *L-t uppförande, behandlingsläktare* af föreställningar. *L. tillträttavisning.* *L. aga.* — *Syn.* Se *Tjenlig*.

LÄMLIGEN, **LÄMLIGT**, adv. På ett lämpligt sätt. *Lämplig*, adj. *Egenskapen att vara lämplig.* — *Syn.* Se *Tjenlig*.

LÄN, se *Län*.

LÄN, n. 5. 1) (i medeltiden) Slott, borg, fästning med underlydande område, som af regenten i ett land överlemnades åt någon att besitta och innehafva, på de vilkor, att han i fredstid derför betalte skatt till landsherren och i krigstid försvarade sitt område samt uppstälde till landets tjänst ett visst antal krigsfolk. — *Syn.* Förläning, Beläning, Feudum. — 2) (nu) Större landområde, som styres af en landshövding. — *Syn.* Landshövdingdöme, Höfdingdöme.

LÄNA, v. a. 4. Se *Läna*.

LÄNA SIG, v. r. 4. (t. sich lehnen) Luta sig med ryggen emot något. Ordet brukas sällan. **LÄND**, m. 5. *L-er*, nedra delen af rygraden med kringliggande trakt på ömse sidor intill höftbenen. I sing. betyder *L.* ena sidan deraf emellan ryggraden och höftbenet. *L-erna.* *Högra*, venstra l-en. (Bibl.) *Omgjorda sina l-er*, omgisva lifvet med gördel, späna bälte om lifvet. — *Ss. L-värk.*

LÄNDA, v. n. 2. I. Se *Anlända*. Brukas någon gång i vers.

LÄNDA, v. n. o. impers. II. *L. till*, tjena till, vara till. *Det l-de till att bevisa mitt påstående.* *Detta l-de er till underrättelse, till rättelse.* *Hans uppförande härvid l-de honom till beröm, till åra, till heder.* *L. till förmän, nyttा, skada.*

LÄNDER, pl. af *Land* och *Länd*.

LÄNDERI, n. 5. (t. *Länderei*) Landsgods.

LÄNDIG, a. 2. (foga brukligt) Odlingsbar. — *Ländighet*, f. sing.

LÄNKOTA, f. 4. Ryggkota, som har sitt läge vid länderna. *L-torna ärö sem, belägna mellan sista bröskotan och korsbenet.*

LÄNSTYCKE, n. 4. Se *Svansrem*.

LÄNDVÄRK, m. sing. Röjmatisk värk i länderna.

LÄNEBANK, m. 5. Se *Länbank*.

LÄNEGODS, n. 5. Gods, gifvet någon i förlänning.

LÄNGA, f. 4. 1) Sammanhörande byggnader, som ligga i en sträcka utmed hvarandra, t. ex.: Tegelbrukslänga, Ladulänga. — 2) (skepp.) Stropp, hvilken släss omkring något, som skall upphissas. — *Här sammansättningarna:* Ankars-, Rå-, Fat-, Båt-, Tunnlänga.

LÄNGD, f. 5. 1) (utan plur.) a) En linies, ytas eller kropps utsträckning längs efter ifrån ena ändan till den andra. *Huset har 20 alnars l.* *L-en of en trädgård.* *Tjugu famnar i l-en.* *Sjön sträcker sig en mil i l-en.* Skränd, omkring något efter ett, på l-en. *Såga trå efter l-en.* — b) Betydlig utsträckning. *Vägens l.* gjorde det omöjligt för oss att hinna fram på dagen. — c) Afstånd. *L-en emellan tvenne ställen.* — d) En menniskas höjd; åfv. höjden af något stående. *Goliaths l. var 6 alnar och en tvärhand.* Trädets l. — e) Lång varaktighet, lång tid. *L-en af en viss tidrymd.* *I tidens l.* ester en lång tid af år. *I l-en*, under lång tid, t. ex.: *Det bär sig ej i l-en.* *Draga ut på l-en*, uppskjuta, fördöra. — f) *Se Longitud.*

LÄMLIG, a. 2) (med plur.) a) Sträcka af föremål, som harva sitt läge i rad utmed hvarandra. *Mest i sammansättningar*, t. ex.: *Huslängd.* — b) Förteckning, lista, register. *Mest i förvaltnings- och affärsställ, t. ex.: Uppbörds-, Husförhörs-, Mantalslängd, m. ill.*

LÄNGDDAL, m. 2. Som håller lika riktning med närliggande bergskedja.

LÄNGDEGRAD, m. 5. (geogr.) Grad på egyptorn, beräknad ifrån första meridianen.

LÄNGDMÄTT, n. 5. 1) Mått för bestämning af en linies, en ytas, en kropps utsträckning i längd. *Alm, fot, qvarter dro l.* — 2) Utsträckning på längden. *Husels l. är 20 alnar.*

LÄNGE, adv. Lång tid. *Han dröjer l.* *Huru l. har han varit här?* *L. sedan*, för lång sedan. *Så l. jag lesver.* *Han lesde ej så l.* att han fick upplefva det. *Så l. betyder* åfv. en stund; under tiden, emellertid, t. ex.: *Vänta så l.* till ned så l.; farvä l. *L. nog*, nog lång tid, t. ex.: *Jag har l. nog varit en narr för er.* *På l.*, på lång tid, t. ex.: *v. återse hvarandra ej på l.* *L. och väl*, ganska lång

tid, t. ex.: *Jag väntade l. och väl, men ingen kom.*

LÄNGODS, se *Länegod*.

LÄNGRE, a. kompar, af *Lång*. *Göra en klädding l.* En fjerdedel l. Ett hett husev b. — *Adv. Kompar, af Långt.* *L. bort, fram, in, ned, upp, &c. Bo l. bort.* *L. fram på dagen.* *L. fram i en bok*, ett stycke från uträgavarande ställe, närmare slutet. *Han får ej dröja l.* än tre veckor. *Han gick l. i den konsten än någon annan.* — *Jfr. Långt.*

LÄNGS ell. LÄNGS, adv. Utåt längden af ett föremål. *Stryka en katt l. ryggen.* *Fara på ångbåt l. floden.* *L., l. efter, l. utmed, l. vid, på längden utefter kanten, brädden, stranden, t. ex.: Segla l. stranden.* *l. efter, l. utmed, l. vid kusten, landet.* *Gå l. genom skogen*, genom den i hela dess längd. *Såga ett träd l. efter, på längden.*

LÄNGST, a. superl, af *Lång*. *L-a vägen.* *L-a natten.* *I det l-a, så långt som möjligt.* Superl, af t. ex.: *Vänta i det l-a.* — *Adv.* Superl, af *Långt*. *L. bort, fram, in, inne, ned, o. s. v.* *L. i söder, i norr.* *L. bortifrån*, från det längst bort belägna hålet, o. s. v. *L. uppifrån norrden*, från allslagnaste trakt uppe i norden. (Fam.) *Hvart shall ni gå som l?* hvart ännar ni er? *L. före detta*, för mycket länge sedan.

LÄNGTA, v. n. 4. (af *Lång*) Med otålighet åträ, önska sig, moisse. *Jag l-r, att han shall komma, l-r efter hans ankomst.* *L. efter vädren, efter förlössning.* Alla l. efter honom, att få se, träffa honom. *L. att komma bort ell. blott l. bort.* *L. hem*, med otålighet önska att komma hem. *Jag l-r att få höra, att få veta, huru det står till.* *L. ifrån jorden*, längta att komma derifrån. *L. till sitt fädernes land.* *L. i'n, ut, tillbaka.* — *Syn.* Träna efter.

LÄNGTAN, l. sing, indef. Otålig åträ att träffa en person, komma till en ort eller en såk. *Brinna af l. efter någon.* *L. efter hemmet.* *L. efter förlössning.* — *Syn.* Åträ.

LÄNGTANSVÄRD, a. 2. Som förtjener att efterlängtas.

LÄNK, länngrk, m. 2. (i fornspråket Leckr) 1) Så kallas hvar och en af de små ringar, hvaraf en kedja består. — 2) (fig.) Föreningsband.

LÄNKA, länngrk, v. a. 1. (t. lenken) Leda, fogga, styra, skicka. *L. talet på något annat.* *L. allt till det goda.* *Gud l-r menniskornas öden.* — *L. ihop, tillsammans, sammanfoga, försänna.* — *L. sig, v. r.* Rätta sig, fogga sig, jemka sig. *L. sig efter en annans växa.* — *Länkande*, v. 4. o. *Länknings*, f. 2.

LÄNKKULA, länngrk, f. 4. (krigsk.) Med en messings- eller ståltråd hoplänkade blykulor.

LÄNS, lännns, adj. objäl. (t. lens) 1) (sjöt.) Utömd på vatten. *Pumpen dr l. Pumpan l.* — 2) (fig. fam.) Som lider brist på något. *Vara l. på penningar.* [Lens.]

LÄNSA, lännsa, v. a. 1. Göra läns. Brukas äfv. i fig. mening. *L. pumparna.* (Fig.) *L. någon på penningar.* — V. n. (sjöt.) *Pumpen l-r, sätges, då den under pumpning gifver ett snarkande ljud, hvilket är ett tecken, att vatnet minskas.* *L. undan, segla så*, att vinden kommer rätt akter ifrån. [Lensa]

LÄNSAEGIFT, länsavjift, f. 3. Afgift till länsherre.

LÄNSBOKHÅLLARE, m. 3. Tjensteman, som, i egenskap af landskamererarens närmaste biträde, specielt reviderar alla till landskontoret inkom-

maende räkningar samt uppgör bokslutet eller Landsboken.

LÄNSBREF, n. 5. Urkund, som innehåller vilkoren för af länsherre gjordt överläkande af ett län till en person.

LÄNSED, läns-ed, m. 3. Ed, hvarigenom länstagare förbindar sig till lydnad, trohet och tjänstskyldighet emot sin länsherre.

LÄNSFÖRBINDELSE, f. 3. Den förbindelse, hvari länsinnehavare står till länsherren.

LÄNSFÖRFATTNING, f. 2. Det slags statsförfattning, då regenter står i länsherrligt förhållande till de bögska och mäktigaste i staten, hvilka åter i sin ordning äro länsherrar i förhållande till sina vasaller.

LÄNSHERRE, m. 2. pl. — herrar. Den, af hvilken någon såsom länsinnehavare beror.

LÄNSHERRLIG, a. 2. Som tillhör eller har afseende på en länsherre. *L-a rättigheter.*

LÄNSHERRSKAP, n. 3. o. 5. Det förhållande, hvari länsherre befinner sig till den, som af bonom innehär län, och de rättigheter, som deraf följa.

LÄNSHÖGHT, f. 3. Inbegreppet af statsmakten rättigheter över i landet besittliga län.

LÄNSINNEHAFVARE, m. 3. Innehavare af förläning.

LÄNSKARTA, f. 1. Karta över ett län. — charta.]

LÄNSMAN, m. 6. pl. — män. 4) (sordom) a) Innehavare af en utal konungen gifven för länen. — b) Landshöfding. — 2) (nu) En krons åläge uppördsbetjent, hvilken tillika är polistjenstemannen inom ett mindre länddistrikt. — 3) (skämtv.) Qvarliggande lemnings af ej utbrunnen tobak på bottinen af en tobakspipa.

Anm. Ordet uttalas för hon. 1. *lä'nsmann*, för hem. 2. o. 3. *lä'nnsmann*.

LÄNSNOTARIE, m. 3. Landssekreterares biträde med kansligörömlen, ett slags sekreterare som konungens befallningshavande.

LÄNSPLIGT, f. 3. Länsinnehavares pligt emot länsherren. *Bryta sin l.*

LÄNSPLIGTIG, a. 2. Som står i länförbindelse till någon.

LÄNSREGERING, f. 2. Se *Länsstyrelse*.

LÄNSRIKE, n. 4. Rike, der länsförfattning är stadsgod och gällande.

LÄNSRÄTT, m. sing. Inbegreppet af de lagar, som bestämmer rättsförhållandet emellan länsherre och länsinnehavare.

LÄNSSAK, f. 3. Sak, mål, som hör under länsrätten.

LÄNSSTAT, m. 3. Samteliga embets- och tjenstemän samt betjente, som tillhör den civila förvaltningen i ett län.

LÄNSSTYRELSE, f. 3. Styrelse över ett län, bestående af landshöfdingen, landssekreteraren och landskamereraren.

LÄNSTOL, lännstol, m. 2. (t. *Lehnstuhl*) Stol med hel rygglinning och sidostöd. [Ländstol.]

LÄNSVÄSENDE, n. sing. Se *Länsförfattning*.

LÄNTAGARE, m. 3. En, som af länsherre emotträder eller innehär en förläning.

LÄPP, m. 2. 4) Benämning på hvardera af de båda ansigtets delar, som tillsammans bildar munnen. *Ora, nedra l-en.* Säges äfv. i fråga om vissa djur. *Hänga l.* egentl.: hänga ned. *Läppen hänga ned;* (fig. fam.) gå och se nedslagen eller ond ut. (Fig. fam.) *Falla på l-en,* vinna ens tycke, t. ex.: *Det vinet faller honom på l-en.*

— Har sammansättningarna Över-, Underläpp. — 2) (bot.) Hvardera af de tvenne hufvuddelarna utaf brämet på en läppformig blomma. — 3) Undre häften af honen på ett flintlås. — 4) (skepp.) En trähvarvel, hvars klack är fastspikad vid brädgången eller en mast, och som brukas att deri lägga ett tåg till afhåll. — *Ss. L-formig, -lik.*

LÄPPGÄLD, c. sing. 1) (fordom) Ett slags straff för bådantare, då de, i brist på böter, ristades igeoom läppen. — 2) (sam.) Nåpst för obetänksamt tal.

LÄPPJA, v. n. 1. Med läpparna beröra något, för att smaka derpå. *L. på en dryck.* — *Läppjande, n. 4.*

LÄR ell. LÄRER, v. n. Har blott pres. indik. sing. *Lär ell. Lärer;* pi. *Läre ell. Lära, Lären, Lära.* Oegentligt hjälptverb, uttryckande en förmad verklighet, som närmar sig till visshet. *Jag lär aldrig få se honom mera.* *Ni lär tro, att det är blott narri; men det lär vara sant.* *Vi lär vara bedragna.*

LÄRA, v. a. 2. 1) Undervisa i något. *L. någon en vetenskap, en konst, ett yrke.* *L. någon språken, musik.* *L. någon att läsa, skriva, rita, rida, dansa.* *L. någon dygdens utsöning.* *L. någon att vara dygdig.* *Förnuftet lär oss det.* *L. bört, undervisa annan i något hemligt, förborgadt, svårt, som man själv fått lära, t. ex.: *L. bort en korthkonst, en taskspelarkonst, ett hushållsgepp.* *L. upp, åt, se Upplära, Utlära.* — Brukas stundom, för att antyda en hotelse, t. ex.: *Jag skall l. honom att veta hut; dig, eljest skall jag l. dig.* — *Syn.* Undervisa (i), Bibringa. — 2) Emottaga undervisning i något. *L. språk, en konst, ett yrke, ett handverk.* *L. något af någon.* *L. läsa, skriva, rita.* *Han har lärt, svårt för att l.* Den konsten är lätt lärd. *L. känna, blixta bekant med,* t. ex.: *Jag lärde känna honom för två år sedan; jag har, till min skada, lärt känna hans illfundighet.* *L. ut, se Utlära.* — *Syn.* Inhläma. — 3) Erfara, inhämta, inse. *Deras har jag lärt, att man bör vara tåligr.* — *L. sig, v. r.* Sjelf bringa sig kännedom, kunskap, fördighet i något. *L. sig att sjunga, att dansa, att rita.* *Han har lärt sig språket på två månader.* *Han har lärt sig sätt att spela fortepiano.* *L. sig sin lexa, överläsa den, så att man kan den.* *L. utanl, så att man kan uppläsa ur minnet.**

LÄRA, f. 4. 1) Inbegreppet af alla sanningar eller föreskrifter, som tillhör en vetenskap, en konst. Så t. ex. Språklär, Rättslära, Religionslära, m. fl. — *Syn.* Teori. — 2) Särskilt sanning eller föreskrift, som utgör en del deraf. *Filosofens, religionens läror.* — *Syn.* Lärosats, Lärobegrepp. — 3) Troslära, religionslära, Kristna, katolska, lutherska l-n. — 4) Påstående, sats, som innehär anspråk på sanning och att gälla till esterättelse. *Många af hans läror är grundlösa.* *Denna l. kan jag icke lemma mitt bifall.* *Delta är en l., som förstör all tro på ett tillkommande.* — 5) Lärdom. *Mången nyttig l. kan deraf hämtas.* — 6) Undervisning i de till ett handverk eller en konst hörande hufvudsakliga kunskaper och fördigheter. *Gå, vara i l. hos någon,* af honom lära en konst, ett handverk. *Sätta någon i l.* ester trassadt astal läta någon (son, myndling, o. s. v.) komma till en person, för att af honom undervisas. *Komma, blixta satt i l. hos någon.* *Taga i l.* emottaga någon att under-

visa i konst, handtverk. *Vara ur l.* hafva lärt ut. — Bildas af mångd sammansättningar, såsom: Skräddar-, Skomakar-, Snickarlära, m. fl.

LÄRAKTIG, a. 2. Som med håg och lätthet lärer. *En l. gosse.* — *Läraktighet, f. 3.* — *Läraktigt, adv.*

LÄRARE, m. 3. — *RINNA, f. 1.* En, som ger undervisning i vetenskap, konst, yrke. *L. i engelska språket, i musik, rita.* — *Ss. Lärarebeställning, -kall, -syssla, -yrke.*

LÄRBREF, n. 6. Skriftligt betyg, som meddelas en utlård handverkslärling, över hans fördighet i yrket och uppörande.

LÄRD, a. 2. (egentl. part. pass. af *Lära*) 1) Som besitter lärdom. *En l. man.* *L-t folk.* *L-t sällskap,* sällskap af lärda män. *Den l-a verlden,* de lärde. — *Syn.* Beläst, Boksynt. — 2) Som tillhör eller har afseende på lärdom. *L-a studier.* *L-a ämnen.* *Ett l-t verk,* i ämnen, som tillhör lärdomen. *De l-a språken,* grekiska och latin. — *S. Lärd man.* *De l-e. Sällskap af l-a.*

LÄRDOM, m. 2. 1) (utan plural) a) (objektivt) Inbegreppet af vetenskapliga kunskaper. Har isynnerhet afseende på de filosofiska, filologiska och historiska kunskapsarterna. *Vara vdl bevärand i alla l-ens särskilda grenar.* — b) (subjektivt) Genom studier förvärvas insigt deraf. *Han äger mycket l.* *En man af grundlig l.* — *Syn.* Boksynthet, Bokvett. — 2) (med plural) Nyttig underrättelse, råd, som givs någon, i sedligt afseende, i fråga om uppörande, lefnadsätt, effärer, o. s. v. *Gifva, få, emottaga goda, nyttiga, däliga l-ar.* *Erfarenhetens l-ar,* hvad man lär af erfarenheten. *Historiens l-ar.* — *Ss. L-sidkare, -sprof, -syrske, -öfning.*

LÄRDOMSAPPARAT, ---ät, m. 3. Lärdas verk och skrifter, som begagnas vid utarbetandet af en skrift, en handling, ett verk.

LÄRDOMSGRAD, m. 3. Se *Grad*, s. c.

LÄRDOMSGREN, f. 2. Särskilt art af lärdom; lärd kunskapsart.

LÄRDOMSIDKARE, m. 3. Lärd man, som sysselsätter sig med lärdas arbeten.

LÄRDOMSLJUS, n. 3. (fig.) En, som i hög grad utmärker sig genom lärdom.

LÄRDOMSPROF, n. 3. Prof på lärdom, som af någon affäges.

LÄRDOMSSKOLA, f. 1. Lägre läroverk, hyarest den högre bildningen grundläggas.

LÄRDOMSVÄG, m. sing. *I l-en,* i fråga om de lärdas kunskapsarterna.

LÄRDOMSYRKE, n. 4. Yrke, som fordrar lärdar studier.

LÄRDT, adv. På ett lärt sätt. *Tala l.*

LÄRER, se *Lär*.

LÄRFICKA, f. 1. Flicka, som af någon undervisas i ett fruntimmersyrke. *Sömmerskan har två l-kor.*

LÄRFT, lärrst, n. sing. Väfnad af lingarn, hvari varp och inslag rätvinkligt korsa hvarandra. *Holländskt, Irlandskt l.* — *L-er,* pl. *Säges om olika sortter deraf.* — *Ss. L-slakan, -snäsdruk,* o. s. v.

LÄRFTSBOD, f. 2. Handelsbod, der sätta slags linväfnader hållas till salu.

LÄRFTSKRAMHANDEL, m. sing. Handel med alla slags linväfnader.

LÄRFTSKRAMHANDLARE eller LÄRFTSKRAMARE, m. 3. En, som idkar lärfitskram-handel.

LÄRGIRIG, a. 2. Begärlig att lära. — *Lärgirigt*, adv.

LÄRGIRIGHET, f. 3. Begärighet att lära.

LÄRGOSSE, m. 2. pl. — *gossar*. Se *Lär-ling*.

LÄRJUNGE, m. 2. pl. — *jungar*. En, som inhämtar undervisning af någon i lära, vetenskap, lärdomsgren eller konst. *Christi l-gar*. *L-garne i en skola*. *Rafael's l-gar*.

LÄRKÅ, f. 1. Ett släkte af Sparvfåglarna, med rak, kägelformig, trind, vid roten mera hög än bred näbb. Alauda. Se f. 6. Sånglärka, Tofslärka, Trädärka.

LÄRKFALK, m. 2. Roffågel af Falksläget, med nedra delen af kroppen rödhun, näbbhud, ögonlock och ben gula, bröst och mage med längsåt gängade svarta fläckar. *Falco Subbuteo*.

LÄRNAT, n. 3. Jagtnät till lärkors fän-gande.

LÄRKPIPA, f. 1. Pipe af två sammanklagna benskipor med ett hål igenom, hvilken nyttjas att locka lärkor och morkuller.

LÄRKTRÄD, n. 3. Ett slags barrträd i Si-berien, på Alperna och Karpaterna, hvaraf fås den så kallade Venediska terpeninen. *Pinus Larix*.

LÄRLING, m. 2. Yngling, som är i lära hos mästare i ett handiwerk. — Ingår i en mängd sammätsningar, såsom Snickar-, Skomakar-, Skräddarlärling, m. fl. — *Syn*. Lärgosse, Lär-pojke.

LÄRMÄSTARE ell. LÄROMÄSTARE, m. 3. — *RINNA*, f. 1. Se *Lärare*, *Lärarinna*.

LÄROBOK, f. 3. pl. — *böcker*. Bok, som innehåller undervisning i vetenskap, konst, yrke.

LÄROBYGGNAD, m. 3. Vetenskapligt sys-tem.

LÄRODIKT, f. 3. 1) Den del af skaldesksten, hvars huvudändamål är att i ett poetiskt språk försinliga och åskådliggöra en lära. — 2) Skaldestycke, som tillhör denna del af skaldeskosten.

LÄROEMBETE, n. 4. Embete, hvars innehavare det ålägger att lära och undervisa i vetenskap eller i religiöslärnan.

LÄROFRIHET, f. 3. Frihet för en offentlig lära, att för sina lärljungar föredraga, hvad han i sin väg funnit såsom resultat af sina forskningar.

LÄROGRUND, m. 3. 1) Sanning, sats, som utgör grunden för en lära, ett lärosystem. — 2) (i teologien) Trosartikel, som utgör grunden, på hvilka de öfriga hvila.

LÄROHUS, n. 3. Byggnad, der offentlig undervisning lemnas i vetenskap och allmän lärdom.

LÄROKONTRAKT, — känträcht, n. 3. o. 5. Kontrakt, innehållande vilkoren för den undervisning i ett yrke, som lärling af handverksmästare skal åtnjuta.

LÄROMENING, f. 2. Särskilt mening, före-ställning, som tillhör ett lärosystem.

LÄROMETOD, — öd, m. 3. Metod, som följes vid undervisning.

LÄRMÄSTARE, se *Lärmästare*.

LÄRORIK, a. 2. Säges om det, hvaraf mycket kan läras. *En l. bok*.

LÄRORIKT, adv. På ett lärorikt sätt. *Tala, skrifa l.*

LÄROSAL, m. 2. Sal, större rum, der offentlig undervisning meddelas.

LÄROSATS, m. 3. Sats, som utgör en del af ett lärosystem.

LÄROSPRÅK, n. 3. Se *Tänkespråk*.

LÄROSPÄN ell. LÄRSPÄN, m. 3. Första prof-vet af den kunskap eller färdighet, någon genom undervisning förvärvat.

LÄROSTIL, m. sing. Det slags skriftsätt, som tillhör lärodkoten eller dogmatiken.

LÄROSTOL, m. 2. Professorsemabetet vid ett universitet.

LÄROSTUND, f. 3. Stund, timme för offentlig eller enskild undervisning.

LÄROSTYCKE, n. 4. Del af ett lärosystem, som utgör ett för sig abslet helt.

LÄROSTÅND, n. 3. Det stånd i samhället, som utgöres af statens officiella lärarare, d. v. s. präster och skollärare.

LÄROSYSTEM, --- stäm, n. 3. Ordnad, samhängande uppställning af de särskilda sanningsar, satser och meningar, som tillsammans utgöra en lära (teori).

LÄROSÄTE, n. 4. Offentlig högre undervisningsanstalt i vetenskap och allmän lärdom.

LÄROSÄTT, n. 3. Sätt att lära, undervisa.

LÄROTID, m. 3. Den tid, hvarunder någon inhämtar undervisning i vetenskap, konst, handverk.

LÄROVERK, n. 3. Högre eller lägre, offentlig undervisningsanstalt i vetenskap och allmän lärdom, eller konster och yrken.

LÄROÅR ell. LÄRÅR, n. 3. 1) År af ens lärotid. — 2) (i plur.) Se *Lärotid*.

LÄRPENNINGAR, m. 2. pl. Betalning, som lemnas någon för erhållen undervisning. (Fig.) *Ge l.*, på bekostnad af sin kassa vinna erfarenhet af något.

LÄRPOJKE, m. 2. pl. — *pojkar*. Se *Lärgosse*.

LÄRPROF, se *Lädroprof*.

LÄRSPÄN, se *Lärospän*.

LÄRSTYRMAN, m. 3. pl. — *män*. Se *Understyrman*.

LÄRÅR, se *Läroår*.

LÄSA, v. a. 2. I. 1) Medelst läs tillstånd. *L. en dörr, ett rum, en koffert*. *L. med häng-läts*. *L. igén*, se *Tilläsa*. *L. ihop*, med läs hop-fasta, fängla tillsammans. *L. i'n*, se *Inläsa*. *L. någon inne*, instänga någon medelst dörrrens lä-sande. *L. sig inne*, stänga in sig inom läst dörr.

L. ned, nedlägga (t. ex. i kista, koffert) och läsa igen om något. *L. till*, se *Tilläsa*. *L. undan*, inläsa något, hvarifran man vill afstånga en per-son. *L. upp*, se *Uppläsa*. *L. ute*, läsa en dörr, för att uteslänga någon. — *Syn*. Igenläsa, Tilläsa, Stänga, Tillstånd. — 2) *L. i kedjor*, be-lägga med kedjor, hvilka medelst läs tillslas, så att de ej utan nyckel kunna afstågas. — *L. sig*, v. r. Säges om kedjor, kettingar, då länkarne trassla in sig i hvarandra, så att knutar uppkomma. *Läsa*.

LÄSA, v. a. o. n. 2. II. (Isl. *Lesa*, egentl. samla; sedan: samla bokstäver.) Impf. äfv. *Las*, förlädr. 1) Genom hopläggning af bokstäver, staf-velser, ord och meningar inhämta innehållet af tryck eller skrift. *L. en bok i en bok*. *L. på ett papper*. Den boken läses över-allt. *Lära en att l.* *L. innantill, i bok*. *L. om något*. (Fig.) *L. i ens ögon*, inse, märka, förstå något af ens blickar. *L. ejter*, läsa såsom någon läst före. *L. igénon*, se *Genomläsa*. *L. óm*, läsa ånyo. *L. på*, hålla på att läsa något. *L. upp, út*, se *Uppläsa*, *Utläsa*. — 2) a) Högt uppläsa. *L. en bok för någon*. *L. messan*, se *Messa*. (Fig. fam.) *L. texten, lagen för någon*,

skarpt tillrättavisa honom. — b) Ur minnet upp-repa, antingen högt eller sätta. *Han trodde sig se djefulen, och läste alla de böner, han kunde minnas*. *L. till och ifrån bords*, läsa bords-böner före och efter maten. *L. bört*, genom upp-repande af vissa besvärjningsformler fördrifva. — 3) Hålla föreläsningar. *L. publkl*. *En docent läser för professor V. under hans tjenstledigkeit*. *L. över en vetenskap*. — 4) Genom läsning inhämta undervisning i något, studera. *L. tyska, franska, engelska för någon*, af honom inhämta undervisning deri. *L. för presten*, af prest i en församling inhämta nödig kunskap i kristendomens stycken, för att första gången få begå H. H. Nattvard. *Han ligger och läser i Upsala*. *L. upp sig*, göra framsteg i studier. *L. sig upp*, arbeta upp sig genom studier. *L. öfver*, l. på, genomläsa, för att lära sig, t. ex.: *Läsa öfver sin lexa*; äfv. (fig.) på förhand öfver-tänka, hvad man skall säga. — 5) *L. för*, un-dervisa. *Hven är det som läser för hans son?* *En magister*. *Han kunde l. för dig*, kan mer än du. I samma mening säges äfven *L. med någon*, t. ex.: *Han läser i dag matematik med sina discipilar*. — 6) Kunna ett främmande språk, så att man förstår, hvad derpå är skrifvet, t. ex.: *Han läser med lättethet engelska, arabiska*. Säges äfven om olika slags skrift, t. ex.: *L. chiffer, runor, kilskrift*, o. s. v.

LÄSANDE, n. 4. Handlingen, då man läser (för begge verberna *Läsa*).

LÄSARE, m. 3. — *RINNA*, f. 1. 1) En, som läser. — 2) Benämning på anhängerne af en se-paratistisk förening inom svenska lutherska kyrkan. För denna bem. har ordet i feminin: *Läserika*.

LÄSART, m. 3. Texten på ett ställe i bok eller manuskript, der ordalydelsen är skiljaktig i särskilda upplagor eller manuskripter.

LÄSBAR, a. 2. 1) Som kan läsas. *L. stil, skrift*. — 2) Tillräckligt underhållande, för att ikke väcka ledsnad. *En l. bok*. — *Läsbart*, l. 3.

LÄSEBIBLIOTEK, ---- ek, n. 3. o. 3. Samling af nöjsamma skrifter, helst i den sköna litteraturen, och som utgivtes till läsning för allmänheten. [—thek.]

LÄSEBOK, f. 3. pl. — *böcker*. Bok, innehållande valda stycken ur författare på ett främmande språk, till läsning för dem, som vilja lära sig detta språk.

LÄSECIRKEL, -sirrk'l, m. 2. pl. — *cirklar*. Förening af flera personer, som tillsammans hålla vissa utkommande skrifter och tidningar, hvilka cirkulera dem emellan för läsning af hyar och en hemma i sitt hus.

LÄSEGEL, n. 3. (sjöt.) Benämning på de småla segel, som vid mäktig, rum vind hissas utanför ett eller begge ständer liken af råseglen.

LÄSEKABINETT, --- ätt, n. 3. o. 3. Ställe, inrättning, der man emot viss avgift har tillfälle att för läsning på stället välja ur en storre samling af böcker, skrifter, tidningar, m. m. [— cabinet.]

LÄSEKRETS, m. 2. Se *Läsecirkel*.

LÄSESÄLLSKAP, n. 3. o. 3. Förening af flera personer, som på gemensam bekostnad hålla utkommande skrifter och tidningar, till läsning på något särskilt överenskommet ställe.

LÄSEÖFNING, f. 2. Öfning uti innanläsning eller i läsningen af något främmande språk.

LÄSGIRIG, a. 2. Begärlig att läsa. — *Läsgirighet*, f. 3. — *Läsgrigt*, adv.

LÄSHÄG, m. sing. Håg att läsa.

LÄSIDA, f. 4. (sjöt.) Den sida, som ligger i lä eller i lugn för vinden.

LÄSKA, v. a. 4. 1) Uppfriska; släcka försten. Säges om vederövande, svala drycker. *Säft och vatten l-r ofta sjuka*, *l-r i sjukdomar*. *L. sin först med vin*. — 2) (tekn.) Attlyka i vatten. *L. glödgad koppar*. *L. kalk*, släcka den. (Artikl.) *L. kanoner*, attlyka dem med en vät-ytskare. — *L-nde*, part. akt. Brukas i vissa uttryck nästan aktivt, såsom *L. dryck*, *medel*. — *L-skande*, n. 4.

LÄSKAMRAT, -- åt, m. 3. En, som läser tillsammans med någon, t. ex. för presten, o. s. v.

LÄSKARL, läskar, m. 2. (fam.) Lård man; en, som studerar mycket.

LÄSKBALJA, f. 4. (artil.) Balja af styft läder, till vattenhämtning, då styckena skola rengöras eller askylas.

LÄSKDRYCK, m. 3. Läskande dryck.

LÄSKMEDEL, n. 3. Läskande medel.

LÄSKNING, f. 2. Verkningen eller handlin-gen, då person eller sak läskas. Jfr. *Läsk*.

LÄSKPAPPER, n. 3. Ett slags tunt, löst, olimmadt papper, som hastigt suger sig fuktighet och dersöre nyttjas att lägga emellan vid skriftning, till att förekomma sudding.

LÄSLIG, a. 2. Se *Läsbart*. — *Läslighet*, f. 3. — *Läsligt*, adv. *Skrifa l.*

LÄSMUTTER, m. 2. pl. — *mutrar*. Mutter, hyvämed en ställskruf förses, för att ikke lossna.

LÄSNING, f. 2. 1) Se *Läsende* (för båda verberna *Läsa*). — 2) Hvad som är tjenligt att läsa, isynnerhet för nöje skull. Brukas så någon gång för *Lektur*, *Har du någon l. att ge mig?* något att läsa.

LÄSPA, v. n. 4. 1) Otydligt uttala vissa konsonanter, isynn. r. — 2) Tala helt sakta. *L. främ*, helt sakta och veckligt yttra. — *Läspan-de*, n. 4. o. *Läspning*, f. 2.

LÄSPARE, m. 3. En, som läspar.

LÄSRUM, n. 3. Rum, der man vanligen läser. *L-met på ett tryckeri*, der korrekturen läsas.

LÄST, lässt, m. 3. I. (t. *Leisten*) Form af trä, hvaröfver skomakare slå lädet, då de gör skodon, för att gesva dem deras rätta form. (Ord-språk) *Skomakare, blif vid din l.*, befatta dig icke med hvad du ej kan eller förstår.

LÄST, lässt, m. 3. II. (af *Lasta*) Ett slags större mål för vissa varor. *En l. spannmål* = 24 tunnor råg, hvete, örter, 27 tunnor korn, 50 tunnor malt, 52 tunnor hafre. *En svensk skeppsläst* ell. *svär l.* = 18 Sk. stöpelstågvigt, 14 Sk. 3. *Lisp*, viktualievigt, 18 tunnor salt, 15 tunnor tjära, 18 tunnor beck och lakegod. *En l. kol*, 12 tunnor.

LÄSTETAL, n. 3. Det antal af läster, ett fartyg kan draga.

LÄSTID, lä'sti'd, m. 3. LÄSTIMME, m. 2. pl. — mar. Tid, timme för läsning, undervisning.

LÄSTMÄKARE, m. 3. Handverkare, som gör läster åt skomakare.

LÄSVURM, m. 2. En, som alltjemt sitter och hänger väsan över boken. — *Syn*. Bokmal, Bokvurm.

LÄSVÄGEN, m. sing. def. Betecknar den gren af allmänna undervisningen, då man genomgår lärdomsskola och de högre undervisningsverken. *Han går l.*

LÄSVÄRD, a. 2. Som förtjenar att läsas.

LÄSVÄN, m. 3. pl. — vänner. Vän af läsning; en, som tycker om läsning.

LÄTE, n. 4. (af *Lät*) Säges om alla slags oartikulerade ljud, helst i fråga om djur. *Den sjukte lät höra*, ett otydligt l. *Djurens, fäglarnes olika l-n.*

LÄTT, a. 1. 4) Ej tung. *En l. börla*. *L. som en fjäder*. (Talesätt) *L. på handen*, se *Läthänd*. *Hafva en l. hand*, ej ligga tungt på med handen. *L. på foten*, som går, springer med lätt steg; snabb. *L. steg*, då foten ej tynger eller trycker hårt. *L. jord*, lös. (Fig. fam.) *L. på trädern*, se *Träd*. (Fig.) *Känna sig lare om hjertat*, befrid ifrån något bekymmer. — 2) Ej svår, ej mädosam, ej besvärlig, ej plågsam. *Ett l. arbete*, gärda. *L. sorg*, lindrig. *L. att narras*. *L. att umgå med*, icke kinkig, icke grannsykt, icke argsint eller folkskygg. *Det är l. att göra, att säga*. — 3) Rörligare än något annat af samma slag. *L-a trupper* (i motsats till: tunga). *L. artilleri* (i motsats till: tungt). *Ett l. åkdon*. *En l. båt*. — 4) *L. drägt*, af få och tunna kläder. *L. fada*, lättmält. *L. stil*, skrifart, flytande, ej uttänjd och tätfattlig.

LÄTT, adv. 4) Ej tungt, ej trögt. *Bästens bär l. Gå*, springa. *flyga l.* Vagn, som går l. *Rakknis*, nyckel, maskin, som går l. *L. händerna* något. *Sofva l.*, med lätthet uppvakna. *L. beväpnad*, med lätt vapen. *L. klädd*, i tunna kläder; äfy, värdslöst klädd. — 2) Ej svårt; utan svårighet. *L. göra något*. *Hafva l. för att tala, att fatta*. *Taga nägonting l.*, ej lägga det på sinnet, ej fästa sig dervid, ej synnerligen bry sig derom. *Det kan l. hända, att...* Det händes ej l., ej gerna, ej ofta.

LÄTTA, v. a. 1. Göra lätt, lättare. *L. ens börla*. *L. ett skepp*, utkasta eller afföra en del af dess last. *Ett medel, som l-r hufvudet, brösten*, gör hufvudet mindre tungt, andedrägten mindre svår. (Sjöt.) *L. ankaret*, vinda ankaret loss ifrån bottnen och upp till fartyget. (Fig.) *L. sitt samvete*, bekänna något, som tynger det. *L. under*, se *Underlätta*. — 2), v. n. *Vädrat l-r*, blikr hindrigare, bättre. — 3) *L. sig*, v. r. (fam. skämt). *Göra sitt tarf*. — *Lättlande*, n. 4.

LÄTTA, f. 4. Örtslägret Lithospermum.

LÄTTAGAD, a. 2. Som ej behövde mycken aga eller genom aga lätt läter rätta sig.

LÄTTBLODIG, a. 2. Se *Sangvinisk*.

LÄTTBRUKAD, a. 2. *L. jord*, lätt att bruks.

LÄTTDRUCKEN, a. 2. neutr. — et. Säges om drycker med behaglig, ej stark smak. *Ett l-et vin*.

LÄTTELIGEN, adv. Se *Lätt*, adv.

LÄTTELSE, f. 5. (foga brukl.) Se *Lättnad*.

LÄTTFATTLIG, a. 2. Lätt att fatta, förstå.

En l. stil.

LÄTTFOTAD, a. 2. Lätt på foten. Se *Lätt*, a.

LÄTTFÄRDIG, a. 2. Lätsinnig och begiven på otukt. *Ett l-t stycke*. — *Lätfärdigt*, adv.

LÄTTFÄRDIGHET, f. 3. Egenskapen att vara lätfärdig.

LÄTTHELGDAG, lättihällsdag, m. 2. Helgdag, som firas med mindre bögtidlighet.

LÄTTHET, f. 5. Egenskapen att vara lätt. *Bördans l.* *L. att fatta*, god fattningssyfva.

LÄTTHÄND, a. 2. Som ej ligger tungt på med handen.

LÄTTHÄNDT, adv. Med lätt hand.

LÄTTING, c. 2. Lat, syskloslös människa.

LÄTTJA, f. sing. (af *Lat*) 1) Motvila för arbete. — 2) Syskloslöst, oversamhet. *Lefva i l.* *Slå ell. lägga sig på l.* bilva lat.

LÄTTJAS, v. d. 4. Göra intet, vara sysklos-

lös af motvila för arbete. — Syn. *Slå dank*, Lägga armarna i kors.

LÄTTJEFULL, a. 2. Mycket lat. — *Lättjefull*, adv.

LÄTTJORD, f. sing. Lös jord.

LÄTTKÖPT, a. 1. Lätt att få köpa och ej dyr.

LÄTTLERA, f. sing. Se *Lermylla*.

LÄTTLYNT, a. 1. Som har ett lätt lynne, tar verlden lätt, ej lägger förtret, motgång och olycka på sinnet.

LÄTTLÄST, a. 1. Lätt att häsa, fatta, förstå. *En l. stil*.

LÄTTLÖST, a. 1. 1) Som lätt läter sig upplösas. *Ett l-t åmne*. — 2) Lätt att lösa, utreda, förklara. *L. uppgift, gåta*.

LÄTTNA, v. n. 4. *Lusten l-r*, det börjar bli ljusare i lutten.

LÄTTNAD, m. 3. 1) Lättande. *Till l. af en börla*. *Till samvets l.*, dess befridelse från något, som tynger det. — 2) Minskad möda, minskad besvär, minskad plåga; lindring. *Detta var en stor l. för honom i lidandet*. *Känna l. af ett lökemedel*.

LÄTTRODD, a. 2. Som går lätt att ro. *En l. bät*.

LÄTTROGEN, a. 2. neutr. — et. Som af dumhet eller oerfarenhet lätt sätter tro till allt hvad som säzes, även om det är osimligt.

LÄTTROGENHET ell. LÄTTROHET, f. 3. Egenskapen att vara lättrogen.

LÄTTRÖRD, a. 2. Brukas endast i andlig mening. 1) Som lätt emottagar tryck, vare sig glada eller sorgliga. *Hon är mycket l.* *En l. själ*. *Ett l-t sinne*. — 2) Som lätt blir rörd till medlidande, deltagande, o. s. v. *Hafva ett l-t hjerta*. — Syn. *Veksint*, *Vekhjertad*, *Blödsint*, *Känslofull*.

LÄTTRÖRDHET, f. 3. Egenskapen att vara lättöröd.

LÄTTRÖRLIG, a. 2. 1) Lätt att sätta i rörelse. — 2) Som rörer sig med lätthet, vig, lätt. *Han är ännu mycket l. fastän gammal*. — *Lättörörlighet*, f. 3.

LÄTTSINNE, n. sing. Se *Lätsinnighet*.

LÄTTSINNING, a. 2. 4) Som utan besinning och utan afseende på sedelagens föreskrifter överläter sig åt ögonblickets infall, blindt lyder bojelsernas drift. *En l. menniska*. Man säger äfv.: *L. själ*, *karakter*, *l-t hjerta*. — 2) Som röjer, tillkännagifver detta fel. *L-a tänkesätt*, *l-t uppförande*.

LÄTTSINNHET, f. 3. Egenskapen att vara lätsinnig.

LÄTTSINNIGT, adv. På ett lätsinnigt sätt, med lätsinnighet. *Uppföra sig l.*

LÄTTSKRÄMD, a. 2. Som lätt blir skrämd.

LÄTTSMÄLT, a. 1. 1) Som med lättet smälter, utan att fordras någon högre värmegrad. *L-a metaller*. — 2) Som lätt smälter i magen. *L. mat*, *föda*. — *Lätsmälthet*, f. 3.

LÄFTSTYRD, a. 2. Lätt att styra.

LÄTTSFÖD, a. 2. 1) Lätt att söfva. — 2) Som lätt yaknar upp ur sömnens. — *Lätsöfd*-het, f. 3.

LÄTTVINDIG, a. 2. (pop., fam. o. skämt) Som med lättet göres, verkställer; lätt.

LÄTTÄTEN, a. 2. neutr. — et. *L. mat*, som ej behövde mycken tuggning.

LÄVART, lävarr, adv. (sjöt.) Betecknar den sida eller det håll, hvaråt vinden ligger.

LÄXA, f. o. v. Se *Lexa*.

LÖDA, v. a. 2. (af *Lod*, bem. 10) Förena tyvene metalliska ytor af samma eller olika slag, derigenom att man bringar en annan smält metall (*Lod*) emellan dem och läter denna stelnas. *L. fast*. *L. ihop*, se *Hoplöda*. *L. på*, *vi'd*, vidfesta genom lödning.

LÖDBÄR, m. 3. En, som läder.

LÖDBULT, m. 2. Se *Lödkolf*.

LÖDDER, m. sing. Skum. Säges isynn om hästar; skummiga af svett. Har l. ö. sammansättningen *Säpfödder*.

LÖDDRÅ, f. 1. (skepp.) Öga af ett tag, insplitsat i ett segels lik.

LÖDDRÅ SIG, v. r. 1. Blifva löddrig. *Säpvattnet l-r sig*.

LÖDDRIG, a. 2. Skummig. Säges om hästar och snyvatten. *Rida en häst l.*

LÖDFETT, n. sing. Blandning af hopsmält harts och talg med litet stött salmiak, hyarmed man övre dräger kanterna af förennt bleck, som skall lödas.

LÖDIG, a. 2. (af *Lod*) En mark l. kallas fördom en verklig silfvermark, till skillnad ifrån en mark *rdknad*, eller sådan som den förekom i allmänna hälften. Numera brukas ordet endast i vissa sammansättningar, för att beteckna halten af rent silfver, särdeles i de legeringar deraf med koppar, hvilka användas till mynt och arbetsilver, t. ex.: *Femtonlödig* kallas silfver, om marken (16 lod) består af 15 lod rent silfver och 1 lod koppar.

LÖDIGHET, f. 3. Halten af rent silfver. Jfr. *Lödig*.

LÖDJÄ, löddja, f. sing. Kort särull.

LÖDJERN, n. 3. Stor lödkolf, vid ändan kugelformig, med afrundad spets.

LÖDKOLF, m. 2. pl. — *kolfvar*. Verktyg, som begagnas till lödning af smärre pjeser, bestående af ett stycke smidd koppar, fastadt vid en jerten, hvilken sitter i ett skaft af träd.

LÖDLAMPA, f. 1. Lampa, som begagnas vid lödning.

LÖDNING, f. 2. Arbetet och förfarandet, då man läder.

LÖDPANNA, f. 1. Panna, som begagnas vid smärre pjesers lödning.

LÖDTÄNG, f. 3. pl. — *tänder*. Ett slags liten täng, som används vid lödning.

LÖDUGN, m. 2. Särskilt ugn, hvari vid lödning lödkolfvarne upphettas.

LÖF, n. 5. 1) Blad på träd. *L-ven spricka ut*. *Träden får l.*, *fälla l-ven*. *Repa l.*, från qvistar afrepas de visidsitande löven. — 2) (sing., kollektivt) a) Samtliga löven på ett träd. *Träden fälla sitt l.* Allt l-vet på det trädet är offallet. — b) Afstagna qvistar och smärre grenar med visidsitande löf. *Bryta l.*, afbryta dylikla qvistar. *Pryda med l.* *L. till vinterförvaring för boskap*. *Föda boskap med l.* *Hacka l.*, af vissa slags lösträd (björk, asp) afhaka löfqvistar till vinterfoder åt kreatur. — 3) (nat. hist.) *Det vandrante l-vet*, se *Bönsyrsa*. — *Ss. L-lik*, *-rik*, *-rikhet*.

LÖFSÄG, f. 2. Ett slags liten, fint tandad, mycket smal säg, som begagnas, då ornamenter skall utskäras.

LÖFSÄNGARE, m. 3. Benämning på tredje afdelningen af Sångareslägret bland såglarna.

LÖFTE, löfte, n. 4. 1) Muntlig eller skriftlig försäkran, hvarigenom man förbinder sig att göra eller säga något. *Gifva någon l. om en sak*. *Han har gifvit mig sitt l. att göra det*. *Stå vid*, *hålla sitt l.*, göra som man lovat. *Bryta sitt l.* se *Bryta*. *Taga l. af någon om en sak*, förmå honom att gifta sig sitt löfte. *Jag har hans l.*, han har gifvit mig sitt löfte.

— Syn. *Löfven*, *Tillsägelse*. — 2) Helig försäkran inför Gud, hvarigenom man förbinder sig att göra något, som tros vera honom behagligt, utan att af budorden vara föreskrivet. *Göra Gud ett l. om evig kyrkhet*. — Bildar sammansättningarna: *Ordens-, Kloster-, Munk-, Fattigdoms-, Kyrkhetslöfte*. — 3) Föresats att göra eller af-

LÖFFÄLLNING, f. 2. 1) Lövens årliga affalande. — 2) Tiden derför.

LÖFGREN, f. 2. Åshuggen gren med ännu friska löf.

LÖFGRODA, f. 1. Litet art af Grodsslägset, af vacker färg, med spensliga former och lifliga rörelser; vistas på löf, helst hasselbuskar. *Hyla viridis*.

LÖFHACKNING, f. 2. Löfqvistars afhacking till vinterfoder för kreatur.

LÖFHVALF, n. 3. 1) Löfrika grenar af växande träd, då de med hvarandra bildar liksom ett hyalf. — 2) Hvälfd beträckning af löf (2, b), t. ex. i en löfsal.

LÖFHYDDA, f. 1. Hydda, gjord af löfqvistar, flätade mellan stänger och läkten.

LÖFHYDDOHÖGTID, m. 3. En af Judarnes tre stora kyrkester, då alla personer af mankön borde infinna sig i Jerusalem; firades en hel vecka, under hvilken tid Judarne bodde i löfhyddor eller smyckade sina boningar med löf, till minnelse deraf, att deras förfäder i 40 år hede bott uti hyddan.

LÖFHJÄRJA, f. 1. Se *Sengångare*.

LÖFIERSKA, f. 1. (af fördna ordet *Lef*, *Lif* ell. *Lof*, besvärjelse) Besvärjerska, trollqvinnan.

LÖFKNOPP, m. 2. Knopp, som innesluter ett blifvande löf.

LÖFKOJA, f. 1. Se *Löfhydda*.

LÖFKOJA, se *Levkoja*.

LÖFKRYPARE, m. 3. Insekts af Skinnbagarna, röd med svarta fläckar; lever utaf saften af affalna bind- och almlöf. *Lygaeus apterus*.

LÖFKÄRFVE, m. 2. pl. — *kärfvar*. Kärfve af torkadt löf till foder.

LÖFMASK, m. 2. Larf, som uppehåller sig på löf.

LÖFOSSA, f. 1. (bot.) *L-ssor*, en familj af Mossorna. *Bryaceae*.

LÖFNING, f. 2. Handlingen, då man löfvar.

LÖFRUSKA, f. 1. Åshuggen mindre gren med sitt löf.

LÖFSAL, m. 2. 1) Med löfhyalf övertäckt hviloplats i trädgårdar o. s. v., inuti försedd med bänkar eller sätten, stundom äfven med bord. — 2) Dylik hvälfd hviloplats, för tillfället gjord af löfqvistar, flätade mellan stänger och läkten.

LÖFSKOG, m. 2. Skog af lösträd.

LÖFSPRICKNING, f. 2. Lövens årliga utspickning. — 2) Tiden derför.

LÖFSTRÖ, v. a. 2. Beströ med löf.

LÖFSÄG, f. 2. Ett slags liten, fint tandad, mycket smal säg, som begagnas, då ornamenter skall utskäras.

LÖFSÄNGARE, m. 3. Benämning på tredje afdelningen af Sångareslägret bland såglarna.

LÖFTE, löfte, n. 4. 1) Muntlig eller skriftlig försäkran, hvarigenom man förbinder sig att göra eller säga något. *Gifva någon l. om en sak*. *Han har gifvit mig sitt l. att göra det*. *Stå vid*, *hålla sitt l.*, göra som man lovat. *Bryta sitt l.* se *Bryta*. *Taga l. af någon om en sak*, förmå honom att gifta sig sitt löfte. *Jag har hans l.*, han har gifvit mig sitt löfte.

— Syn. *Löfven*, *Tillsägelse*. — 2) Helig försäkran inför Gud, hvarigenom man förbinder sig att göra något, som tros vera honom behagligt, utan att af budorden vara föreskrivet. *Göra Gud ett l. om evig kyrkhet*. — Bildar sammansättningarna: *Ordens-, Kloster-, Munk-, Fattigdoms-, Kyrkhetslöfte*. — 3) Föresats att göra eller af-